Grade 3

A̗kha̗ sah̗ bo̗ dzaw-eu phǎ dm̗

Sah˯ bo˳ heu dm˯-eu˳ gaˇ kawˆ

Sah˯ bo˳ heu dm˯-a˳, A˯kha˳ sah˯ bo˳ gui sheuˆ bo˳ sheuˆ nya laˇ dzeuˇ-awˇ
meh˯ hu phaw sah˯ bo˳ deu˳ ghaw˯ mya ni gui-awˇ ghaw˯ mya ni bo˳ dzaw-eu
la˳ qhoeˇ A˯kha˳ sah˯ bo˳-ahˇ nui ma phi laˇ ni noe htm˯-eu ma.

Sah˯ bo˳ heu dm˯ jahˇ doˆ nya ni chaw ba neh˯ la˳-eu gaˇ mˇ chaw˯, sa˳ la˷/ma
yaw˯ gha˳ na lu˳-ahˇ ma˳ ehˇ, daw˯ oeˇ heu deu˳ poˆ ui˳-eu˳ A˳ bawˇ sa˳ la˳
Paul-Lewis-ahˇ ma˳ ehˇ, yaw˯ phaw yaw˯ dzeˇ na lu˳-ahˇ nui noe˳ nui duˇ bi˳
la˳-eu˳ a˳ yui˳ a˳ tsu deu˳-ahˇ ma˳ ehˇ gui˳ lah˯ hui˳ dui dui miˇ-a.

Sah˯ bo˳ heu dm˯-ahˇ zm˯-awˇ A˯kha˳ sah˯ bo˳ dzaw-eu yaw˯ gha˳ yaw˯ na lu˳
nui saˇ o˳, jawˇ saˇ za lu˳-uˇ!

A˯kha˳ sah˯ bo˳ hawˇ-eu deh˯ je˳ deh˳ kawˆ aˇ muˇ muˇ ma

No.	Gaˇ kawˆ	Sah˯ bo˰ myaˆ phyaw˯
1.	Ya dzaw-eu 1	3
2.	Ya dzaw-eu 2	5
3.	Ya dzaw-eu 3	7
4.	Ya dzaw-eu 4	9
5.	Ya dzaw-eu 5	11
6.	Ya dzaw-eu 6	14
7.	Ya dzaw-eu 7	17
8.	Ya dzaw-eu 8	20
9.	Ya dzaw-eu 9	23
10.	Ya dzaw-eu 10	26
11.	Ya dzaw-eu 11	29
12.	Ya dzaw-eu 12	32
13.	Ya dzaw-eu 13	35
14.	Ya dzaw-eu 14	38
15.	Ya dzaw-eu 15	41
16.	Ya dzaw-eu 16	44
17.	Ya dzaw-eu 17	47
18.	Ya dzaw-eu 18	50
19.	Ya dzaw-eu 19	53
20.	Ya dzaw-eu 20	56
21.	Ya dzaw-eu 21	60
22.	Ya dzaw-eu 22	65

Ya dzaw-eu 1
Qhm˯ ma˯ nahˇ poˆ-ehˇ iˇ cu˯ dawˇ-eu

A˯ bawˇ ha˯-a˯, a˯ yaw˯ ta˯-ehˇ za˯ si˯ tsawˇ gahˇ ahˇ-eu ma˯ jawˇ-aˇ lehˇ noe˯-eu meh. Hti˯ poˆ-a˯, meu˯-ahˇ jawˇ-eu Mi˯chm˯ baw lam dahˇ taˆ sah˯ bo˯ bo˯ daˆ la˯-eu˯ meh. A˯ bawˇ ha˯ sah˯ bo˯ qhoeˇ ta˯ yuˇ-awˇ, zawˇ-ehˇ si˯ nya-eu lo˯-ehˇ haw lu˯-eu meh.

Saˇzi˯ iˇ-awˇ haw-iˇ ngeh, sah˯ bo˯ qhoeˇ ta˯ nahˇ poˆ-ehˇ yuˇ-awˇ haw lu˯-eu meh. Qhoeˇ na˯, Saˇzi˯ qhm˯ ma˯ htah˯ poˆ yuˇ poˆ-awˇ qhm˯ ma˯ daw˯ dah˯-ahˇ iˇ cu˯ qhaˇ ahˇ-awˇ a˯ bawˇ-o˯, iˇ cu˯ dawˇ-awˇ leh chi˯ neh˯ ngeh, a˯ bawˇ ha˯ nui ma˯ phehˇ la˯-awˇ, ehˇ-eu,

"A˯ joˆ-ehˇ qhm˯ ma˯ daw˯ dah˯-ahˇ neh nga˯-ahˇ iˇ cu˯ qhaˇ neh˯ hte. Tsawˇ ha˯-eu˯ zahˇ qaw˯ ma˯ ngeuˇ nga lehˇ Saˇzi˯-ahˇ deh˯-eu meh.

Saˇzi˯-a˯, sah˯ bo˯ nahˇ poˆ-ehˇ haw-eu-a˯, tsawˇ ha˯-eu˯ zahˇ meh loˇ. Sah˯ bo˯ nahˇ poˆ-ehˇ haw-eu deu˯-a˯, qhm˯ ma˯ qaw˯ nahˇ poˆ-ehˇ dawˇ-eu pha˯ lehˇ noe˯-eu ma lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

A˯ bawˇ ha˯ zawˇ-ehˇ sha˯ dawˇ-iˇ-awˇ, daw˯ ma˯ phaˇ ngeh˯ nya-ehˇ cehˆ gho˯ gheh-eu˯ meh.

I. La˯ oˆ phaw naˇ ha˯ hta˯-eu˯ ga˘ ehˇ qo˯-aw˯.
    1. A˯ bawˇ ha˯ sah˯ bo˯ a˯ joˆ-ehˇ gui-eu˯ la.
    2. Saˇzi˯ a˯ bawˇ ha˯-ahˇ iˇ cu˯ a˯ joˆ-ehˇ qha˘ neh˯-eu˯ la.
    3. Qhm˯ ma˯ htah˯ poˆ-ehˇ qha˘ neh˯ ngeh, A˯ bawˇ ha˯ a˯ je˯ lehˇ ehˇ qo˯ neh˯-eu˯ la.
    4. Naw˯-eu chaw˯ deu˯-ahˇ naw˘ qha˘ si˯ qha˘ ngeuˇ-eu lo˯-ehˇ daw˯ yaw mui˯-ehˇ ngeh˯ nya deh˯ nya ni a˯ joˆ-ehˇ leh jeh le˯ nm˘.

II. Tsa˯-eu a˘ bo˯ tseˇ-aw˘ bo˯ ah˘-aw˯.
    1. A˘ja˯ _____ beuˆ seh˯ le˯-eu˯ nga je˘. (a. qa˯ la˯, b. qha˘ la˯, c. ha˯ la˯)
    2. A˯ da ehˇ-eu ____ u˯ choeˇ zawˇ-ehˇ haw mui˯-a je˘.
       (a. ha˯ tcehˆ, b. qa˯ cehˆ, c. qha˘ tcehˆ)
    3. _____ ma guˆ la˘ pha˯-ehˇ ngaˇ-a.
       (a. qha˘ hm˘, b. ha˯ hm˘, c. qha˘ qhm˘)
    4. Miˇ nah nga˯ neh yuˇ qo˯ le˯-eu˯ bya˯ uiˇ-ahˇ ___ u˘ byah jiˇ hta˯-eu˯ nga.
       (a. aˇ qho, b. aˇ ho, c. aˇ qo)
    5. Yaˇ sa˯-ahˇ iˇ naˇ _____ qha˯ la˯ mya˯-eu miˇ neh hti˯ gha˯ teh˯-ehˇ ma˯ iˇ pheu˯-a. (qha˘ zui˯, b. ha˯ zui˯, c. qa˯ yui˯)

III. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ neh daw˯ cehˆ bo˯ doˆ-aw˯.
    1. Pa˯ taw˯   4. Mi˯ beuˆ
    2. Yaw phehˇ   5. Bya˯ duˇ
    3. Noe˯ mawˇ

IV. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ yuˇ-aw˘ ga doˆ ya˯-eu˯ tsah˘-ahˇ dawˆ-aw˯.

a˯ yaw˯-eu˯   nui ma   yaw mui˯-ehˇ
je˯ za˯   lo˯-iˇ   ho phuˇ
ghawˇ mawˇ   jui˯ sawˆ
ehˇ-awˇ   chehˇ
Qha˯ tcehˆ _____ yaˇ-ahˇ _____ ma˯ lo˯ phiˇ-eu˯ ga˘ kawˆ _____ ya ga ngeh ____ phehˇ la˘ awˇ, a˯ yaw˯ _____ ma lehˇ _____ iˇ-eu˯ meh je˘.
Ho Phuˇ-a˯ _____ ma˯ hui˯ qaw˯ _____ daˇ htoe˯ qhoeˇ deu˯ _____ naˇ-a˯ nui deu˯ ____ ma˯ la˘ pheu˯-a je˘.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu ga˘
    Hti˯ nah la˯ qhoeˇ, yaw˯ jawˇ na lu˯ nawˇ mˇ-eu shaˇ-eu ga˘ kawˆ bo˯ la˯-aw˯.

Ya dzaw-eu 2

Jiˇ joe hawˇ-eu aw̭-a̭

Aˇ hu ba aw̭-a̭-a̭, yaw phyuˇ qaw̭ kheṷ kheṷ-ehˇ yaw bya̭ yaw tciˆ-ehˇ gheh-eu meh jeˇ. Qhoeˇ miˇ neh, aw̭-a̭-a̭, ma̭ mui̭ nya lehˇ noḙ-eu meh jeˇ. Qhoeˇ ngeh yam̭-ahˇ, jiˇ joe-a̭, ca̭ hm naˆ-eu yaw sahˇ meh jeˇ. Hti̭ nah-a̭, aw̭-a̭, jiˇ joe jawˇ ga̭ iˇ-awˇ ca̭ hm bi naˆ-iˇ-eṷ meh.

Aw̭-a̭ jiˇ joe jawˇ ga̭ iˇ keuˆ ngeh, jiˇ joe-a̭ bah̭ gheu lṷ-eu meh. Qhoeˇ ngeh aw̭-a̭ ehˇ-eu, "Aˇ doˆ jiˇ joe-oˇ, nga̭-eu ca̭ hm naˆ neh̭ la̭ sheˇ. Ca̭ hm naˆ gha̭ na̭, ngaˇ gheh naw̭-ahˇ bah̭ gheu chaw neh̭ ma lehˇ, a̭ yaw̭ bah̭ gheu nya-eu ga̭ kawˆ ja meh̭ neh̭-awˇ shaˇ-eu meh.

Jiˇ joe qaw̭ aw̭-a̭-eu daw̭-ahˇ na̭ ha̭-awˇ, aw̭-a̭-eu ca̭ hm zawˇ-ehˇ naˆ mui̭ neh̭-eṷ meh. Aw̭-a̭ a̭ yaw̭-eu ca̭ hm-ahˇ zawˇ-ehˇ naˆ mui̭ neh̭-eṷ miˇ neh la̭ qha̭ chehˇ chehˇ-ehˇ jiˇ joe-ahˇ ehˇ neh̭-eu, "Aˇ doˆ jiˇ joe-oˇ, sm̭ nah la̭ qhoeˇ ngaˇ nawˇ jawˇ ga̭ oe-awˇ bah̭ gheu chaw neh̭ le ma de lehˇ ehˇ-awˇ, zaw-eṷ meh.

Aˇ myaˆ nah-ehˇ keuˆ la̭-eṷ qaw̭ oe doˆ-eu ma̭ baw-eu miˇ neh, jiˇ joe-a̭, aw̭-a̭ jawˇ ga̭ iˇ-awˇ dziˇ dzoˆ chaw-iˇ-eṷ meh.

Aw̭-a̭-a̭, jiˇ joe oe-eu mawˇ na̭, dziˇ dzoˆ ma̭ tsoḙ maw̭-eu miˇ neh, zaw-eṷ meh. Qhoeˇ miˇ neh, jiˇ joe-a̭, i̭ nah keuˆ ni aw̭-a̭ mawˇ na̭, "Tsoḙ-aw̭. Tsoḙ-aw̭" lehˇ ehˇ ehˇ-ehˇ aw̭-a̭-eṷ meh̭ nah hteh-eu meh.

I. La˰ oˆ phaw naˇ ha˰ hta˯-eu˯ ga˅ ehˇ qo˰-aw˯.

   1. Qhoeˇ ngeh ba, aw˰-a˰-eu ca˰ hm a˰ joˆ-ehˇ gheh la.

   2. Aw˰-a˰-eu˯ ca˰ hm aˇ suˇ gha˰ neh leh˰ naˆ mui˯ neh˯-eu˯ la.

   3. Aw˰-a-eu˯ ca˰ hm ma˰ leh˰ naˆ si˯ qhoeˇ, aw˰-a˰-a˯ ji˯ joe-ahˇ a˯ joˆ-ehˇ daw˯ bi˰ hta˯-eu˯ la.

   4. Ji˯ˇ joe˯-a aw˯-a˯ jawˇ ga˅ le-awˇ a˯ je˯ shaˇ qo˰ leˇ-eu˯ la.

   5. Daw˰ bi˰ hta˯-eu˯ lo˰-ehˇ naw˯-eu chaw˯ saˇ jaˇ ma˰ zi˰ naˇ nawˇ a˯ joˆ-ehˇ chaw˯ ta˰ nmˇ.

II. Tsa˯-eu aˇ bo˰ tseˇ-awˇ bo˰ ahˇ-aw˯.

   1. Miˇ ci˰ _____ ca˰ dza˯-eu˯ zawˇ-ehˇ khuiˇ nya. (a. aˇ qhmˇ, b. aˇ hmˇ, c. aˇ qmˇ)

   2. Dahˇ taˆ jawˇ-eu _____ jawˇ ga˅ daw˯ deh gha leˇ ma.

     (a. a˯ ho˯, b. a˯ qho˯, c. a˯ qo˯)

   3. A˯ li za˰ _____ beu˯ beu˯-ehˇ niˇ gha˯ lu˰ nga. (a. qha˯ lehˇ, b. ha˰ lehˇ, c. kha˰ lehˇ)

   4. A˯ ma yaˇ ngeh le-awˇ _____ pyaˆ leˇ-eu˯ meh. (a. si˯ ho˯, b. shi˰ ho˯, c. si˯ qho˯)

   5. A˯ bawˇ _____ puiˆ dza˯-eu lehˇ gheh nga.

     (a. si˯ ho˯ ha˯, b. si˯ qho˯ qha˯, c. shi˰ ho˯ ha˰)

III. La˰ oˆ phaw bi˰ hta˯-eu˯ sah˰ bo˰ aˇ mawˇ neh daw˯ cehˆ bo˰ doˆ-aw˯.

   1. Pa˰ leˇ   4. Myaˆ nuiˆ

   2. Phu   5. Shuiˇ la˰ beh˯

   3. Bawˇ tsah˯

IV. La˰ oˆ phaw bi˰ hta˯-eu˯ sah˰ bo˰ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˰-eu˯ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˯.

    a˯ ma   Dzaˇ   dzaˇ poˆ-iˇ

    tsawˇ ha˯   ga˯ dui dui   za˯

    nga˯ jui˰   nga˯ sha˯

    hta˯-iˇ   lawˇ gawˆ

    Aˇ hu ba _____ hti˰ gawˆ-ahˇ _____ nyi˰ ma za˯ jawˇ-eu meh jeˇ. Nga˯ sha˯ qhoeˇ nyi˰ ma za˯ hti˰ mawˇ htiˇ mawˇ _____ -eu meh jeˇ. Hti˰ nah-a, "A˯ ma ma˯ jawˇ naˇ-a, hti˰ gaˇ-i˰ _____ li-oˇ. _____ gheh hta˯ poˆ dza˯-iˇ de" lehˇ meh˰ neh˯-eu meh jeˇ. Qhoeˇ naˇ, a˯ ma mawˇ-a˯ a˯ yaw˰-eu˯ _____-ahˇ bi jawˇ ya˰-awˇ _____ -eu˯ meh jeˇ. Nga˯ sha˯ sha˯ za˯ qhoeˇ mawˇ a˯ yaw˰-eu˯ _____ iˇ dzeuˇ naˇ-a˯, dzaˇ poˆ dza˯-iˇ-eu lehˇ doˆ-iˇ-eu meh jeˇ. Hti˰ qheh˯ gheh naˇ-a˯, _____ jui˰-eu _____ hti˰ gha˯ oeˆ doˆ-awˇ, nga˯ jui˰ jui˰-eu˯ meh˰ jeˇ.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu ga˅

Naw˯-eu ga˅ kawˆ bo˰ la˰-aw˯.

6

Ya dzaw-eu 3

Chaw˅ zaw˅ ghoe˅-eu sm˅ gha˭-eu˭ ga˅ kaw^

A˅ hu ba chaw˭ zaw˅ ghoe˅-eu tsaw˅ ha˭ sm˅ gha˭ jaw˅-eu meh. Tsaw˅ ha˭ qhoe˅ sm˅ gha˭-a˭, hti˭ gha˭ sheh˅ maw˅ zaw˅-eh˅ u˅-eu meh. Hti˭ gha˭-a˭, na˭ beh˅ zaw˅-eh˅ do^-eu meh. Hti˭ gha˭-a˭, mya^ nui^ na˅-aw˅, mya^ nui^ mya^ che˭ zaw˅-eh˅ do^-eu meh.

Hti˭ nah-a˭, a˭ yaw˭ ma˭ sm˅ gha˭ lu˭ hti˭ ga˅ teh˭-eh˅ daw˭ deh gha dzoe˅ hta˭-eu˭ meh. Qhoe˅ ngeh sheh˅ maw˅ zaw˅-eh˅ u˅-eu qhoe˅ gha˭, sheh˅ maw˅ kaw˭-eu mi˅ neh u˭ du˭-ah˅ yaw dzui^ dzui^ dui dui-eu meh.

Eh˅ qaw˭ a˭ yaw˭ ma˭ pya^ sa˅-eh˅ sha˅ noe˭-aw˅ heu lo˭-eh˅ eh˅-eu meh. A˅ hu nga˭ da qha˭ tceh^ hti˭ maw˅ maw˅-eu˭-a˭, u˭ choe˅ yaw gah˭ yaw kha˭-eh˅ tco˭-eu nga je˅ leh˅ eh˅-aw˅, qha˭ tceh^ u˭ choe˅ tco˭-eu a˅ ba˅ a˭ la˭ neh jah˅-aw˅ yaw dzui^ pya^-eu˭ meh.
Na˭ beh˅ do^ dui dui-eu chaw˭ qhoe˅ gha˭ qaw˭ a˭ yaw˭-eu na˭ beh˅ ma˭ si^ shaw˅ sa˅-eh˅ heu lo˭-eh˅ jah˅-eu˭ meh. Nga˭ da qha˭ tceh^ beu^-eu˭-a˭, mi˅ beu^ chi˭ maw˭-eu geu˭-aw˅ a˅ ba˅ a˭ la˭ la˭ dzaw˅ dzaw˅-aw˅ neh, a˭ yaw˭-eu na˭ beh˅ a˭ la˭ neh si^ shaw˅ ji˅-eu˭ meh.

Qhoe˅ na˅ mya^ nui^ na˅-eu gha˭-a˭, a˭ yaw˭ mya^ nui^ na˅-eu mi˅ neh phu˭ sa^ nyoe˅ ah ah-eh˅ jaw˭ ga˅ ma˭ hteh sa˅-eh˅, heu lo˭-eh˅ eh˅-eu˭ meh. A˭ yaw˭-eu˭ mya^ nui^-ah˅ jaw˭-eu phu˭ sa^ hteh-eu ma˭ geu˭ sa˅-eh˅ hti˭ je˭-i˭ ma˭ ngeu˭-a˭, hti˭ je˭-i˭ ma˭ ngeu˭-a˅ leh˅ la˭ dzaw˅ dzaw˅-eu geu˭-aw˅, a˭ yaw˭-eu˭ mya^ nui^-ah˅ jaw˭-eu phu˭ sa^ qhoe˅ deu˭ hteh zaw byo^ ji˅-eu˭ meh.

I. Laˬ oˆ phaw naˇ haˬ htaˬ-euˬ gaˇ ehˇ qoˏ-awˬ.

  1. Chawˬ zawˇ-ehˇ ghoeˇ-eu tsawˇ haˬ qhoeˇ smˇ gha˰ aˬ joˆ-ehˇ gheh-eu tsawˇ haˬ la.

  2. Shehˇ mawˇ uˇ-eu tsawˇ haˬ qhoeˇ gha˰ aˬ joˆ-ehˇ ehˇ-awˇ yaw dzuiˆ pyaˆ-euˬ la.

  3. Na˰ behˇ doˆ-eu tsawˇ haˬ qhoeˇ gha˰ aˬ joˆ-ehˇ ehˇ-awˇ na˰ behˇ siˆ shawˇ -euˬ la.

  4. Myaˆ neˇ naˇ-eu tsawˇ haˬ qhoeˇ gha˰ aˬ joˆ-ehˇ ehˇ-awˇ phu˰ saˆ hteh byoˆ jiˇ-euˬ la.

  5. Nawˇ qhoeˇ deuˬ loˏ-ehˇ pyeu˰ law nmˇ-aˬ, aˬ joˆ-ehˇ jahˇ nmˇ.

II. Tsaˬ-eu aˇ boˏ tseˇ-awˇ boˏ ahˇ-awˬ.

  1. Mehˬ laˇ-ahˇ neh _____ yaw choeˇ siˬ laˇ-eu meh.
    (a. yaw qha˰, b. yaw qa˰, c. yaw haˬ)

  2. Yehˇ qhoeˇ deuˬ _____ guiˇ deuˆ-euˬ miˇ neh gha˰ leˇ-euˬ meh.
    (a. ha˰ du˰ ni, b. qha˰ du˰ ni, c. qa˰ du˰ ni)

  3. Sah˰ boˏ dzaw lu˰-eu aˇ yam˰-ahˇ _____ hta˰ hta˰ lehˇ a˰ ma ehˇ-eu meh.
    (a. ya˰ ha˰, b. za˰ qha˰, c. za˰ ha˰)

  4. Nga˰-euˬ _____ yaw taˆ miˇ neh chehˇ yeh˰ yeh˰-euˬ zawˇ deˬ-iˇ nya.
    (a. yeh˰ qo˰, b. yeh˰ ko˰, c. yeh˰ qho˰)

  5. A˰ bawˇ dzoˆ _____ 80 byah laˇ qaw˰ zawˇ-ehˇ loˆ-a. (a. aˇ qho˰, b. aˇ ko˰, c. aˇ qo˰)

III. Laˬ oˆ phaw bi˰ htaˬ-euˬ sah˰ boˏ aˇ mawˇ neh daw˰ cehˆ boˏ doˆ-awˬ.

  1. Ngaw˰ pyeuˆ
  2. Mahˇ-eu
  3. Seh˰ nawˆ
  4. Yaˆ phyawˇ
  5. Law˰ li˰

IV. Laˬ oˆ phaw bi˰ htaˬ-euˬ sah˰ boˏ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˰-euˬ tsahˇ-ahˇ dawˆ-awˬ.

yaˇ mo˰	nymˇ	Yaw˰ ha-euˬ
du˰ qaw˰	u tsui ni	naˇ gawˇ
bi kaw˰	mya˰	
chaˇ gaw˰	du˰ dzm-eu	

Chaˇ gaw˰ a˰ ma neh _____na˰, miˇ hi˰ _____ pyeu˰ laˇ-eu meh. _____ ma˰ bi jawˇ mya˰ laˇ pha˰-ehˇ _____ daw˰ pheh jaˆ-eu _____ du˰ nya˰ deuˬ-ahˇ _____ tsa˰ meh. _____ nymˇ daw˰ pheh chaˇ gaw˰ jawˇ nya-eu _____ gheh-eu _____ baw duˆ deuˬ-ahˇ _____ dzeh-eu tsa˰ meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ
  Zawˇ muiˬ-eu chaw˰ hti˰ gha˰ gaˇ kawˆ boˏ laˬ-awˬ.

Ya dzaw-eu 4

Qha‸ lo phi-eu‸

Hti‸ nah-a‸, smˇ mui‸ a‸ da-eu‸ yaˇ khmˇ-ahˇ a‸ yaw‸-eu‸ za‸ oe‸ gha‸ qha‸ lo ngaw‸ dzeh-eu lehˇ qha‸ lo qhoeˇ si‸-ahˇ ngaw‸-iˇ-eu‸ meh. Ehˇ qaw‸ qha‸ lo yaw hui‸ miˇ neh a‸ yaw‸ ma‸ ma‸ ngaw‸ doˆ nya-ehˇ sha‸ lu‸ ngeh, A‸juˇni‸ iˇ mawˇ-awˇ, uiˇ uiˇ-ehˇ naˇ ha‸-eu, Naw ma‸ qha‸ lo-ahˇ aˇ caˆ pa‸ taw‸ hta‸-awˇ a‸ je‸ jahˇ hte lehˇ naˇ ha‸-eu‸ meh.

Nga ma‸ qha‸ lo heu si‸-ahˇ ngaw‸ dzeh-eu lehˇ gheh le. Ehˇ qaw‸ qha‸ lo yaw hui‸ miˇ neh ma‸ ngaw‸ dzeh choeˇ nga. Aˇ doˆ-oˇ, Nawˇ gha‸ phyaw‸ zaw-ehˇ jaˆ meh jeˇ. Nga ma‸-ahˇ meh‸ neh‸ la‸-awˇ lehˇ A‸juˇni‸-ahˇ ehˇ neh‸-eu‸ meh.

Qha‸ lo hteu-a‸, ngaˇ hti‸ gha‸ ma‸ phi lo‸-a lehˇ ehˇ neh‸-eu‸ meh. Toˆ-ehˇ ma‸-i‸, nawˇ hti‸ poˆ phi dzeh neh‸-awˇ lehˇ ehˇ neh‸-eu‸ meh. Nym‸-mˇ-a‸ ngaˇ haw‸ meh‸ nya. Ngaˇ iˇ khahˇ gho‸-iˇ-awˇ haw‸ dza‸-awˇ neh phi dzeh neh‸ le ma lehˇ ehˇ neh‸-eu‸ meh.

Naw‸-eu‸ iˇ khahˇ ma‸ ya dza‸-iˇ-aˇ. A‸ diˇ ma-ehˇ nawˇ phi dzeh choeˇ naˇ, nga‸-eu‸ nymˇ-ahˇ nawˇ qhaˇ dza‸ maw‸-eu je‸ neh‸-ehˇ bi dza‸ ma lehˇ ehˇ-awˇ, zaw-ehˇ khuiˇ-eu dza‸ dza‸ dawˇ dawˇ ghaw‸ mya je‸ jahˇ-awˇ A‸juˇni‸-ahˇ bi dza‸ dehˆ-eu‸ meh.

A‸yaw‸ ma‸ haw‸ dza‸ dehˆ naˇ, qha‸ lo lo ma jaˆ-eu daw‸ pheh iˇ-awˇ, A‸juˇni‸ daˇ tcui‸ awˆ qo‸-awˇ yaw khawˇ-ehˇ ba‸ daˆ la‸-awˇ lehˇ ehˇ neh‸-eu‸ meh.

Nawˇ phi dzeh choeˇ ma lehˇ ehˇ-eu ma‸ ngeuˇ loˇ lehˇ smˇ mui‸ a‸ da-eu‸ a‸ li deu‸ naˇ ha‸-eu‸ meh.

Ngaˇ phi dzehˇ choeˇ ma. Ehˇ qaw‸ naw ma‸ ma‸ ba‸ daˆ neh ga‸ ngaˇ a‸ joˆ-ehˇ phi-eu. Phi-eu lehˇ ma‸ ngeuˇ naˇ, ba‸-eu lehˇ ngaˇ ma‸ ehˇ-a‸ lehˇ A‸juˇni‸ ehˇ-eu‸ meh. Smˇ mui‸ a‸ da-eu‸ za‸ deu‸, daw‸ ma‸ ngeh‸ nya ni tcoˆ leˇ jiˇ-eu‸ meh.

I. La˛ oˆ phaw naˇ ha˛ hta˛-eu˛ gaˇ ehˇ qo˛-awˇ.

1. Smˇ mui˛ a˛ da˛-eu˛ a˛ li deu˛ qha˛ lo ngaw˛ dzeh-eu lehˇ gheh ga˛ a˛ su˛ gha˛ laˇ-eu˛ la.

2. A˛juˇni qha˛ lo-ahˇ a˛ je˛ jahˇ choeˇ ma lehˇ ehˇ neh˛-eu˛ la.

3. A˛juˇni gha˛ ahˇ laˇ ni a˛ je˛ jahˇ-iˇ la lehˇ ehˇ-eu˛ la.

4. Smˇ mui˛-eu˛ a˛ li qhoeˇ deu˛ A˛juˇni-ahˇ haw˛ a˛ joˆ-ehˇ jahˇ-awˇ bi dza˛-eu˛ la.

5. Nawˇ qha˛ lo phi dzeh choeˇ ma lehˇ ehˇ-eu ma˛ ngeuˇ loˇ lehˇ smˇ mui˛-eu˛ a˛ li deu˛ naˇ ha˛ ngeh A˛juˇni a˛ joˆ-ehˇ ehˇ qo˛ neh˛-eu˛ la.

6. Smˇ mui˛ a˛ li deu˛ lo˛-ehˇ ja˛ myaw˛ myaw˛ gaˇ ma˛ ya da˛ ni a˛ je˛ ya jahˇ nga lehˇ naw˛-ahˇ noe˛ nya.

II. Tsa˛-eu aˇ bo˛ tseˇ-awˇ bo˛ ahˇ-awˇ.

1. A˛kha˛-eu˛ _____ sah˛ bo˛ yaw˛ qo˛ na lu˛ jahˇ doˆ lu˛ meh.
   (a. qo˛ to˛ la to˛, b. ko˛ to˛ la to˛, c. qho˛ to˛ la to˛)

2. Buˇga˛ pheh˛ za˛-eu˛ nymˇ-ahˇ _____ qhoe˛ dza˛ jiˇ-eu˛ nga je˛.
   (a. suˇ hoe˛, b. smˇ qhoe˛, c. suˇ qoe˛)

3. Phu la˛ qhoeˇ ma˛ mui˛-eu tsawˇ ha˛ uˇ laˇ nga loˇ lehˇ _____-eu tsa˛ meh.
   (a. hoe˛ sho haw, b. qhoe˛ sho haw, c. qoe˛ so haw)

4. Dzoe˛ ma pheh˛ za˛ i˛ nah _____ mˇ le je˛.
   (a. la˛ qhoeˇ la˛ nyiˇ, b. la˛ khoeˇ la˛ nyiˇ, c. la˛ hoeˇ la˛ nyiˇ)

5. Mi˛ dza˛ _____ doˆ laˇ-eu phaw hta˛ iˇ. (a. u˛ hoe˛, b. m˛ qhoe˛, c. u˛ qhoe˛)

III. La˛ oˆ phaw bi˛ hta˛-eu˛ sah˛ bo˛ aˇ mawˇ neh daw˛ cehˆ bo˛ doˆ-awˇ.

1. Bym˛ ma	4. Tcawˆ pehˆ
2. Sah˛ bo˛	5. Za˛
3. Tceh˛-eu	

IV. La˛ oˆ phaw bi˛ hta˛-eu˛ sah˛ bo˛ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˛-eu˛ tsahˇ-ahˇ dawˆ-awˇ.

dawˇ	gaˇ dahˇ tsoe˛-eu	ca˛ buiˇ-awˇ
lah du˛	dah˛	joˆ shawˇ
aˇ boe˛ aˇ mawˇ	gaˇ nyiˇ kuˆ	
qhaw˛ phym˛	ghaw˛ mya ni	

Tsawˇ ha˛ za˛ yaw deh˛ deh˛-eu ghaˇ du˛ iˇ cu˛ _____ ya zm˛-eu meh. Iˇ cu˛ yaw tsa˛ tsa˛-ehˇ zm˛ nya naˇ, jaˆ gha˛ zm˛-eu lo˛-ehˇ _____ tsoe˛-eu meh. Lah-ahˇ _____-eu iˇ cu˛ hawˇ-eu lah du˛ tsoe˛-ahˇ dah˛-eu iˇ cu˛ _____-eu ma˛ tsa˛-a. Lawˇ gawˆ iˇ cu˛ hawˇ-eu lah˛ du˛ iˇ cu˛-a˛, yaw shawˇ-ahˇ duˇ qaw˛ _____ uˇ nya-eu meh. Qaw˛ dawˇ lu˛-eu iˇ cu˛ _____ daw˛ pheh _____ tcoˆ-eu ma˛ tsa˛-a. Iˇ cu˛-ahˇ _____ dawˇ naˇ mui˛ dzeh-eu meh. Iˇ cu˛ dawˇ-eu mui deuˇ oe˛ lah˛-ahˇ _____ yaw ghoe˛ ghoe˛-ehˇ phym˛ hteh˛-eu tsa˛-eu meh. Mui deuˇ oe˛ lah˛ qhoeˇ-ahˇ hti˛ qheh˛ ma˛ hta˛ ni _____ neh˛-eu tsa˛ meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Nawˇ jawˇ lu˛-eu gaˇ dah˛ gaˇ dzeˇ gaˇ kawˆ bo˛ la˛-awˇ.

Ya dzaw-eu 5

Ho caˏ byoe-ahˇ sehˇ duˬ euˬ

Htiˬ nah-aˬ, Aˬyehˇ aˬ yawˏ-eu deh ma-ahˇ chah haw-iˇ ngeh, deh ma deh bahˇ-ahˇ ho caˏ byoe htiˬ byoe byoe htaˬ-euˬ meh. Aˬ yawˏ ho caˏ byoe-ahˇ duˬ ngeh, ho caˏ maˬ uˇ-a. Phyuˇ phyuˇ qhoˇ htiˬ siˬ duˬ doˆ-euˬ meh.

Ghawˬ mya ni ahˇ-eu jeˬ nga lehˇ noeˬ-awˇ duˬ ngeh, aˬ diˇ ma-ehˇ ghawˬ mya siˬ duˬ doˆ-euˬ meh.

Aˬyehˇ phyuˇ yuˇ-awˇ iˇ khahˇ ghoˏ leˇ ngeh, Aˬdzawˏ-ahˇ ja nehˬ-eu meh. Yawˬ nah yawˬ-aˬ, Aˬdzawˬ qawˏ tsehˬ ma baˏ-awˇ deh yaˇ-ahˇ iˇ ngeh, deh yaˇ deh bahˇ-ahˇ ho caˏ byoe duˬ ngeh, phyuˇ phyuˇ qhoˇ maˬ duˬ mawˇ-aˬ.

Aˇ lawˇ lawˇ phyuˇ smˬ mawˇ-ahˇ duˬ mawˇ-euˬ meh. Aˇ lawˇ qhoeˇ smˬ mawˇ zaˏ bawˇ bawˬ law-ahˇ nyehˏ uˇ-awˇ, iˇ khahˇ ghoˏ leˇ-euˬ meh.

Uˬ ciˏ phaw-aˬ, Aˬdzawˬ phyuˇ maˬ duˬ za-eu miˇ neh, Aˬyehˇ-ahˇ laˆ guˆ-iˇ-eu lehˇ noeˬ-awˇ, Aˬyehˇ-eu nymˇ mˬ-ahˇ daˆ leˇ-awˇ, maˇ pehˏ aˇ cuiˆ beuˬ pehˆ-awˇ, haw kha gheh-iˬ ngeh, Aˬyehˇ phehˏ zaˬ aˬ yawˏ neh phyuˇ duˬ za-eu gaˇ kawˆ ja ja-ehˇ laˬ qhaˏ chehˇ-eu meh.

11

A˯dzaw˯-a˯, A˯yeh˅ pheh˯ za˯-ah˅ lâ guˆ-eu leh˅ a˅ law˅ qhoe˅ hti˯ maw˅ phyeh˯ dô gheh-aw˅, bi ga ah˅ gheh-eu˯ meh. A˯yeh˅ pheh˯ za˯ hti˯ je˯ ga ah˅ le nya leh˅ ga˯-aw˅, a˯ yaw˯-eu˯ mi˯ za˯ mi˯ shu˯ kheu˯-aw˅ haw-i˅ ngeh, phyu˅ phyu˅ câ hti˯ câ ga le-eu˯ meh.

A˯yeh˅-a˯, deh ma-ah˅ qaw˯ ghaw˯ mya ni du˯ za-aw˅, phyu˅ phyu˅ câ pha˅ ga le-eu mi˅ neh, a˯ phoe˯ mi˯ yeh˅-o˅, gha˯ ma, gha˯ ma leh˅ A˯yeh˅ gu˅-eu meh. A˯dzaw˯ nym˅ m̲-ah˅ dâ-aw˅ gha˯ ma, gha˯ ma leh˅ gu˅-eu hte˅ sa˅-ah˅ pha˅ ga˯-aw˅ A˯yeh˅ pheh˯ za˯ guˆ la˅-aw˅ neh gu˅-eu nga˅ leh˅ noe˯-aw˅, qhoe˅ nyi˯ maw˅ qaw˯ pha˅ phyeh˯ kha gheh-eu˯ meh.

A˯dzaw˯ ma˅ peh˯-ah˅ neh haw du˯ ngeh, A˯yeh˅-eu˯ i˅ khah˅ ga ah˅-i˅-eu˯ qhoe˅-a˯, a˅ law˅ ma˯ ngeu˅-a. Phyu˅ phyu˅ câ pyeu˯ la˅-eu˯ meh.

A˯dzaw˯ a˯ yaw˯-ah˅-a˯, hti˯ je˯-i˯ ma˯ phu˯ le-eu mi˅ neh, a˯ yaw˯ neh A˯yeh˅-eu˯ nym˅-ah˅ a˅ law˅ nyeh˯ u˅ le˅-eu qaw˯ phyu˅ phyu˅ câ pyeu˯-i˅ nga leh˅ nui ma pheh˅ dui dui˯ la˅-aw˅, A˯dzaw˯-a˯, A˯yeh˅-eu˯ nym˅ m̲-ah˅ neh pô kha seh˯-eu˯ meh.

I. La̱ ô phaw na˅ ha̱ hta˯-eu˯ ga˅ eh˅ qo˯-aw˯.
1. A˯ yeh˅ phyu˅ qho˅ a˅ ga˅ du˯ za-eu˯ la.
2. A˯ yeh˅ phyu˅ du˯ za˯-eu˯ ga˅ kawˆ a˯ su˅ gha˯-ah˅ ja meh˯-eu˯ la.
3. A˯ dzaw˯ ho ca̱ byoe-ah˅ du˯ ngeh, a˯ je˯ du˯ maw˅-eu˯ la.
4. Nui qhah˅ ma˯ shi˅-eu a˯ dzaw˯-a˯, A˯yeh˅ pheh˯-ah˅ a˯ jô-eh˅ lâ guˆ le˅-eu˯ la.
5. A˯ dzaw˯ neh bi ga kha-ah˅ gheh-eu˯ a˯ law˅ a˯ je˯ pyeu˯-i˅-eu˯ la.
6. A˯ chaw˯-ah˅ nui qhah˅ ma˯ shi˅-eu A˯ dzaw˯ ya shi˅ ga˅ haw-aw˅ naw˅ a˯ jô-eh˅ noe˯ nya.

II. Tsa̱-eu a˅ bo̱ tse˅-aw˅ bo̱ ah˅-aw˯.
1. A˯ bu˅ za˯ u̱ maˆ ma̱ sa˅-eu mi˅ neh _____ je˯ nga.
(a. u̱ qha̱ phyeh˯-eu, b. u̱ ha̱ phyeh˯-eu, c. u̱ kha̱ phyeh˯-eu)
2. Maw˅ ne˅ _____ ca̱ daw˅-eu zaw˅-eh˅ khui˅ nya. (a. u˅ ha̱, b. u˅ qha̱, c. u˅ kha̱)
3. A˅lô gha̱ ____ mi˅ neh qha̱ la̱-ah˅ qaw˯ daw˯ le˅ pheu˯ nga je˅.
(a. yaw kaˆ, b. yaw qaˆ, c. yaw qhaˆ)
4. A˅mi̱ _____ hti˯ byah ni mi˯ dza̱ phi-aw˅ gho̱ le ga˅ haw she˅!
(a. qaˆ kha˅, b. qhaˆ kha˅, c. kaˆ kha˅)
5. A˯ baw˅ Pha̱ neh dzeu˯-eu˯ _____ lo˅ dzaˆ ni zaw˅-eh˅ haw mui˯ nga.
(a. ha deu, b. kaˆ deu, c. qaˆ deu)

III. La̱ ô phaw bi̱ hta˯-eu˯ saẖ bo̱ a˅ maw˅ neh daw˯ cehˆ bo̱ dô-aw˯.

1. Mi˅ qhah˯
2. Phyu˅ qho˅
3. Myaˆ phyaw˯

4. Sha̱ byehˆ
5. Tsaw˅ maw˯

12

IV.   La˼ oˆ phaw bi˼ hta�-eu˳ sah˳ bo˼ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˼-eu˳ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˳.

dzahˇ   bya˳ uiˇ   yaˇ khmˇ
gha˳   tceuˆ   po˳
aˇ yehˆ   dawˇ-eu
 mui˳   cuˆ

        Aˇ ba-eu˳ aˇ yehˆ _____ -ahˇ aˇ yehˆ zawˇ-ehˇ _____ nga. Aˇ ba aˇ yehˆ _____ lu˼ nga. Iˇ cu˼ _____ jiˇ ma˳ noe˳ nga. Aˇ lu nyi˳ mawˇ _____ yaˇ khmˇ-ahˇ zaw zaw-ehˇ aˇ yehˆ-ahˇ _____ nga. Bya˳ shaw jiˇ cuˆ nga. Bya˳ dzahˇ gheh _____ hta˳ nga. Bya˳ shaw heu dzahˇ-a˳ _____ zawˇ-ehˇ dah˳nga. Bya˳ uiˇ-a˳ _____ jaˆ gha˳ meh. Mawˇ do ghaˇ du˳ zawˇ-ehˇ _____ meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

        A˳ ma-eu˳ nui ga˳ gaˇ kawˆ bo˼ la˼-aw˳.

13

Ya dzaw-eu 6

Dzaˇ uiˇ shi˛ nah mui˴-eu

Hti˴ nah-a˴, smˇ mui˴ a˴ da A˴juˇni˴-ahˇ sheu˴-awˇ ghaw˴ mahˇ ni kha˴ gaˇ je˴ ga˛ ga˛-iˇ-eu˴ meh. Phu hti˴ phu-ahˇ iˇ keuˆ naˇ, smˇ mui˴ a˴ da A˴juˇni˴-ahˇ ehˇ neh˴-eu, A˴juˇni˴-oˇ, ya ciˆ hti˴ mawˇ zeuˇ-iˇ-awˇ jahˇ dza˴-aw˴ lehˇ ehˇ neh˴-eu˴ meh.

A˴juˇni˴ ya ciˆ zeuˇ la˴-iˇ-awˇ, yaw mui˴-ehˇ jahˇ gha˴ naˇ, sha˴ jiˇ deu˴-a˴, smˇ mui˴ a˴ da neh khu˴ doˆ jiˇ-awˇ, dzaˇ uiˇ deu˴-a˴, A˴juˇni˴-ahˇ ci˴ neh˴-awˇ, uiˇ uiˇ-ehˇ heu lo˛-ehˇ ehˇ neh˴-eu˴ meh.

A˴juˇni˴-oˇ, ngaˇ mah˴ dzi˴ naˇ, nawˇ-a˴ gaˇ ma chah-eu miˇ neh, nawˇ-a˴ gha˴ doeˇ doeˇ dzeh˴ ngaˇ. Nawˇ ga˴ haw ma˴ loˇ. Sha˴ jiˇ-a˴, sm˴ nah ngeuˇ-i˴ ma˴ mui˴-a jeˇ. Dzaˇ uiˇ-a˴, shi˛ nah mui˴ meh jeˇ. Qhoeˇ miˇ neh, shi˛ nah mui˴-eu deu˴-a˴ naw˴-ahˇ bi dawˇ-eu ma lehˇ ehˇ neh˴-eu˴ meh.

A˴ bawˇ-o, zawˇ-ehˇ mui˴-eu dzaˇ uiˇ deu˴ ngaˇ ya dawˇ naˇ, mui˴ teh˛-a˴ lehˇ uiˇ uiˇ-ehˇ shi˛ nah mui˴-eu dzaˇ uiˇ deu˴ dawˇ-eu˴ meh.

Yaw˴ poˆ yaw˴ smˇ mui˴ a˴ da ya ciˆ sha˴ jiˇ phaˇ dza˴ meh˴ laˇ-awˇ, A˴juˇni˴-ahˇ ya ciˆ hti˴ mawˇ zeuˇ-iˇ-awˇ, jahˇ dza˴-aw˴ lehˇ phaˇ qhehˇ-eu˴ meh. A˴juˇni˴ ya ciˆ zeuˇ-iˇ naˇ, smˇ mui˴ a˴ da-a˴, yu˛ qaˆ-eu˴ meh.

A˴juˇni˴ ya ciˆ ya qhaˇ hti˴ mawˇ zeuˇ-awˇ, jahˇ ja˴ gha˴ naˇ, sha˴ jiˇ deu˴-a˴, daw˴ tawˆ lu˴ dza˴ jiˇ-awˇ, dzaˇ uiˇ qaw˴ hti˴ paˆ paˆ dawˇ jiˇ-awˇ, a˴ yaw˴ neh ma˴ dawˇ jiˇ-eu aˇ cuiˆ dah˴-eu˴ gaˇ iˇ cu˴ iˇ lahˇ ghaw˴ mya ni shehˆ lah˴-awˇ, smˇ mui˴ a˴ da-ahˇ laˆ noe˴ leˇ-eu˴ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da htuˇ-awˇ, laˌ qhaˌ htiˌ chehˇ ya ciˆ shaˌ jiˇ dzaˌ-eu lehˇ hawˌ jeh-ahˇ jawˌ-iˇ ngeh, dzaˇ uiˇ ciˌ daˆ htaˌ-eu gaˇ haw-awˇ, shaˌ jiˇ deuˌ aˌ gaˇ sha ha-iˇ jiˇ hteˌ lehˇ naˇ haˌ-euˌ meh.

Aˌ bawˇ-oˇ, shaˌ jiˇ-aˌ, smˌ nah maˌ ngeuˇ naˇ maˌ muiˌ-a. Dzaˇ uiˇ-aˌ shiˌ nah muiˌ-a jeˇ lehˇ nawˇ ngaˌ-ahˇ mehˌ-eu maˌ ngeuˇ loˇ. Hteu miˇ neh, smˌ nah tehˌ-ehˇ muiˌ-eu shaˌ jiˇ deuˌ-aˌ ngaˌ neh dzaˌ jiˇ-awˇ, shiˌ nah muiˌ-eu dzaˇ uiˇ deuˌ-aˌ nawˌ-ahˇ bi dawˇ-eu lehˇ htaˌ nehˌ-eu ma lehˇ ehˇ nehˌ-awˇ, byawˌ gaˆ niˌ gheh-eu dzaˇ uiˇ deuˌ-aˌ, smˇ muiˌ aˌ da aˌ yawˌ ya dawˇ-euˌ meh.

I. Laˌ oˆ phaw naˇ haˌ htaˌ-euˌ gaˇ ehˇ qoˌ-awˌ.
   1. Smˇ muiˌ aˌ da A juˇni-ahˇ aˌ je bi jahˇ-euˌ la.
   2. Smˇ muiˌ aˌ da A juˇni-ahˇ shaˌ jiˇ bi dzaˌ-euˌ meh loˇ.
   3. Nyiˌ poˆ htiˌ poˆ A juˇni smˇ muiˌ aˌ da-ahˇ aˌ joˆ-ehˇ phaˇ jahˇ qoˌ nehˌ-euˌ la.
   4. Aˌ chawˌ-ahˇ yaw doeˇ jahˇ naˇ aˌ chawˌ yawˌ ha-ahˇ aˌ joˆ-ehˇ phaˇ jahˇ qoˌ laˇ-euˌ la.

II. Tsaˌ-eu aˇ boˌ tseˇ-awˇ boˌ ahˇ-awˌ.
   1. Aˌ nyoˌ-ahˇ paˌ-eu _____ yuˇ miˇ nehˌ leˌ sheˇ! (a. aˇ caˆ, b. aˇ tcaˆ, c. aˇ chaˆ)
   2. Hawˌ mehˌ shaˌ-eu miˇ neh ____ qawˌ maˌ ya dzaˌ dehˆ nga jeˇ.
      (a. hawˌ tcaˌ, b. hawˌ caˌ, c. hawˌ chaˌ)
   3. Aˌ yuiˌ aˌ tsu deuˌ laˇ gaˇ ____-awˇ ha nehˌ beuˇ! (a. laˌ caˌ caˌ, b. laˌ tcaˌ tcaˌ, c. laˌ tsaˌ tsaˌ)
   4. Aˌ buˇ zaˌ-ahˇ tsehˇ khahˇ _____ pyehˌ nehˌ htaˌ-awˇ zawˇ-ehˇ haw muiˌ nga.
      (a. caˆ pyehˌ, b. tcaˆ pyehˌ, c. tsaˆ pyehˌ)
   5. Nawˇ chawˌ chawˌ ngeh yaw lehˌ _____ mˇ-eu deuˌ nehˌ-ehˇ maˌ chawˌ ni yahˇ-awˌ.
      (a. yaw tsa, b. yaw ca, c. yaw cha)
   6. Maˇ deh ghawˌ nyoeˇ _____ zawˇ-ehˇ khuiˇ nya. (a. caˌ jaˌ-eu, b. tcaˌ dzaˌ-eu, c. caˌ dzaˌ-eu)

III. Laˌ oˆ phaw biˌ htaˌ-euˌ sahˌ boˌ aˇ mawˇ neh dawˌ cehˆ boˌ doˆ-awˌ.

   1. Byehˇ-euˌ
   2. Shaˌ bymˇ
   3. Tsehˌ ma

   4. Zaˌ hteˌ
   5. Za

IV. La˷ oˆ phaw bi˷ hta˯-eu˯ sah˯ bo˷ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˷-eu˯ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˯.

tsaw˯ tsaw˯	hti˯ qheh˯	iˇ khahˇ
Yaˇ	ngaˇ	haw˯
cehˆ	u˯ ci˷ ci˷	
mˇ	yaw khawˇ-ehˇ	

Qhoeˇ naˇ, a˯ khui˯ gheh _____ noe˯ gahˇ-awˇ, "Aˇ, _____ heu lo˷-ehˇ teh˷-ehˇ jawˇ naˇ _____ ma˯ phaˇ ya dza˯ meh. _____ ui cuiˆ mˇ-iˇ la" lehˇ ehˇ-awˇ, a˯ za˷ neh mˇ jiˇ hta˯-eu˯ gaˇ yaw khawˇ-ehˇ _____ gheh-eu˯ meh jeˇ. Cehˆ keuˆ-eu˯ neh˯-ehˇ a˯ za˷ neh mˇ jiˇ hta˯-eu˯ gaˇ iˇ gho˷ laˇ dmˇ-ehˇ _____-ehˇ sehˇ-eu˯ meh jeˇ. A˯ za˷ neh nah ga ni _____-eu˯ yaˇ-ahˇ a˯ khui˯ neh _____ laˇ qheh˯ teh˷-ehˇ tsaw˯ doe˯-eu˯ meh jeˇ. Qhoeˇ naˇ, _____ le-awˇ a˯ khui˯ gheh _____ gho˷ leˇ-eu˯ meh jeˇ.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

      Nawˇ ma˯ ngehˇ leˇ choeˇ-eu aˇ nah hti˷ nah-eu˯ gaˇ kawˆ bo˷ la˷-aw˯.

Ya dzaw-eu 7

Aˬ bawˇ Haˬ ngaˬ shaˬ nyehˍ-eu

Saˇziˍ-aˬ, zaˬ siˍ tsawˇ gahˇ zawˇ-ehˇ ahˇ-a lehˇ aˬ chawˬ Saˇziˍ-ahˇ ja cheuˬ-eu meh. Ehˇ qawˍ aˬ bawˇ haˬ gaˬ naˇ, nui qhahˇ maˬ shiˇ-a. aˬ yawˍ noeˬ-eu-aˬ, aˬ yawˍ taˍ-ehˇ tsawˇ gahˇ ahˇ-eu htiˬ ghaˬ-iˬ maˬ jawˇ-aˇ lehˇ noeˬ-eu meh.

Htiˬ nah-aˬ, aˬ bawˇ Haˬ Saˇziˍ-ahˇ ehˇ nehˍ-eu, Saˇziˍ-oˇ, aˬ chawˬ ehˇ-eu, nawˇ zaˬ siˍ tsawˇ gahˇ zawˇ-ehˇ ahˇ-eu htiˬ ghaˬ meh jeˇ. Ehˇ qawˍ ngaˬ-ahˇ-aˬ, maˬ jah nya. Iˬ nah nawˇ ngaˬ-ahˇ ja myawˍ myawˍ jah nya naˇ, nawˇ tsawˇ gahˇ ahˇ-eu tehˍ-a. Maˬ myawˍ jah nya naˇ ngaˇ nawˬ-ahˇ aˬ dzawˬ lehˇ khuˇ ma. Ngaˬ-ahˇ ja myawˍ myawˍ nehˬ haw sheˇ lehˇ ehˇ nehˍ-euˬ meh.

Iˬ nah-aˬ, ngaˇ zawˇ htehˬ nya. Ni shawˬ ngaˇ shaˇ noeˬ haw ma lehˇ ehˇ nehˍ naˇ, "Aˬ jeˬ htehˬ hta. Nawˇ aˬ gaˇ iˇ hte lehˇ aˬ bawˇ Haˬ naˇ haˬ-euˬ meh.

Ngaˇ deh ma-ahˇ ngaˬ shaˬ nyehˍ-iˇ hte. Ngaˬ shaˬ zawˇ-ehˇ uˇ ngaˬ jeˇ lehˇ ehˇ nehˍ-awˇ, iˇ khahˇ cehˆ ghoˍ gheh-awˇ, behˇ juˇ yuˇ laˬ-iˇ-awˇ, deh ma phaw iˇ gheh-euˬ meh.

Aˬ bawˇ Haˬ-aˬ, ngaˬ shaˬ nyehˍ gaˇ nui ma zawˇ-ehˇ ahˇ-eu htiˬ ghaˬ meh. Aˬ yawˍ qawˍ behˇ juˇ yuˇ-awˇ, Saˇziˍ-euˬ mehˬ nah chaw hteh gheh-euˬ meh.

Saˇziˌ-aˌ a lawˆ lawˆ-ehˇ chah chah-ehˇ iˇ luˌ-eu meh. Ehˇ qawˌ aˌ bawˇ Haˌ hteh miˇ le meh lehˇ ngeuˇ naˇ, aˇ cuiˆ phaˇ cehˆ dzeuˇ gheh-eu meh. Aˌ bawˇ Haˌ-aˌ, Saˇziˌ-oˇ, htiˌ qhehˌ dawˌ htawˌ lehˇ guˇ guˇ-ehˇ, khawˌ phyuˇ khawˌ tsaˇ ju ni chaw hteh dui dui-eu meh.

Gaˇ phehˇ iˇ keuˆ naˇ, Saˇ ziˌ-aˌ, yaˇ saˌ-ahˇ cehˆ zaˌ-awˇ, aˌ bawˇ Haˌ Saˇziˌ iˇ dzeuˇ mehˌ lehˇ noeˌ-awˇ, mehˌ hu phaw iˇ gheh-euˌ meh.

Aˇ mah-ehˇ iˇ qawˌ Saˇzi-ahˇ maˌ ya mawˇ-eu miˇ neh, deh yaˇ-ahˇ iˇ keuˆ-awˇ, shaˇ chaw doe qawˌ ngaˌ shaˌ nyehˌ-eu tsawˇ haˌ hti ghaˌ-i maˌ mawˇ-euˌ miˇ neh, iˇ khahˇ phaw ghoˌ laˇ-euˌ meh.

Aˌ bawˇ Haˌ ghoˌ laˇ ngeh, Saˇziˌ iˇ khahˇ jawˇ-eu haw mawˇ-awˇ, Saˇziˌ-oˇ, nawˇ iˌ nah aˌ jeˌ-euˌ gaˇ kawˆ jahˇ hte lehˇ naˇ haˌ-euˌ meh.

Saˇzi-aˌ, uiˇ dui dui-awˇ ehˇ nehˌ-eu, "Nawˇ jaˌ myawˌ myawˌ nehˌ laˌ lehˇ ehˇ-eu miˇ neh myawˌ-euˌ ma htawˇ" lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Qhoeˇ naˇ, aˌ bawˇ Haˌ shaˌ dawˇ dui dui-iˇ-awˇ, dawˌ ma phaˇ ngehˌ nya-a.

I. Laˌ oˆ phaw naˇ haˌ htaˌ-euˌ gaˇ ehˇ qoˌ-awˌ.
  1. Saˇ ziˌ aˌ joˆ-ehˇ gheh-eu tsawˇ haˌ-a jeˇ.
  2. Aˌ bawˇ Haˌ, Saˇ ziˌ-ahˇ aˌ joˆ-ehˇ ehˇ nehˌ-eu la.
  3. Saˇ ziˌ aˌ bawˇ Haˌ-ahˇ jaˌ myawˌ aˌ joˆ-ehˇ myawˌ jah nehˌ-euˌ la.
  4. Aˌ bawˇ Haˌ aˌ jeˌ miˇ neh shaˌ dawˇ dui dui-iˇ-euˌ la. Nawˌ-ahˇ aˌ joˆ-ehˇ noeˌ nya.

II. Tsaˌ-eu aˇ boˌ tseˇ-awˇ boˌ ahˇ-awˌ.
  1. Li phaˌ _____ nya-a jeˇ maˌ-oˇ.
     (a. caˆ paˌ caˆ phuiˇ, b. tcaˆ paˌ tcaˆ phuiˇ, c. ca paˌ ca puiˇ)
  2. Boeˌ kuˆ hawˇ-eu lahˌ _____ dawˌ oeˇ gaˌ haw-euˌ ma loˇ.
     (a. tcehˆ tseh tseh-eu, b. cehˆ cheh cheh-eu, c. cehˆ tseh tseh-eu)
  3. Aˌ li zaˌ neh phyuˇ qhoeˇ taˌ _____ yaw lehˆ -ehˇ gheu chehˌ jiˇ shaw-euˌ ngaˇ-a.
     (a. yaw cehˆ, b. yaw ceh, c. yaw tcehˆ)
  4. Iˇ cuˌ _____ yaw lahˇ nya loˇ lehˇ siˌ nya-eu ghaˇ duˌ laˌ noeˇ neh ya dza haw-m jeˇ.
     (a. yaw cehˌ, b. yaw tcehˌ, c. yaw cehˌ)
  5. Tsahˌ gaˆ yamˌ ahˇ le shaw naˇ _____ laˇ gaˇ ya yahˇ-eu meh.
     (a. cehˌ htah naˇ, b. tcehˌ htah naˇ, c. sehˌ htah naˇ)
  6. Aˇ siˌ yaw choeˇ _____ kuˌ ni htiˌ poˆ tehˌ-ehˇ ghawˌ mya maˌ ya dzaˌ-a.
     (a. yaw chehˇ, b. yaw tsehˇ, c. yaw cehˇ)

III. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ neh daw˯ cehˆ bo˯ doˆ-aw˯.

1. Pyaˆ dza˯   4. La˯ di
2. Phyaw˯ haw   5. Yaw choeˇ
3. Yeh˯ ma

IV. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ yuˇ-aw˯ ga doˆ ya˯-eu˯ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˯.

gaˇ kawˆ	deh˯	ziˇ
si˯ nya	naˇ ha˯	jah-eu
jahˇ ma	jawˇ	
dahˇ taˆ	boe˯ kuˆ	

A˯ bawˇ _____ a˯, _____ qaw˯ jawˇ-aw˯, iˇ cu˯ la˯ qhoeˇ qaw˯ _____ -eu meh. Yaw deh˯ za˯ la˯ qhoeˇ _____ baw dzeh-eu-a˯ boe˯ kuˆ meh. Sm˯ yaˇ qo˯ dzeh˯ ni _____ -eu meh lehˇ ehˇ-eu meh. Ziˇ zawˇ baw-eu miˇ neh a˯ je˯ qaw˯ _____ meh lehˇ _____ meh. Qhoeˇ miˇ neh boe˯ kuˆ-ahˇ _____ leˇ khaˇ-euˇ lehˇ ehˇ-eu meh. Boe˯ kuˆ oe keuˆ ngeh jawˇ pyeu˯ laˇ-eu˯ _____ dzawˇ meh˯ neh˯-eu˯ meh. Qhoeˇ naˇ, "Naw ma˯ nga˯ neh ehˇ-eu˯ lo˯-ehˇ _____ loˇ" lehˇ a˯ yaw˯ naˇ ha˯ ngeh "Jahˇ ma" lehˇ yaw˯ gha˯ na lu˯ ehˇ-eu˯ meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

   Naw˯-ahˇ khuiˇ dzeh˯-eu dzaˇ gaˇ kawˆ bo˯ la˯-aw˯.

19

Ya dzaw-eu 8

A˯ da ba˯ ah˯-ǐ˅-eu˯

Mawˇhui˯-a˯, aˇ doˆ gha˯ meh. Mawˇnyiˇ-a˯ a˯ nyiˇ gha˯ meh. A˯ nya˯ mehˇ nmˇ-a˯, a˯ da-ahˇ chu-awˇ jawˇ-eu˯ meh.

A˯ yaw˯-eu˯ a˯ da zawˇ-ehˇ maw˯ laˇ-awˇ, ma˯ luˆ ma˯ laˆ choeˇ-ehˇ ǐ-awˇ, che˯ qaw˯ iˇ khahˇ che˯, oiˇ shoi qaw˯ iˇ khahˇ bi shoi-eu˯ meh.

A˯ ha nya˯ mehˇ nmˇ-a˯, a˯ yaw˯ a˯ da-eu˯ che˯ ma˯ chi˯ dzeh choeˇ, oiˇ shoi ma˯ chi˯ dzeh choeˇ-ehˇ laˇ-awˇ, Mawˇhui˯ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ a˯ nya˯ mehˇ nmˇ baw˯ dza˯-eu˯, "A˯ dui-ahˇ baw-eu˯ a˯ da miˇ neh yaw˯ ha-eu˯ a˯ da-a˯, yaw˯ ha ma˯ di˯ seh˯ qhm˯-aˇ.

Ehˇ qaw˯, ma˯ laˆ saˆ choeˇ lu˯-a lehˇ baw˯ dza˯-awˇ, Mawˇhui˯ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ a˯ nya˯ mehˇ nmˇ seuˆ geu ka˯-awˇ, a˯ yaw˯ nya˯-eu˯ a˯ da-ahˇ ba˯ ah˯-ǐ˅-eu leh ba˯-awˇ ǐ-eu˯ meh.

Ghaw˯ mahˇ ni kha˯-eu gaˇ ma-ahˇ iˇ gheh-awˇ, lawˇ ba˯ hti˯ gawˆ-eu˯ daw˯ pheh iˇ keuˆ naˇ, gha˯ doeˇ qaw˯ doeˇ laˇ, iˇ cu˯ qaw˯ meh˯ laˇ-eu˯ meh.

A˯ ha nya˯ mehˇ nmˇ-a˯, a˯ yaw˯-eu˯ a˯ da aˇ bawˇ hti˯ bawˇ-eu˯ daw˯ pheh˯-ahˇ ba˯ na˯ hta˯-awˇ, lawˇ ba˯-ahˇ iˇ cu˯ qaw˯ dawˇ-ǐ-eu˯ meh.

A˯ yaw˯ ma˯ qhoeˇ gaˇ gha˯ na˯ na˯ lu˯ ngeh, aˇ bawˇ u˯ du jiˇ joe mi˯ tca˯ bah˯ bah˯ hta˯-awˇ, aˇ jiˇ za˯-ahˇ dzaˇ sha neh˯ laˇ gaˇ mawˇ-eu˯ meh.

A˯ yaw˯-eu˯ a˯ da-a˯, aˇ jiˇ a˯ ma a˯ jiˇ za˯-ahˇ dzaˇ sha neh˯ laˇ gaˇ htoe˯ cheh-awˇ, Mawˇhui˯ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ a˯ nya˯ mehˇ nmˇ-ahˇ ehˇ neh˯-eu, "A˯ li-oˇ, i˯ nah-a˯ a˯ da maw˯

laˇ-awˇ maˏ mˇ dzaˏ choeˇ, maˏ qawˏ dawˇ choeˏ-ehˇ laˇ miˇ-a. Naw nyaˏ nmˇ qawˏ maˏ laˆ saˆ choeˇ-ehˇ laˇ-awˇ aˏ da-ahˇ baˏ ahˏ-iˇ-eu lehˇ chah-eu ngaˇ. Aˇ jiˇ aˏ ma aˇ jiˇ zaˏ-ahˇ dzaˇ sha nehˏ laˇ gaˇ haw-awˇ" lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ-aˏ, aˇ jiˇ zaˏ qhoeˇ deuˏ dzaˇ shaˇ dzaˏ gaˇ haw-awˇ, "Oˇ, aˏ dui-euˏ aˏ da qawˏ aˏ dui-ahˇ toˆ-ehˇ sha huiˏ shaˏ mahˇ laˏ-eu law hawˇ ngaˇ. Aˇ nyaˏ nmˇ-aˏ, aˏ da-ahˇ maˏ ahˏ-iˇ qhm luˏ-a" lehˇ noeˏ doˆ laˇ-awˇ, aˏ yaw nyaˏ-euˏ aˏ da-ahˇ ghawˏ shaˏ zaw-ehˇ noeˏ gaˏ laˇ-euˏ meh.

Qhoeˇ naˇ Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ aˏ ha nyaˏ nmˇ-aˏ, aˏ yawˏ-euˏ aˏ da-ahˇ baˏ-awˇ iˇ khahˇ ghoˏ keuˆ le naˇ, htiˏ gaˇ-iˏ ma bi doˆ-iˇ ni bi jawˇ-awˇ, iˇ cuˏ qawˏ iˇ khahˇ bi dzuiˏ, hawˏ qawˏ aˏ yawˏ-euˏ jawˇ zaˇ-ahˇ bi dzaˏ-euˏ meh.

I. Laˏ oˆ phaw naˇ haˏ htaˏ-euˏ gaˇ ehˇ qoˏ-awˏ.
1. Aˏ da baˏ ahˏ-iˇ-eu aˏ nyaˏ nmˇ-eu tsawˇ myahˇ aˏ joˆ-ehˇ khuˇ-a.
2. Aˏ da ghaˏ tsawˇ mawˏ mawˏ laˇ-awˇ aˏ joˆ-ehˇ pyeuˏ-iˇ-eu la.
3. Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ aˏ jeˏ miˇ neh aˏ da baˏ ahˏ iˇ-eu ghaˇ duˏ bawˏ dzaˏ-euˏ la.
4. Aˏ da baˏ ahˏ-iˇ-eu ghaˇ duˏ Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ aˏ nyaˏ nmˇ aˏ joˆ-ehˇ bawˏ dzaˏ-euˏ la.
5. Aˏ da ghaˏ Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ-ahˇ, aˏ jeˏ-ahˇ htoeˏ mehˏ-awˇ, aˏ jeˏ lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ la.
6. Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ aˇ jiˇ dzaˇ sha nehˏ gaˇ haw-awˇ aˏ joˆ-ehˇ noeˏ poˆ laˇ-euˏ la.
7. Mawˇhuiˏ hawˇ-eu Mawˇnyiˇ aˏ nyaˏ nmˇ aˏ da-ahˇ iˇ khahˇ-ahˇ baˏ qoˏ gheh-awˇ aˏ joˆ-ehˇ bi jawˇ-euˏ la.
8. Aˏ da-ahˇ aˏ jeˏ ma jahˇ qhmˏ-eu nga.
9. Aˏ da neh nawˏ-ahˇ mˇ nehˏ laˏ-euˏ jeˏ-ahˇ nawˇ si nya-eu loˏ-ehˇ ehˇ nehˏ laˏ-awˏ.

II. Tsaˏ-eu aˇ boˏ tseˇ-awˇ boˏ ahˇ-awˏ.
1. _____ haw ngeh naw maˏ phu-ahˇ tsawˇ haˏ aˇ myaˆ ghaˏ jawˇ la.
   (a. Yehˏ chehˏ chehˏ, b. Yehˏ tsehˏ tsehˏ, c. Yehˏ cehˏ cehˏ)
2. Aˏ dui dahˇ taˆ jawˇ-eu Aˏkhaˏ zaˏ deuˏ _____ tuˆ htehˏ-awˇ huiˏ laˇ-eu miˇ neh sahˏ boˏ maˏ si nya-eu myaˏ meh. (a. chehˏ ma, b. cehˏ ma, c. tsehˏ ma)
3. Ya ciˆ htiˏ mawˇ diˏ sehˏ dzaˏ naˇ _____ -aˏ tsawˇ mawˏ-ahˇ oˏ-mˇ jeˇ.
   (a. shaˏ chahˏ, b. shaˏ tsahˏ, c. saˏ tsahˏ)
4. Ya ciˆ _____ htehˏ ba-euˏ zeuˇ dzaˏ-iˇ ma. (a. tsahˏ qaˆ, b. chahˏ kaˆ, c. tsahˏ kaˆ)
5. Phu dzahˇ huˏ phaw zaˏ guˏ deuˏ ____ ui le htaˏ-awˇ jawˇ nga.
   (a. tsahˏ gahˇ-eu, b. chahˏ gahˇ-eu, c. cahˏ gahˇ-eu)
6. Aˏ bawˇ yawˏ nah na luˏ phu jawˏ _____ meh.
   (a. gaˇ ma tsah-eu, b. gaˇ ma chah-eu, c. gaˇ ma cah-eu)

21

III. La˷ oˆ phaw bi˷ hta˷-eu˷ sah˷ bo˷ aˇ mawˇ neh daw˷ cehˆ bo˷ doˆ-aw˷.

1. Nahˇ ma
2. Baw˷ dza˷
3. Mawˇ neˇ

4. Sah˷ duˇ
5. Tceuˆ-eu

IV. La˷ oˆ phaw bi˷ hta˷-eu˷ sah˷ bo˷ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˷-eu˷ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˷.

chu hui˷
dzaˇ sha
haw
ghaw˷ sha˷

hteˇ saˇ
yaw nyiˇ
a˷ yaw˷
aˇ jiˇ

yaˇ dzeˇ
nga˷ ma

Qhoeˇ ngeh shaw˷ _____ -eu˷ a˷ ma yaw aw˷ aw˷-ehˇ ma˷ oeˆ-eu miˇ neh _____ gha˷ na˷ na˷-iˇ-eu˷ meh. A˷ yaw˷ na˷ lu˷ ngeh _____ jiˇ za˷ mahˇ-eu _____ ga˷-awˇ _____ ngeh, a˷ jiˇ a˷ ma _____ lu˷ gaˇ haw mawˇ-awˇ, "Ngaˇ _____ -ehˇ gheh ngeh _____ nga-ahˇ hteu lo˷-ehˇ _____ -eu˷ je˷ ngaˇ-a " lehˇ _____ noe˷ ga˷-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu ga˷

    Tsah˷ gaˆ yam˷ gaˇ kawˆ bo˷ la˷-aw˷.

22

Ya dzaw-eu 9

Pha˳ bui^ ya˅ qha˳ da˅-eu

Qhoe˅ ngeh a˳ nyo˳ ma hti˳ maw˅ a˳ nyo˳ la˳ hi˅ za˳ zaw˅-eh˅ mui˳-eu hti˳ maw˅ ghaw-eu˳ meh. A˳ yaw˵ a˳ nyo˳ za˳-ah˅ qha˅ leh˵-eu yaw jaw˳ deu˳-ah˅ qaw˵ meh˳ la˅ neh myeu˵ shaw˅-aw˅ lah daw˳ pheh sheu˳ gheh-aw˅, i˅ cu˵ daw˅-eu haw˅-eu dza˅ dza˳-eu meh˳ neh˳-eu meh.

Zaw˅-eh˅ hui˳-eu a˳ nyo˳ la˳ hi˅ hti˳ maw˅ oe-aw˅, a˳ nyo˳ za˳-a˳, nga˳ neh ghaw-eu˳ hte leh˅ phyeh˅ geu˳ le-eu˳ meh. A˳ nyo˳ ma maw˅ qaw˵ nui qhah˅ ma˳ shi˅ choe˅-eh˅, baw˅ tsah˳ baw˅ dah˅-eu˳ je˳ za˳ deu˳-ah˅ khu˅-i˅-aw˅, ga˅ kaw^ qhoe˅-ah˅ bi da˅ la˅-eu˳ meh.

A˳ yaw˵-a˳, ya ma, neh˵ nyo, za˳ hte˵, qha˳ hm˅, qha˳ tceh^, ghaw˵ mya je˳-eu˳ je˳ za˳-ah˅ khu˅-aw˅, bi da˅ la˅-eu˳ qaw˵ ma˳ da˅ tsa˳ nya-a. A˳ nyo˳ ma-a˳ tsaw˅ qa^ a˳ da geu˳-aw˅ jaw˅-eu qha˳ pha˳ bui^-ah˅ khu˅ la˳-i˅-eu˳ meh.

Qha˳ pha˳ bui^ qaw˵ a˳ nyo˳ ma-eu˳ meh nah tsaw˳ tsaw˳-eh˅ la˅-eu˳ meh. Qha˳ pha˳ bui^ la˅ keu^ na˅, daw˳ ma˳ ngeh˳ ni ya qhaw˳ gaw˅ lu˳ qha˳ meh-ah˅ tceh˵-aw˅ mi˳ dza˳ tsaw˳ bu-eu˳ daw˳ pheh yu˵ yoe˅ ngeu˅ ngeu˅-eh˅ jaw˅-eu meh.

A˳ nyo˳ la˳ hi˅ maw˅-a˳, qha˳ pha˳ bui^ qaw˵ a˳ dui-ah˅ gu^-eu daw˳ ma˳ ngeh˳ nga leh˅ haw-aw˅ eh˅ neh˳-eu, "Qha˳ pha˳ bui^-o˅, tsaw˅ qa^ a˳ da la˅-eu˳-a˳, tsa˳ ma˳ tsa˳ qaw˵ hti˳ gha nyi˳ daw˳ ngeh˳-aw˅ htaw˅ leh˅ eh˅ neh˳-eu˳ meh.

Qha˳ pha˳ bui^ mya^ nui^ byeh maw˵ ma˳ byeh maw˵ leh˅ byeh-aw˅ eh˅-eu, "Mi˅ ci˵ nga˳-eu˳ a˳ da za˳ baw ga˅ ngeh˳ gheh gheh-eh˅ jaw˅-eu˳ mi˅ neh, ma˳ ya yu˵ mui˳-eh˅ yu˵ yoe˅ nya leh˅ eh˅ neh˳-eu˳ meh.

Daw̤ qhoeˇ daw̤-ahˇ a̤ nyo̤ la̤ hiˇ ga̤ naˇ, "Tsawˇ qaˆ a̤ da-eṳ daw̤ qaw̤ ma̤ ngeuˇ nya. A̤ joˆ-ehˇ naw̤-eṳ a̤ da za̤ baw nya hta lehˇ guˇ-eu meh.

Qha̤ pha̤ buiˆ myaˆ nuiˆ ghawˇ guiˇ-awˇ, a̤ yaw̤ qha̤ meh-ahˇ tceh̤ lṳ-eu gawˇ lṳ neh a̤ nyo̤ la̤ hiˇ-ahˇ htoe̤ tcoˆ-awˇ, "Nga̤ da za̤ ma̤ baw nya-eu lo̤-ehˇ, nawˇ a̤ nyo̤ la̤ hiˇ qaw̤ za̤ ma̤ ghaw nya-eu ma̤ ngeuˇ-a lo̤ lehˇ ehˇ neh̤-eṳ meh.

Qha̤ pha̤ buiˆ-eṳ daw̤ qhoeˇ daw̤ ga̤ naˇ, a̤ nyo̤ la̤ hiˇ daw̤ ma̤ ngeh nya-ehˇ zah̤ leˇ-awˇ, qha̤ pha̤ buiˆ neh ja gha̤-eṳ miˇ neh a̤ nyo̤ nyo̤ za̤ a̤ nyo̤ ma-ahˇ tsahˇ qo̤ neh̤-awˇ, a̤ nyo̤ ma qaw̤ la̤ qha̤ chehˇ taˆ ni a̤ nyo̤ za̤ sheṳ-awˇ dzaˇ dza̤-iˇ-eṳ meh.

I. La̤ oˆ phaw naˇ ha̤ hta̤-eṳ gaˇ ehˇ qo̤-awˇ.
  1. A̤ nyo̤ ma a̤ nyo̤ za̤-ahˇ a̤ gaˇ sheṳ gheh-awˇ, a̤ je̤ mˇ meh̤ neh̤-iˇ-eṳ la̤.
  2. A̤ suˇ gha̤ oe doˆ-awˇ a̤ nyo̤ nyo̤ za̤-ahˇ nga-eṳ za̤ le lehˇ phyehˇ geṳ le-eṳ la̤.
  3. A̤ nyo̤ ma a̤ suˇ gha̤ jawˇ gaˇ le-awˇ yaˇ qha̤ bi daˇ leˇ-eṳ la̤.
  4. Pha̤ buiˆ yaˇ qha̤ a̤ joˆ-ehˇ daˇ tsa̤ neh̤-eṳ la̤.
  5. A̤ nyo̤ la̤ hiˇ a̤ nyo̤ za̤ ghaw nya meh lehˇ noe̤ miˇ-a loˇ.

II. Tsa̤-eu aˇ bo̤ tseˇ-awˇ bo̤ ahˇ-awˇ.
  1. Nga behˆ aˇ si̤ _____ miˇ neh ma̤ dza̤ nya nga si̤.
     (a. yaw chah, b. yaw tcah, c. yaw tsah)
  2. Tsawˇ ha̤ za̤ hti̤ gha̤ htiˇ gha̤ yaw mui̤-ehˇ _____ lo̤ meh.
     (a. caw̤ caw̤-eu, b. chaw̤ chaw̤-eu, c. tsaw̤ tsaw̤-eu)
  3. Yaw nyiˇ gheh ngeh chaw̤ deṳ neh̤-ehˇ _____ niˇ gha-eu noe̤ mawˇ laˇ miˇ-a.
     (a. aˇ caˆ tsaw̤, b. aˇ caˆ chaw̤, c. aˇ tcaˆ tsaw̤)
  4. Sa̤ la̤ ma sah̤ bo̤ naˇ ha̤ gaˇ ehˇ qo̤ nya-eu deṳ a̤ la̤ _____ sheˇ lehˇ ehˇ-eu meh.
     (a. tsaw̤ diˇ, b. chaw̤ diˇ, c. caw̤ diˇ)
  5. Nawˇ chah lṳ-eu gaˇ ma _____ iˇ naˇ lehˆ jaˆ gaˇ ya mawˇ teh̤-a.
     (a. chaw chaw-ehˇ, b. tsaw tsaw-ehˇ, c. caw caw-ehˇ)
  6. I̤ nah sah̤ bo̤ dzaw nymˇ-ahˇ gaˇ ma _____ -ehˇ iˇ ma ehˇ law̤.
     (a. tsah tsah-ehˇ, b. chah chah-ehˇ, c. cah cah-ehˇ)

III. La̤ oˆ phaw bi̤ hta̤-eṳ sah̤ bo̤ aˇ mawˇ neh daw̤ cehˆ bo̤ doˆ-awˇ.

  1. Na̤ li̤   4. Seṳ
  2. Ba̤ ma̤ ba̤ muˇ   5. Dzaw-eu
  3. Mya̤-eu

IV.   La˷ oˆ phaw bi˷ hta˯-eu˯ sah˯ bo˷ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˷-eu tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˯.

a˯ caˆ   noe˯ poˆ   iˇ byoˆ
a˯ nyo˯   u˯ noe˯ noe˯ laˇ   daw˯
ehˇ daw˯   meh˷
leh˯ laˇ   yu˷ qaˆ

A˯ nya˷ da za˯ gha˯ doeˇ chah doeˇ-awˇ _____ byoˆ-eu˯ meh˯ jeˇ. A˯ nyo˯ qhoeˇ mawˇ gheh dzaˇ _____ laˇ-eu˯ miˇ neh _____ teuˆ tcehˆ-awˇ _____ -eu˯ meh jeˇ. Yaw˯ shaw˯ yaw˯ _____ ngeh-a˯, _____ ma˯ jawˇ-a jeˇ. Qhoeˇ ngeh jawˇ, "a˯ chaw˯-eu˯ _____ -ahˇ naˇ ha˯-awˇ mˇ-eu˯ miˇ neh sm˯-iˇ-eu˯ miˇ-a li-oˇ'" lehˇ ehˇ-eu˯ meh jeˇ. Qhoeˇ gaˇ neh na˯, a˯ chaw˯-eu˯ _____ -ahˇ ma˯ naˇ ha˯ pha˯-ehˇ gheh gaˇ naˇ ha˯-awˇ _____ cha laˇ-eu˯ nya lehˇ _____ leˇ-eu˯ meh jeˇ.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

    Deh ma mˇ za˯ hti˯ gha˯ gaˇ kawˆ bo˷ la˷-aw˯.

Ya dzaw-eu 10

Ya yoeˎ haw-eu

Htiˎ qoˎ-aˎ, smˇ muiˎ aˎ da htiˎ ghaˎ naˇ laˇ-euˎ meh. Aˎ yawˎ maˎ qhaˇ siˎ qhaˎ nya-eu jeˎ jahˇ qawˎ maˎ htaˎ leˇ-a. Qhoeˇ ngeh phu aˎ yuiˎ htiˎ ghaˎ ehˇ nehˎ-eu, Aˎjuˇni-aˎ, aˎ jeˎ qawˎ siˎ nya, ya yoeˎ qawˎ haw nya meh jeˇ lehˇ ehˇ nehˎ-euˎ meh.

Dawˎ qhoeˇ dawˎ gaˎ naˇ, smˇ muiˎ aˎ da-euˎ miˎ zaˎ ghaˎ yaw khawˇ-ehˇ Aˎjuˇni-ahˇ shaˇ chaw-iˇ-euˎ meh. Aˎ yawˎ Aˎjuˇni-euˎ nymˇ-ahˇ iˇ keuˆ-awˇ ehˇ nehˎ-eu, Aˎjuˇni-oˇ, nawˇ aˎ jeˎ qawˎ siˎ nya meh jeˇ. Ngaˎ-eu qhaˎ dzeˇ zaˎ naˇ laˇ-awˇ, aˎ jeˎ jahˇ-euˎ qawˎ maˎ htaˎ leˇ nga. Nawˇ qhaˇ gheh nya-eu loˎ-ehˇ chaw ba nehˎ laˎ-awˎ lehˇ ehˇ neh-iˇ-euˎ meh.

Aˎjuˇniˎ laˎ qhaˎ chehˇ taˆ ni ehˇ nehˎ-eu, nawˇ yaw khawˇ-ehˇ ghoˎ leˇ-awˇ ya ciˆ htiˎ gu nyehˎ laˎ leˇ-awˎ. Ya ciˆ ya yoeˎ-ahˇ haw naˇ, aˎ joˆ-ehˇ laˆ saˆ-eu jeˎ qawˎ siˎ laˇ tehˎ-aˎ lehˇ ehˇ neh-euˎ meh.

Smˇ muiˎ aˎ ma phehˎ zaˎ-aˎ, aˎ chawˎ-ahˇ aˎ ghawˎ htiˎ khahˇ biˎ mawˎ-eu tsawˇ haˎ maˎ ngeuˇ-a. Ehˇ qawˎ aˎ yawˎ-euˎ qhaˎ dzeˇ zaˎbi htaˎ leˇ mawˎ-eu baˎ da neh, ya ciˆ htiˎ gu nyehˎ-awˇ, Aˎjuˇniˎ-ahˇ nyehˎ nehˎ-iˇ-euˎ meh.

Aˎjuˇniˎ-aˎ, ya ciˆ qhoeˇ gu nyehˎ keuˆ leˎ qawˎ aˎ yawˎ-eu nui ma htiˎ pawˎ-iˎ maˎ htehˎ maˎ tsaˇ-a. Smˇ muiˎ aˎ ma-aˎ, nui maˎ suˎ dui dui laˇ-awˇ, yaw khawˇ-ehˇ haw nehˎ laˎ-awˎ lehˇ ehˇ ehˇ-ehˇ iˇ cuˎ chiˎ lahˇ htehˇ htehˎ-eu meh.

Aˎjuˇniˎ ya ciˆ qhoeˇ nyiˎ mawˇ-ahˇ puˎ jaˎ-awˇ, ya ciˆ nyiˎ mawˇ-eu shaˎ phyaˎ shaˎ jiˇ dawˎ tawˆ luˎ dzaˎ jiˇ naˇ, zaˎ bawˇ daˇ cheh cheh-awˇ ya yoeˎ tcoˆ haw-euˎ meh.

A̤ juˇni̤ ya yoe̤ -ahˇ haw-awˇ ehˇ -eu, A̤ tsu-oˇ, a̤ doˆ-a̤, na̤ -eu mya-eu lehˇ ma̤ ehˇ nya neh ngeuˇ-i̤, shiˇ-eu-a̤ ya shiˇ nga̤ˇ. A̤ je̤ miˇ neh ehˇ na̤ˇ, Aˇ doˆ a̤ yaw̤ neh qheh̤ -awˇ qaˆ- awˇ ma̤ ya dza̤ ma̤ ya daw̤ˇ ni shiˇ-eṳ deṳ chaw dza̤ -eu nga lehˇ ehˇ neh̤ -eu meh.

Smˇ mui̤ a̤ ma-a̤, a̤ joˆ-ehˇ jahˇ pha̤ nga lehˇ A̤ juˇni̤-ahˇ na̤ˇ ha̤ -eu meh. Hti̤ qheh̤ bi deh̤ maw̤ na̤ˇ, a̤ hu aˇ nah aˇ doˆ a̤ yaw̤ neh qheh̤ -awˇ za̤ qaˆ qhaˇ bi geṳ haw-eu deṳ - ahˇ cheh̤ˇ hawˇ-eu phyuˇ, hti̤ gha̤ -ahˇ aˇ cuiˆ aˇ cuiˆ-ehˇ bi̤ neh̤ -i̤-aw̤. Toˆ-ehˇ jahˇ na̤ˇ, hti̤ qheh̤ la̤ qhoeˇ ma̤ shiˇ-a lehˇ ehˇ neh̤ -eṳ meh.

Smˇ mui̤ a̤ ma-a̤, A̤ juˇni̤ -eu daw̤ -ahˇ jah-awˇ, iˇ khahˇ gho̤ keuˆ leˇ na̤ˇ, a̤ yaw̤ -eu qha̤ dzeˇ za̤ -ahˇ dzawˇ neh̤ leˇ-eṳ meh. A̤ yaw̤ -eṳ qha̤ dzeˇ za̤ qaw̤ yaw khawˇ-ehˇ bi̤ neh̤ -aw̤. Yaw khawˇ-ehˇ bi̤ neh̤ -aw̤ lehˇ ehˇ-awˇ, phyuˇ hawˇ-eu chehˇ sha̤ za̤ zah̤ za̤ deṳ -ahˇ bi̤ neh̤ -eṳ meh.

Ehˇ qaw̤ smˇ mui̤ a̤ da-a̤, phyuˇ hawˇ-eu chehˇ bi̤ neh̤ gha̤ na̤ˇ, myaˆ nuiˆ miˇ hteh̤ - awˇ deh̤ lṳ -eu tsawˇ ha̤ deṳ neh̤ -ehˇ ghaw̤ -iˇ-eṳ meh.

I. La̤ oˆ phaw na̤ˇ ha̤ hta̤ -eṳ ga̤ˇ ehˇ qo̤ -aw̤.
1. Smˇ mui̤ a̤ da na̤ˇ-eu hta̤ leˇ nya ni gha̤ˇ dṳ a̤ sṳˇ gha̤ jaw̤ˇ ga̤ˇ iˇ-aw̤ˇ na̤ˇ ha̤ iˇ-eṳ la.
2. A̤ juˇni̤ a̤ je̤ jahˇ na̤ˇ ya si̤ meh lehˇ ehˇ neh̤ -eṳ la.
3. Ya yoe̤ haw-eu gha̤ˇ dṳ a̤ je̤ lo̤ la.
4. A̤ juˇni̤ ya yoe̤ a̤ joˆ-ehˇ haw-eṳ la.
5. A̤ juˇni̤ ya yoe̤ haw-awˇ a̤ joˆ-ehˇ ehˇ neh̤ -eṳ la.
6. Smˇ mui̤ a̤ ma qhoeˇ gha̤ A̤ juˇni̤-eu daw̤ na̤ˇ ha̤ -awˇ a̤ je̤ mˇ-eṳ la.
7. Sha̤ za̤ zah̤ za̤ deṳ -ahˇ a̤ je̤ ya jahˇ neh̤ nga lehˇ naw̤ˇ noe̤ -eu nya.
8. Ghaw̤ sha̤ ga̤ -eu lehˇ ehˇ-eu a̤ joˆ-ehˇ gheh-eu ga̤ˇ ehˇ-eu pha̤ lehˇ naw̤ˇ noe̤ -eu nya.

II. Tsa̤ -eu aˇ bo̤ tseˇ-awˇ bo̤ ahˇ-aw̤.
   1. A̤ je̤ ga̤ˇ kawˆ doˆ la̤ˇ-eu ma̤ kha̤ _____ geṳ -eu mui̤ meh.
      (a. laˆ cha̤ laˆ chahˇ, b. laˆ tsa̤ laˆ tsahˇ, c. laˆ tsa̤ laˆ chahˇ)
   2. A̤ zawˇ-eṳ a̤ li a̤ khaˇ si̤-ahˇ _____ baw-eu lehˇ gheh-a je̤ˇ.
      (a. tsaw̤ saˇ, b. chaw̤ saˇ, c. chaw̤ shaˇ)
   3. Sa̤ phaˇ _____-ehˇ hteh̤ hta̤ -eṳ gṳ -awˇ dm lṳ -eu qhoeˇ a̤ sṳˇ gha̤ nga leˇ.
      (a. yaw choe yaw cheh̤, b. yaw tsoe yaw tseh̤, c. yaw choe yaw tseh̤)
   4. A̤ chaw̤ -ahˇ _____ ga̤ˇ mˇ-eu ma̤ mui̤ -a.
      (a. laˆ choe̤ laˆ ciˆ-eu, b. laˆ tsoe̤ laˆ ciˆ-eu, c. laˆ choe̤ laˆ tciˆ-eu)
   5. Meṳ -ahˇ iˇ-eu ga̤ˇ ma _____ hta̤ -eu miˇ neh ma̤ iˇ nya nga je̤ˇ.
      (a. laˆ choe̤, b. laˆ tsoe̤, c. laˆ coe̤)
   6. Iˇ cṳ iˇ phṳ -ahˇ _____ -awˇ phi qo̤ la̤ de.
      (a. pa̤ tsoe̤ tsoe̤, b. pa̤ choe̤ choe̤, c. pa̤ tcoe̤ tcoe̤)

27

III. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ neh daw˯ cehˆ bo˯ doˆ-aw˯.

1. Ya ma
2. Haw-eu
3. Qaˆ khaˇ

4. Yaw chehˇ
5. Nyoi˯ oi˯

IV. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ aˇ mawˇ yuˇ-awˇ ga doˆ ya˯-eu˯ tsahˇ-ahˇ dawˆ-aw˯.

baˇ laˇ	Aˇ dah	phu dzahˇ,
chehˇ htah˯	tsaw˯ htuˇ	naˆ puiˆ
le	ga	
iˇ	gaˇ ma	

Nahˇ ma _____ ahˇ-eu˯ meh. Zahˇ _____ shaw-i˯ meh. Aˇ dah _____dah phaw lawˇ gawˆ-ahˇ _____ lu˯-eu meh. Myaˆ nuiˆ qoˆ tehˆ hti˯ tehˆ la˯ qhoeˇ _____ nui gheh-eu aˇ baˇ hti˯ hm˯ _____ gaˇ oˆ phaw baˇ za lehˇ iˇ uˇ gheh gaˇ _____ mawˇ-eu˯ meh. "Qhehˇ, a˯ je˯ nga hteu" lehˇ, Aˇ dah nui ma _____ dui˯ dui˯-ehˇ htah˯-eu meh. A˯ za za lehˇ daw˯ pheh iˇ pheh-awˇ aˇ bawˇ _____-ahˇ dzuˇ za˯-awˇ ghawˇ jeh haw-eu˯ meh. Qhoeˇ ngeh poˆ jawˇ-a˯, Aˇ dah u˯ du˯ tsehˇ khahˇ _____ htuˇ laˇ-awˇ, "A˯ huˇ-i˯, qha˯ hm˯ law hawˇ nga˯" lehˇ guˇ-awˇ, phu phaw choe˯ daˆ qo˯ le˯-eu˯ meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Nawˇ ya leˇ-eu je˯ za˯ hti˯ mawˇ gaˇ kawˆ bo˯ la˯-awˇ.

28

Ya dzaw-eu 11

Luˬpaˆ-euˬ gaˇ kawˆ

Qhoeˇ ngeh Luˬpaˆ lehˇ khuˇ-eu htiˬ ghaˬ jawˇ-eu meh. Aˬ yawˬ-aˬ, mˇ-eu aˬ laˬ yaw nya meh. Aˬ chawˬ nymˇ tcoˆ ngeh maˬ ehˇ, lawˇ dzmˇ tcoˬ ngeh maˬ ehˇ, aˬ yawˬ-ahˇ khuˇ-eu meh.

Luˬpaˆ-aˬ, mˇ myawˬ htiˬ jeˬ na mˇ naˇ, aˬ yawˬ-ahˇ aˇ cuiˆ ya ja cheuˬ nehˬ-eu meh. Aˬ yawˬ-ahˇ maˬ ja cheuˬ naˇ, aˬ yawˬ-eu nui ma maˬ muiˬ-a.

Htiˬ poˆ-aˬ, aˬ yawˬ lawˇ dzmˇ htiˬ dzmˇ tcoˬ-eu meh. Aˬ yawˬ lawˇ dzmˇ dawˬ pheh nuiˇ htaˬ-awˇ lawˇ dzmˇ-ahˇ qhaˇ chah tcehˆ-iˇ-eu deuˬ aˬ yawˬ-ahˇ heu myaˆ dawˬ ya ja cheuˬ-eu meh.

Htiˬ nah-aˬ aˬ bawˇ tsawˇ mawˬ htiˬ ghaˬ lawˇ dzmˇ-ahˇ iˇ tcehˆ ngeh, aˬ yawˬ-ahˇ htiˬ dawˬ-iˬ maˬ ngehˬ chawˬ-eu miˇ neh, Luˬpaˆ aˬ bawˇ-ahˇ naˇ haˬ-eu, dzeˇ bu aˬ ma aˇ bawˇ sahˬ qaˆ-ahˇ zaw doˆ gheh-iˬ ngeh qawˬ aˇ bawˇ aˇ paˬ-ahˇ ya laˆ mahˇ-eu.

Aˬ bawˇ lawˇ dzmˇ-ahˇ tcehˆ-eu, ngaˬ-ahˇ dawˬ yaw muiˬ heu myaˆ dawˬ maˬ ehˇ nehˬ-ehˇ aˬ joˆ-ehˇ iˇ hte lehˇ naˇ haˬ nehˬ-euˬ meh.

Aˬ bawˇ tsawˇ mawˬ ehˇ nehˬ-eu, zaˬ guˬ aˇ jiˇ hteˇ saˇ-ahˇ ga mawˬ naˇ, gawˬ jawˬ uˬ du ya le daˆ-eu meh. Nawˇ ngaˬ-euˬ dawˬ yaw muiˬ-ahˇ ga mawˬ naˇ, nawˬ-eu lawˇ dzmˇ heu ziˬ maˬ ziˬ lehˇ ngaˇ lawˇ dzmˇ ghahˇ cheh iˇ-awˇ zuˆ haw ma de lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Aˬ bawˇ lawˇ dzmˇ-ahˇ zuˆ haw ngeh ghawˬ mya gaˇ cawˆ laˇ-euˬ meh. Nawˬ-euˬ lawˇ dzmˇ heu-aˬ qaˆ baˌ htiˬ baˌ baˌ-awˇ iˇ tcehˆ naˇ qehˌ-iˇ ngaˇ lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Ehˇ qawˌ, Luˌpaˆ aˬ yawˬ ehˇ-eu-aˬ, maˬ qehˌ-iˇa lehˇ ehˇ-eu miˇ neh lawˇ dzmˇ qehˌ-iˇ naˇ, nawˇ myaˆ behˌ geuˬ ma loˇ lehˇ aˬ bawˇ naˇ haˬ-euˬ meh.

Luˌpaˆ noeˬ-eu, qaˆ baˌ htiˬ baˌ tehˌ-ehˇ maˬ ngeuˇ-eu, aˇ tseˇ aˇ yaˇ baˌ-awˇ chah gaˇ haw naˇ, phyaˇ sawˆ ni htiˬ jeˬ-iˇ maˬ khah nga lehˇ noeˬ-eu, miˇ neh, geuˬ ma lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh. Hteu miˇ neh aˬ bawˇ iˇ gheh-awˇ, lawˇ dzmˇ ghahˇ cheh iˇ keuˆ ngeh lawˇ dzmˇ ga qehˌ gheh-euˬ meh.

Aˬ bawˇ Luˌpaˆ-euˬ mehˬ shi laˇ-awˇ, aˬ joˆ-ehˇ gheh-eu nga lehˇ naˇ haˌ nehˬ-euˬ meh. Luˌpaˆ shaˌ dawˇ baw-iˇ-awˇ, ngaˇ myaˆ behˌ geuˬ ma. Myaˆ nuiˆ tcoˌ gaˇ neh myaˆ nuiˇ siˬ maˬ ahˇ-eu ngaˇ geuˬ ma lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Aˬ bawˬ uiˇ uiˇ-ehˇ ehˇ nehˬ-eu, nawˬ-ahˇ htiˌ nuiˆ tehˌ-ehˇ bi behˌ ma. Htiˌnuiˆ-aˬ aˬ ghawˌ khahˇ mi siˇ ahˇ-eu htaˌ-awˬ lehˇ ehˇ-awˇ, aˬ bawˇ neh Luˌpaˆ-eu myaˆ nuiˆ aˇ chaˇ nuiˆ laˆ behˌ nehˬ-euˬ meh.

Qhoeˇ taˌ naˇ, Luˌpaˆ aˇ chaˇ nuiˆ behˌ-iˇ-awˇ, aˬ ghawˌ khahˇ mi siˇ ngeh myaˆ nuiˆ htiˬ nuiˆ tehˌ miˇ neh ngehˇ dzehˬ phaˇ muiˬ dzehˬ-eu meh.

Daˇ khawˬ mˇ-eu saˌ laˌ deuˬ, daˇ khawˬ dawˇ nga loˇ lehˇ haw ngeh maˬ ehˇ, khahˇ beuˆ beuˆ ngeh maˬ ehˇ, bawˇ tsah shaˬ beuˆ dzaˬ-eu deuˬ maˬ ehˇ, myaˆ nuiˆ htiˬ nuiˆ tehˌ-ehˇ zmˌ-eu loˬ-ehˇ, Luˌpaˆ-euˬ ghaˇ duˬ myaˆ nuiˆ miˆ htehˬ-eu maˬ loˬ ni zawˇ phaˇ tsaˬ leˇ-euˬ meh.

I. Laˌ oˆ phaw naˇ haˌ htaˬ-euˬ gaˇ ehˇ qoˌ-awˬ.
  1. Luˌpaˆ-aˬ gaˇ mˇ nya qawˌ aˬ joˆ-ehˇ gheh-eu tsawˇ haˬ-a.
  2. Luˌpaˆ lawˇ dzmˇ tcoˌ gaˇ aˇ suˇ ghaˬ oeˆ doˆ-euˬ la.
  3. Aˬ bawˇ qhoeˇ ghaˌ tcoˌ ghaˌ htaˬ-eu lawˇ dzmˇ-ahˇ aˬ jeˬ jahˇ haw-euˬ la.
  4. Law dzmˇ aˬ jeˬ miˇ neh qehˌ-iˇ-euˬ la.
  5. Aˬ bawˇ qhoeˇ bawˇ Luˌpaˆ-euˬ myaˆ nui aˬ geu nuiˆ laˆ behˌ nehˬ-euˬ la.
  6. Luˌpaˆ myaˆ nuiˆ aˇ chaˇ nui behˌ iˇ-euˬ miˇ neh, gaˇ mˇ-eu aˬ jeˬ gheh laˇ-euˬ la.
  7. Luˌpaˆ gaˇ mˇ nya qawˌ yawˬ haˇ yawˬ haˌ aˬ joˆ-ehˇ noeˬ-eu htiˬ ghaˬ-a.
  8. Luˌpaˆ loˬ-ehˇ yaw haˇ yawˬ ha, aˇ dzehˬ-ehˇ jah dzeuˇ naˇ aˬ dui-euˬ dehˌ ziˇ aˬ jeˬ gheh-iˇ phaˬ nga.

II. Tsaˬ-eu aˇ boˌ tseˇ-awˇ boˌ ahˇ-awˬ.
  1. Aˇphehˬ _____ tceuˆ-iˇ ma jeˇ. (a. shaˬ laˬ, b. saˌ laˬ, c. saˌ laˬ)
  2. Aˇmiˬ-euˬ _____ choeˇ qawˌ htiˬ byah ni yawˆ htaˬ-awˇ zawˇ-ehˇ haw muiˬ nga.
     (a. laˌ shaˌ, b. laˌ saˌ, c. laˌ tsaˬ)
  3. Aˬ ghoeˌ Aˇlmˌ aˇ bawˇ htuˇ gaˇ aˇ bawˇ neh bi deh htehˌ-awˇ htiˬ poˆ tehˌ-ehˇ qhoeˇ gaˇ-ahˇ _____-euˬ nga jeˇ. (a. saˌ tcehˆ, b. shaˌ tcehˆ, c. shaˌ cehˆ)

4. Mi˯sa˯ _____ baw-eu mi˅ neh la˯ nyi˅ qaw˯ ma˯ i˅ doˆ sa˅ nya je˅.
   (a. sa˯ daw˅, b. sa˯ daw˅, c. sha˯ daw˅)

5. A˯ ma eh˅-eu _____ lehˆ na˅ yaw mui˯ pha˯-eh˅ yaw dzm˅ dzm˅-eh˅ lehˆ hta˯ je˅.
   (a. seh˯ nawˆ, b. sheh˯ nawˆ, c. seh˯ naw˅)

6. Qhaw˅ zeu˅-ah˅ _____ neh ta˯ hteh˯ hta˯-eu˯ nga.
   (a. shm˅ seh˯, b. sm˅ seh˯, c. shm˅ sheh˯)

7. A˯ da a˯ ma _____-eu mi˅ neh za˯ deu˯-ah˅ sah˯ bo˯ ma˯ bi dzaw nya nga je˅.
   (a. i˅ sa˯ sa˯, b. i˅ sha˯ sha˯, c. i˅ sha˯ sha˯)

III. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ a˅ maw˅ neh daw˯ cehˆ bo˯ doˆ-aw˯.

1. Sha˯ phya˯
2. Ya˅ mo˯
3. Lah˅ qheh˯
4. Qeh˯ i˅-eu˯

5. Cha˅ gaw˯
6. Ja˅ chu˅
7. Nyaw˯ na˅-eu
8. Htah˯

IV. La˯ oˆ phaw bi˯ hta˯-eu˯ sah˯ bo˯ a˅ maw˅ yu˅-aw˅ ga doˆ ya˯-eu˯ tsah˅-ah˅ dawˆ-aw˯.

qaw˯	tceh˯	qha˯ la˯
u˯ ci˯	ya ma	hteh dzeh
A˯ khui˯	sha˅ jaw˅	
choe˅	ma˯ tceh˯	

_____-a˯, u˯ ci˯ ci˯ le na˅ a˯ yaw˯ mi˅ yaw˯ _____-eu mi˅ neh _____ guˆ-eu meh je˅. "A˯ khui˯-o˅, naw˅ _____ ni ma˯ jaw˅ choe˅ le leh˅ ngeu˅ na˅, nga˯ neh˯-eh˅ hta˯ pha˅ jaw˅" leh˅ eh˅ neh˯-aw˅ ya ma neh _____ neh˯-eu˯ meh je˅. Qhoe˅ na˅ a˯ khui˯ qhoe˅ maw˅ a˯ mui _____ neh˯-eh˅ pha˅ sha˅ jaw˅ le˅-eu meh je˅. Qha˯ la˯ neh˯-eh˅ pha˅ _____ qaw˯ _____ ci˯ le na˅ tceh˯ dui dui-eu meh je˅. A˯ khui˯-a˯ ma˯ tcehˆ ni ma˯ jaw˅ _____-eu mi˅ neh qha˯ la˯ neh _____ pha˅ bi hteh dzeh-eu˯ meh je˅.

V. I˅ khah˅-ah˅ ya m˅-eu ga˅

   Pa˯ yoˆ daw˅-eu mi˅ neh na˅ gaw˅ doˆ la˅-eu ga˅ kawˆ bo˯ la˯-aw˯.

Ya dzaw-eu 12

A˯ chaw˭-eu˰ nymˇ-ahˇ a˯ jaˇ mˇ dza˭-iˇ-eu˰

Aˇ hu zaw-ehˇ sha˭-eu hti˯ gha˭ jawˇ-eu meh. Yaw sha˭ za˭ qhoeˇ gha˭ smˇ mui˭-eu za˭ mi˭-ahˇ ya sheu˭-eu˰ meh.

Smˇ mui˭ za˭ mi˭ qhoeˇ gha˭-a˭, a˯ yaw˭-eu˰ nymˇ-ahˇ jawˇ ngeh-a˯, hti˯ lo˭ dza˭ dza˭-ehˇ jawˇ-eu˰ miˇ neh, yaw sha˭ za˭ gha˭-ahˇ mˇ dza˭ laˇ naˇ, hti˯ je˭-i˭ shi˯ neˇ ma˭ laˆ doˆ nya-ehˇ hti˯ je˭-i˭ ma˭ ya dza˭-eu miˇ neh a˯ chaw˭ a˯ za˭ seh˭-eu doˆ laˇ naˇ, Oˇ, sha˭ jiˇ qaw˰ ma˭ tawˆ dza˭ nya-eu-a˭, a˯ jaˇ mˇ-iˇ-aw˰ lehˇ qhehˇ-awˇ neh, a˯ jaˇ mˇ-iˇ-eu˰ meh.

A˯ yaw˰ a˯ jaˇ mˇ-iˇ naˇ, phu-eu˰ a yui˯ a˯ tsu deu˰ neh a˯ jaˇ mˇ phoe˰ lehˇ a˯ za˭-eu˰ a˯ khuiˇ hti˯ khah˰ bi˯ neh˭-eu˰ meh.

A˯ yaw˰ yuˇ-awˇ neh gho˭-iˇ naˇ, a˯ za˭-eu˰ yaw sahˇ gha˭ oe-awˇ neh, "Nawˇ sha˭ jiˇ ma˭ tawˆ dza˭ nya gaˇ a˯ khuiˇ teh˭-ehˇ yu˰-eu˰ nga. Sha˭ jiˇ tawˆ law˰ nmˇ-a˭, yuˇ dza˭ qaw˰ hti˯ je˭-i˭ ma˭ ngeuˇ-aˇ. Sha˭ jiˇ ma˭ tawˆ-eu˭-a˭, a˯ khuiˇ heu khah˭-a˭ ngaˇ yuˇ qo˯ ma lehˇ ehˇ-awˇ, a˯ za˭ yaw sahˇ neh yuˇ qo˯-eu˰ meh.

Qhoeˇ naˇ, za˭ mi˭ za˭ gha˭-a˭ qhoeˇ gaˇ nui ma noe˭ cawˆ laˇ-awˇ a˯ yaw˰-eu˰ iˇ khahˇ cehˆ qo˯-eu˰ meh.

Za˭ mi˭ za˭ gha˭ cehˆ gho˯ naˇ, qha˭ dzeˇ za˭ gha˭ qaw˰ nui ma cawˆ laˇ-awˇ, jawˇ-eu˰ meh. Ehˇ qaw˰ a˯ chaw˭-ahˇ hti˯ je˭-i˭ ma˭ ehˇ nya-a.

Qhoeˇ ngeh yaw˰ phu yaw˰-ahˇ jawˇ-eu hti˯ gha˭ dzeuˇ laˇ ngeh a˯ yaw˰ neh˭-ehˇ tcui˭ yehˇ yehˇ-eu˰ hti˯ gha˭ jawˇ-eu meh. Qhoeˇ gha˭-eu˰ mi˭ za˭ qaw˰ bi˯ cehˆ gho˯-awˇ jawˇ-eu˰ miˇ neh, a˯ yaw˰-eu˰ tcui˭ yehˇ-ahˇ heu lo˭-ehˇ ehˇ neh˭-eu˰ meh.

Tcui˭ yehˇ-oˇ, qhoeˇ ba phaw luˆ boe˭ bo˯ hta˭-awˇ neh qhoeˇ gaˇ beuˆ zaw nya naˇ, phyuˇ ghaw˭ mya ni bi˯ nga jeˇ. Qhoeˇ gaˇ beuˆ-iˇ ma lehˇ chaw˰ leˇ-eu˰ meh. A˯ yaw˰ nya˭ mah˰ dzi˭-awˇ neh hti˯ kawˆ lo˭-ehˇ iˇ-awˇ, qhoeˇ gaˇ iˇ keuˆ naˇ a˯ yaw˰ nya˭ qaw˰ beuˆ-eu˰ meh.

Qhoeˇ gaˇ beuˆ zaw naˇ, phyuˇ ghawˌ mya ni biˌ nehˌ-awˇ neh ghoˌ laˇ naˇ, aˌ yawˌ-euˌ miˌ zaˌ qawˌ ghoˌ laˇ-euˌ meh.

Nymˌ-mˇ ngaˇ phyuˇ ghawˌ mya ni laˆ zaˌ ghaˌ-euˌ gaˇ hawˇ-euˌ ghoˌ laˇ neh-aˌ ngaˇ maˌ phaˇ yuˇ qoˌ ma. Aˇ hu ba neh, shaˌ qawˌ zah qawˌ htiˌ kawˆ loˌ-ehˇ shaˌ shaˌ-ehˇ jawˇ-euˌ lawˌ nmˇ-aˌ ngaˇ gheh htiˌ jeˌ-iˌ maˌ ehˇ lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Aˌ yawˌ-euˌ qhaˌ dzeˇ zaˌ neh qhoeˇ loˌ-ehˇ ehˇ nehˌ qawˌ maˌ ghoˌ-iˇ ni jawˇ-eu miˇ neh, "Nawˇ iˇ cuˌ htiˌ byah ni qawˌ ahˇ htaˌ-euˌ naˌ maˌ phiˇ-ahˇ shehˆ dzeh-awˇ, aˌ yawˌ yaw oeˇ loˌ-ehˇ phaˇ tawˆ qoˌ nya naˇ biˌ jawˇ ma lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Iˇ cuˌ qhoeˇ shehˆ qhaˇ-awˇ tawˆ qoˌ ngeh-aˌ, maˌ tawˆ byah nya-eu miˇ neh, uiˌ huiˌ lehˇ kha laˇ-awˇ, qhoeˇ gaˇ neh shiˇ-euˌ meh. Qhoeˇ miˇ neh aˌ dui Aˌkhaˌ zaˌ-aˌ, uiˇ huiˌ maˌ kha qhmˌ-a lehˇ qhoeˇ gaˇ neh ehˇ kha leˌ-euˌ meh.

Aˌ yawˌ phyuˇ laˆ za-awˇ ghoˌ laˇ naˇ, aˌ zaˌ htiˌ mawˇ-euˌ shaˌ jiˇ tseˇ nyiˌ jeˌ jahˇ-awˇ phu zaˌ deuˌ-ahˇ biˌ dzaˌ naˇ, qhoeˇ ngeh aˌ zaˌ-euˌ aˌ khuiˇ laˌ qoˌ laˌ le-euˌ qhoeˇ ghaˌ-a zawˇ shaˌ dawˇ-iˇ-euˌ meh.

I. Laˌ oˆ phaw naˇ haˌ htaˌ-euˌ gaˇ ehˇ qoˌ-awˌ.
   1. Iˇ shaˌ zaˌ smˇ muiˌ zaˌ miˌ-ahˇ yuˇ-awˇ jawˇ ngeh, smˇ muiˌ zaˌ miˌ aˌ yawˌ-ahˇ aˌ jeˌ mˇ-iˇ lehˇ qhehˇ-euˌ la.
   2. Aˌ jaˇ mˇ iˇ-awˇ ghoˌ laˇ ngeh za-euˌ aˌ zaˌ aˌ khuiˇ iˇ khahˇ-ahˇ yuˇ qoˌ laˌ nya mehˌ loˇ.
   3. Aˌ jaˇ mˇ iˇ-awˇ, aˌ zaˌ aˌ khuiˇ aˌ chaw neh biˌ yuˇ qoˌ-euˌ miˇ neh, aˌ yawˌ-euˌ miˌ zaˌ aˌ jeˌ jahˇ-euˌ la.
   4. Iˇ shaˌ zaˌ phyuˇ poˆ za uiˌ ngeh jawˇ, aˌ yawˌ-ahˇ byehˇ-awˇ neh chah-euˌ aˌ yawˌ-euˌ miˌ zaˌ ghoˌ laˇ ngeh, aˌ yawˌ-ahˇ aˌ jeˌ qhehˇ nehˌ-euˌ la.
   5. Smˇ muiˌ zaˌ miˌ maˌ shiˇ siˌ qhoeˇ aˌ joˆ-ehˇ hteˇ saˇ mahˇ doˆ yaˌ-euˌ la.
   6. Aˌ yawˌ aˌ zaˌ sehˌ-awˇ biˌ dzaˌ ngeh, ghawˌ nyoeˇ aˇ myaˆ jeˌ jahˇ-awˇ biˌ dzaˌ-euˌ la.
   7. Yaw ha-eu qhaˌ dzeˇ zaˌ dzaˇ yaw khuiˇ maˌ biˌ dzaˌ nya naˇ, bye-eu byehˇ-eu tsaˌ-a loˇ. Ma ngeu naˇ bawˌ biˇ mˇ-awˇ gaˇ yaw muiˌ-ehˇ mˇ-eu tsaˌ-a loˇ.

II. Tsaˌ-eu aˇ boˌ tseˇ-awˇ boˌ ahˇ-awˌ.
   1. Nymˇ dahˌ chawˌ shaˇ bawˌ ghaˌ naˇ _____ maˌ kha htiˌ ziˇ jiˇ ni htiˌ kawˆ loˌ-ehˇ ya dehˌ daˆ leˌ meh. (a. shaˌ-eu shaˇ-eu, b. shaˌ-eu saˇ-eu, c. saˌ-eu saˇ-eu)
   2. Tsawˇ haˌ zaˌ shiˌ shaˌ jiˇ phaw huiˌ laˇ-eu loˌ-ehˇ guiˌ lahˌ _____ phaw qawˌ huiˌ laˇ-eu loˌ meh. (a. saˌ laˇ, b. shaˌ laˇ, c. saˌ laˇ)
   3. Iˇ no hawˌ mˇ ____ nehˌ-ehˇ muiˌ za chiˌ dahˇ gheh de. (a. shaˌ-eu, b. saˆ-eu, c. saˌ-eu)
   4. Mˇ myawˌ aˇ phoeˌ aˇ dzehˌ-ehˇ qaˆ leˇ-eu miˇ neh aˌ jeˌ zeuˇ qawˌ _____ ghawˇ daˆ laˇ nya. (a. saˌ, b. shaˌ, c. saˆ)
   5. Caˆ heu hmˌ _____ yaˇ laˇ htaˌ-euˌ gaˇ duˇ nya. (a. shehˌ, b. sehˌ, c. sehˌ)

33

6. Gaˇ htiˏ hmˏ-ahˇ laˏ dawˏ-awˇ gaˇ maˏ mˇ leˇ mi naˏ-ehˇ _____ ghaˇ duˏ aˏ yeˇ huiˏ meh.   (a. saˇ noeˏ saˇ sawˇ-eu, b. shaˇ noeˏ shaˇ shawˇ-eu, c. shaˇ noeˏ shaˇ sawˇ-eu)

7. Li jaˏ htiˏ ghaˏ aˏ yawˏ-eu ghawˇ mawˇ _____ htaˏ-awˇ neh chah gaˇ haw sheˇ.
   (a. sawˆ juˇ, b. shawˆ juˇ, cawˆ juˇ)

III. Laˏ oˆ phaw biˏ htaˏ-euˏ sahˏ boˏ aˇ mawˇ neh dawˏ cehˆ boˏ doˆ-awˏ.

1. Tcaˏ-eu
2. Hawˏ
3. Qhaˏ jeˏ
4. Chiˏ chuˇ
5. Juiˇ
6. Nyehˆ dzahˇ aˇ bawˇ
7. Htawˏ
8. Toeˆ puˏ

IV. Laˏ oˆ phaw jaˆ-eu sahˏ boˏ deuˏ-ahˇ chiˏ hteˇ dawˆ tsaˏ-awˏ.

A baw ha-a, a yaw ta-eh za si tsaw gah ah-eu ma jaw-a leh noe-eu meh. Hti po-a, meu-ah jaw-eu Michm baw lam dah ta sah bo bo da la-eu meh. A baw ha sah bo qhoe ta yu-aw, zaw-eh si nya-eu lo-eh haw lu-eu meh. Sa zi i-aw haw-i ngeh, sah bo qhoe ta nah poˆ-eh yu-aw haw lu-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Aˇ boˏ leh jeh-eu miˇ neh guiˏ lahˏ baw-eu gaˇ kawˆ boˏ laˏ-awˏ.

Ya dzaw-eu 13

Miˇ tsa˳-eu˳ yaw sahˇ

Qhoeˇ ngeh yaˇ sa˳ neh˳, miˇ tsa˳ neh˳, iˇ khahˇ neh˳, phu-eu neh˳, u˳ yehˇ-eu˳ neh˳, hti˳ qheh˳ ma˳ hta˳ ni phu-ahˇ laˆ guˆ le-eu miˇ neh, A˳juˇni˳-a˳, hti˳ qheh˳ ma˳ hta˳ ni neh˳-eu ga˳ kawˆ-ahˇ neh smˇ mui˳ a˳ da deu˳-ahˇ laˆ guˆ-eu meh.

Smˇ mui˳ a˳ da hti˳ gha˳ zawˇ-ehˇ hui˳-eu yaˇ hti˳ khaw˳ mya˳-awˇ, A˳juˇni˳ hawˇ-eu a˳ yaw˳-eu˳ chaw˳ hti˳ gha˳ lehˇ gha˳ mahˇ mahˇ neh˳-awˇ bi du˳-iˇ-eu˳ meh.

Qhoeˇ ngeh nah-a˳, u˳ tsaˇ qaw˳ zawˇ-ehˇ qaˆ-eu miˇ neh, gha˳ doeˇ du˳ doeˇ la˳-awˇ, a˳ yaw˳-eu˳ chaw˳ qhoeˇ nyi˳ gha˳, i˳ nah-a˳, nah tsaˇ zawˇ-ehˇ qaˆ nya, naˇ shmˇ u˳ moˆ cehˆ uˇ-awˇ yu˳ qaˆ pha˳-ehˇ gheh nya lehˇ ehˇ-eu meh.

A˳juˇni˳ uiˇ uiˇ-ehˇ ehˇ neh˳-eu, yu˳ maw˳ naˇ yu˳-awˇ. Iˇ no yu˳ dehˆ-awˇ neh miˇ tsa˳ shaˇ noe˳ teh˳-a˳ lehˇ eh˳ neh˳-awˇ, aˇ bawˇ daw˳ pheh˳-ahˇ gha˳ na˳ na˳-iˇ-eu˳ meh.

A˳ yaw˳-eu˳ chaw˳ qhoeˇ nyi˳ gha˳ iˇ no smˇ mui˳ a˳ da si˳ nya naˇ deh˳ laˇ-eu pha˳ lehˇ ehˇ-eu meh. Ma˳ ya guˆ-aˇ. Smˇ mui˳ a˳ da laˇ-awˇ naˇ ha˳ laˇ ngeh, ngaˇ qhaˇ ehˇ-eu lo˳-ehˇ ngeuˇ meh lehˇ ehˇ naˇ gha˳ teh˳-a˳ lehˇ ehˇ neh˳-awˇ, smˇ gha˳ lu˳ aˇ baw˳ naˇ shmˇ u˳ moˆ yu˳ qaˆ-eu˳ meh.

Uˬ ciˌ ciˌ htaw htaw-iˇ naˇ, smˇ muiˌ aˬ da qhoeˇ ghaˬ laˇ-awˇ, guˇ laˇ ngeh, Aˬjuˇniˌ noeˬ laˇ-euˬ meh. Aˬ bawˇ-oˇ, nga maˌ-aˬ yuˬ mawˌ-awˇ neh yuˬ-euˬ maˌ ngeuˇ. Heu gaˇ-ahˇ-aˬ nehˌ zawˇ-ehˇ qaˆ nga lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Yaw khawˇ-ehˇ htuˇ laˇ-awˬ. Maˌ htuˇ laˇ-euˬ maˇ-iˌ daˇ khawˬ neh diˌ ma lehˇ smˇ muiˌ aˬ da qhoeˇ ghaˬ aˬ ha maˌ smˇ ghaˬ-ahˇ guˇ-euˬ meh

Aˬ bawˇ-oˇ, nawˇ nga maˌ-ahˇ htaˌ diˌ. Nga maˌ htuˇ laˇ naˇ, nawˇ-aˬ maˌ phaˇ ya dehˌ meh lehˇ ehˇ nehˬ-awˇ, aˬ bawˇ tsawˬ guˆ dui dui-iˇ-awˇ, aˬ jeˬ gaˇ kawˆ-a lehˇ Aˬjuˇniˌ-ahˇ naˇ haˬ-euˬ meh.

Aˬ bawˇ-oˇ, yaˇ heu khawˬ-ahˇ nehˌ zawˇ-ehˇ qaˆ nga. Nga maˌ yaˇ duˬ naˇ, nawˇ-ahˇ bi shiˇ ma lehˇ nehˌ ehˇ-eu miˇ neh, nawˬ-ahˇ maˌ bi shiˇ mawˬ-eu baˌ da neh nga maˌ maˌ duˬ ni heu gaˇ yuˬ-eu ma. Nawˇ maˌ jah naˇ, ngaˬ-euˬ chawˬ hteu nyiˌ ghaˬ-ahˇ naˇ haˬ-awˬ lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Naw nyaˌ qawˬ gaˌ maˌ loˇ lehˇ aˬ bawˇ naˇ haˬ ngeh, aˬ ha nyaˌ htiˌ kawˆ loˬ-ehˇ "Aˬ diˇ ma-ehˇ ngeuˇ meh" lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh. Nehˌ qhoeˇ deuˬ ehˇ-eu, "ya ciˆ htiˌ gu lawˇ laˇ-awˇ" lehˇ ehˇ-eu meh. Yaˇ-ahˇ lawˇ laˇ-euˬ ya ciˆ qhoeˇ-aˬ, nymˇ sahˇ maˌ dzaˬ qhm-a lehˇ Aˬjuˇniˌ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Smˇ muiˌ aˬ da qhoeˇ ghaˬ ehˇ-eu, toˆ-ehˇ maˇ-iˌ, ngaˇ ghoˌ-iˇ-awˇ neh lehˌ hmˌ laˬ-iˇ ma. Ngaˇ maˌ laˇ keuˆ qhoeˇ-aˬ, naw maˌ htiˌ ghaˬ-iˌ htaˌ htuˇ de lehˇ ehˇ nehˌ yaˬ-awˇ ghoˌ-iˇ-euˬ meh.

Smˇ muiˌ aˬ da ghoˌ-iˇ naˇ, aˬ yawˌ maˌ uiˇ uiˇ-ehˇ ghaˬ naˌ naˌ dehˆ-euˬ meh. Nahˇ ma ga ahˇ-iˇ ngeh yamˌ keuˆ laˇ ngeh, smˇ muiˌ aˬ da qhoeˇ ghaˬ ya ciˆ htiˌ gu nyehˌ-awˇ laˇ-euˬ meh. Aˬ ha maˌ smˇ ghaˬ htuˇ laˇ-awˇ neh nui ma la qhoeˇ uiˇ yoeˇ-eu dzahˬ htehˌ-awˇ, smˇ muiˌ aˬ da-euˬ ya ciˆ shaˬ jiˇ ya dzaˬ dehˆ-euˬ meh.

Aˬjuˇniˌ phaˇ naˇ haˬ nehˬ-eu, "Aˬ bawˇ-oˇ, ni shawˬ qawˬ phaˇ duˬ le loˇ lehˇ naˇ haˬ-euˬ meh. Maˬ phaˇ duˬ ma. Yaˇ heu khawˬ-ahˇ phaˇ duˬ naˇ, nehˌ qhoeˇ deuˬ ngaˬ-ahˇ htiˌ jeˬ phaˇ jahˇ laˇ-euˬ pha lehˇ smˇ muiˌ aˬ da ehˇ-eu meh.

Aˬ yawˌ maˌ yaˇ-ahˇ neh ghoˌ-iˇ ngeh, smˇ muiˌ aˬ da ghaˬ mehˬ hu phaw chah-awˇ, aˬ ha maˌ smˇ ghaˬ mehˬ nah phaw chah-awˇ uiˇ qhoeˬ qhoeˬ qhoeˬ-ehˇ chah-eu meh.

I. Laˍ oˆ phaw naˇ haˍ htaˍ-euˍ gaˇ ehˇ qoˍ-awˍ.

   1. Aˍ juˇniˍ hawˇ-eu chawˍ deuˍ yaˇ duˍ ngeh yawˍ ghaˍ na luˍ yaw muiˍ-ehˇ duˍ-euˍ meh loˇ.

   2. Yaˇ yaw sahˇ smˇ muiˍ aˍ daˍ-ahˇ aˍ joˆ-ehˇ ehˇ guˆ nehˍ-euˍ la.

   3. Yaˇ duˍ naˇ aˍ jeˍ gheh laˇ-a lehˇ ehˇ guˆ nehˍ-euˍ la.

   4. Yaˇ yaw sahˇ ghaˍ-ahˇ aˍ jeˍ bi lawˇ nehˍ-euˍ la.

   5. Ya ciˆ shaˍ jiˍ-ahˇ aˍ suˇ ghaˍ dzaˍ-euˍ la.

   6. Smˇ muiˍ aˍ da qhoeˇ ghaˍ aˍ jeˍ-ahˇ guˆ-eu la. Gaˇ htiˍ jeˍ phaˍ mˇ naˇ maˍ ngeuˇ gaˇ keuˆ ni noeˍ guˆ naˇ gaˇ mˇ pyeuˍ leˍ nya meh loˇ.

II. Tsaˍ-eu aˇ boˍ tseˇ-awˇ boˍ ahˇ-awˍ.

   1. Mawˇ neˇ _____ caˍ-awˇ neh dzaˍ-euˍ zawˇ-ehˇ khuiˇ nya.
     (a. saˍ jiˇ, b. saˍ jiˇ, c. shaˍ jiˇ)

   2. Ya qhawˍ dawˇ naˇ _____ -ahˇ choeˍ-eu meh.
     (a. saˍ pawˍ, b. shaˍ pawˍ, c. shaˍ pawˍ)

   3. Zaˍ hteu ghaˍ _____ muiˍ-eu lehˇ ngaˇ-a. (a. shiˍ shaˍ jiˇ, b. siˍ saˍ jiˇ, c. shiˍ saˍ jiˇ)

   4. Tsawˇ haˍ zaˍ _____ tsawˍ tcehˆ shaw naˇ saˍ tcehˆ leˇ-eu meh.
     (a. siˍ siˍ tcaˆ, b. shiˍ shiˍ caˆ, c. shiˍ shiˍ tcaˆ)

   5. Aˍ dui yawˍ nah yawˍ na luˍ dawˇ-eu ghaˇ duˍ _____ loˍ meh.
     (a. iˇ tcuˍ yaw sawˇ, b. iˇ cuˍ yaw sawˇ, c. iˇ cuˍ yaw shawˇ)

   6. Ni shawˍ nah _____-eu aˇ yamˍ-ahˇ laˇ keuˆ de.
     (a. shawˍ hawˍ dzaˍ, b. sawˍ hawˍ dzaˍ, c. shawˍ hawˍ jaˍ)

   7. Chehˇ diˍ jiˇ-euˍ miˇ neh _____ ni miˇ-a.
     (a. saw laˍ luiˆ, b. shaw laˍ luiˆ, c. shawˆ laˍ luiˆ)

III. Laˍ oˆ phaw biˍ htaˍ-euˍ sahˍ boˍ aˇ mawˇ neh dawˍ cehˆ boˍ doˆ-awˍ.

1. Paˆ yawˍ	5. Dziˍ-eu
2. Phehˇ lo	6. Qaˆ chiˇ
3. Phyaˍ-eu	7. Chehˇ
4. Seuˍ ghaˍ	8. Jawˇ duˍ

IV. Laˍ oˆ phaw jaˆ-eu sahˍ boˍ deuˍ-ahˇ chiˍ hteˇ dawˆ tsaˍ-awˍ.

   A hu ba aw-a-a, yaw phyu qaw kheu kheu-eh yaw bya yaw tci-eh gheh-eu meh je. Qhoe mi neh, aw-a-a, ma mui nya leh noe-eu meh je. Qhoe ngeh yam-ah, ji joe-a, ca hm na-eu yaw sah meh je. Hti nah-a, aw-a, ji joe jaw ga i-aw ca hm bi na-i-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

   Nawˇ nymˇ jiˇ laˍ qhoeˇ aˍ joˆ-ehˇ chaw mˇ luˍ-eu gaˇ kawˆ boˍ laˍ-awˍ.

Ya dzaw-eu 14

Muˇ choe˴ nmˇ nmˇ gaˆ ghoˆ chu-eu˴ gaˇ kawˆ

Aˇ hu ba a˴ bawˇ tsawˇ maw˴ hti˴ gha˴ lehˇ, a˴ phi˴ tsawˇ maw˴ hti˴ gha˴ lehˇ jawˇ-eu meh. A˴ ha nya˴ muˇ choe˴ a˴ nmˇ hti˴ gha˴ chi˴ chu-eu˴ meh. Ehˇ qaw˴, a˴ phi˴ hawˇ-eu a˴ bawˇ qhoeˇ nyi˴ gha˴, a˴ li qhoeˇ gha˴-ahˇ zawˇ-ehˇ bye-eu meh.

Qhoeˇ miˇ neh a˴ yaw˴ nya˴ mah˴ du˴-iˇ ngeh, a˴ li qhoeˇ gha˴-ahˇ mah˴ du˴-eu˴ miˇ jeh˴ neh du˴ phah˴ ya˴-eu meh. A˴ phi˴ hawˇ-eu a˴ bawˇ qhoeˇ nyi˴ gha˴ a˴ khui˴ hti˴ maw˴ jawˇ-eu meh.

A˴ khui˴ qhoeˇ mawˇ-a˴, a˴ li qhoeˇ gha˴-ahˇ du˴ phah˴ ya˴ nga lehˇ ehˇ-aw˴, haw˴ ma˴ khuiˇ ni pyeu˴-iˇ-eu meh. Qhoeˇ miˇ neh, a˴ khui˴ qhoeˇ mawˇ neh beu˴ doˆ la˴-iˇ-eu˴ meh.

Ehˇ qaw˴ a˴ phi˴ a˴ bawˇ qhoeˇ nyi˴ gha˴ mi˴ dza˴ phaˇ qeh˴-iˇ-aw˴, nuiˆ tcehˆ chiˇ ni neh phaˇ pa˴ taw˴ ya˴-eu meh.

Qhoeˇ naˇ, a˴ khui˴ qhoeˇ mawˇ phaˇ ehˇ-eu˴, haw˴ dza˴-eu qaw˴ ma˴ khuiˇ nya lehˇ mahˇ mahˇ-ehˇ phaˇ teu˴ tcehˆ la˴-iˇ-eu˴ meh.

Ehˇ qaw˴, a˴ phi˴ hawˇ-eu a˴ bawˇ-a˴, bye-eu miˇ neh, La˴bui˴ je˴ ga˴-ahˇ yaw ngeh˴-ehˇ nyeh˴ neh˴-eu˴ meh.

Qhoeˇ naˇ, a˴ li qhoeˇ gha˴ La˴bui˴ neh-ehˇ jawˇ leˇ-aw˴, gaˇ mˇ mˇ-ehˇ jawˇ leˇ-eu˴ meh. Yaw mya˴ qo˴ jawˇ keuˆ la˴ naˇ, a˴ li qhoeˇ gha˴ je˴ ga˴ ga˴-iˇ maw˴ nya lehˇ shaˇ-eu meh.

La˴bui˴ qhoeˇ gha˴ qaw˴ a˴ yaw˴-ahˇ shuiˇ sm˴ jawˆ-i bi˴-aw˴ bi iˇ-eu˴ meh. Hti˴ qheh˴ iˇ naˇ, tsawˇ ha˴ hti˴ gha˴ a˴ khui˴ tsahˇ-aw˴ laˇ gaˇ maw˴-aw˴, naw˴-eu a˴ khui˴ ma˴ ah˴ loˇ lehˇ naˇ ha˴ naˇ, shuiˇ hti˴ jawˆ-i bi˴ naˇ phaˇ ma lehˇ ehˇ neh˴-eu˴ meh. Qhoeˇ naˇ, shuiˇ hti˴ jawˆ-i neh phaˇ-eu˴ meh.

Hti˛ qheh˛ pha˘ i˘ na˘, a˘ mi˘ nyeh˛-aw˘ chah-eu hti˛ gha˛-ah˘ pha˘ maw˘-aw˘, naw˛-eu˛ a˘ mi˘ ma˛ ah˛ lo˘ leh˘ na˘ ha˛ na˘, shui˘ hti˛ jaw^-i bi˛ na˘ pha˘ ma leh˘ eh˘ neh˛-eu˛ meh. A˘ mi˘ qhoe˘ maw˘-ah˘ qaw˛ shui˘ hti˛ jaw^-i neh pha˘-aw˘ pha˘ i˘-eu˛ meh.

Hti˛ qheh˛ pha˘ i˘ na˘, Mi˛chm˛ phu hti˛ phu-ah˘ i˘ keu^-aw˘, Mi˛chm˛-eu˛ khm˘ cheh˘-ah˘ za hti˛ khah˘ dzeh cheu˛ hta˛-eu˛ ga˘ maw˘-eu˛ meh. Naw˛-eu˛ za hteu ma˛ ah˛ lo˘ leh˘ na˘ ha˛ na˘, Mi˛chm˛ qhoe˘ gheh, shui˘ hti˛ jaw^-i bi˛ na˘ ah˛ ma leh˘ eh˘ neh˛-eu˛ meh. Za qhoe˘ khah˘ qaw˛ shui˘ hti˛ jaw^-i neh zeu˘-aw˘ pha˘ i˘-aw˘, law˘ ba˛ hti˛ gaw^-ah˘ i˘ keu^-eu˛ meh.

Law˘ ba˛-ah˘ i˘ keu^-aw˘ za dzeh ngeh, a˘ mya^ la˛-eh˘ dzeh qaw˛ nga˛ sha˛ hti˛ maw˘-i˛ ma˛ dzeh pa˛ nya-a. Hti˛ qheh˛ dzeh na˘, nga˛ sha˛ yaw hui˛ hti˛ maw˘ dzeh pa˛-eu˛ meh. Nga˛ sha˛ qhoe˘ maw˘-ah˘ nyeh˛ seh˛-eu leh˘ nyeh˛ na˘, nga˛ sha˛ qhoe˘ maw˘ daw˛ ngeh˛ la˘-eu˛ meh.

Nga˛-ah˘ hta˛ nyeh˛ seh˛ neh˛ la˛. Naw˘ nga˛-ah˘ ma˛ nyeh˛ seh˛ na˘, naw˘ qha˘ maw˛-eu bi˛ ma leh˘ eh˘-aw˘, nga˛ sha˛ qhoe˘ maw˘-eu˛ dah˘ hte˘-ah˘ tco˛-eu˛ seh˘ sm˘ si˛-ah˘ neh, ghah˘ cheh ya˘ la˘ ya˘ la˘ leh˘ ja^-eu qhoe˘ si˛ bi˛ neh˛-eu˛ meh.

Bi˛ neh˛ gha˛ na˘, nga˛ sha˛ qhoe˘ maw˘ eh˘-eu˛, naw˘ a˛ je˛ lo˛ nya leh˘ seh˘ heu si˛ dzeh di˘ haw-aw˛. Naw˘ qha˘ lo˛-eu je˛ do^ la˘ meh leh˘ eh˘ neh˛-eu˛ meh.

Qhoe˘ ga˘ neh hti˛ qheh˛ pha˘ i˘ na˘, m˛ ci˛ ci˛ le ngeh phu hti˛ phu-ah˘ i˘ keu^-eu˛ meh. Phu qhoe˘ phu-ah˘ i˘ keu^-aw˘ nym˘ na˛ sha˘ na˛-i˘ ngeh a˛ yaw˛-ah˘ hti˛ gha˛-i ma˛ bi na˛-a˛. A˛ je˛ mi˘ neh eh˘ na˘, a˛ yaw˛-ah˘ i˘ sha˛ i˘ htaw za˛ nga leh˘ noe˛-eu˛ meh.

Qhoe˘ mi˘ neh ma˛ gheh nya-eh˘ phu kha˛ leh^ kaw^-ah˘ ya˛-eu˛ meh. A˛ yaw˛ yu˛-eu yu˛ za˘ qaw˛ ma˛ ja^, a˛ bui qaw˛ ma˛ ja^-eh˘ sha˛ la˘ hta˛-eu˛ mi˘ neh, a˛ yaw˛-eu˛ seh˘ qhoe˘ si˛ dzeh di˘ gheh le˛ na˘, a˛ yaw˛ lo˛-eu˛ je˛ daw˛ taw^ lu˛ do^ la˘-eu˛ meh.

I. La̰ oˆ phaw naˇ ha̰ hta̰-eṵ ga̰ˇ ehˇ qo̰-aw̰.
  1. A̰ bawˇ a̰ phḭ qhoeˇ nyḭ gha̰ a̰ li qhoeˇ gha̰-ahˇ a̰ joˆ-ehˇ jahˇ neh̰-eṵ la.
  2. A̰ khuḭ qhoeˇ mawˇ a̰ li qhoeˇ gha̰-ahˇ a̰ joˆ-ehˇ jahˇ-awˇ sheṵ qo̰ la̰-iˇ-eṵ la.
  3. A̰ li qhoeˇ gha̰ a̰ sṵˇ gha̰-ahˇ bi ah̰ dza̰-awˇ, a̰ geu ga̰ˇ bi sheṵ gheh-eu la.
  4. Nga̰ sha̰ hta̰ nyeh̰ seh̰ neh̰ la leh̰ˇ shaˇ ngeh a̰ li qhoeˇ gha̰ a̰ joˆ-ehˇ jahˇ neh̰-eṵ la.
  5. Nga̰ sha̰ a̰ li qhoeˇ gha̰-ahˇ a̰ jḛ bḭ neh̰-eṵ la.
  6. A̰ li qhoeˇ gha̰ nawˇ pyeṵ law nmˇ-a̰ a̰ joˇ-ehˇ jahˇ nmˇ.

II. Tsa̰-eu aˇ bo̰ tseˇ-awˇ bo̰ ah̰ˇ-aw̰.
  1. Haw̰ chehˇ phyuˇ naˇ _____ ni yaw muḭ-ehˇ phyuˇ saw̰ law̰ lehˇ a̰ ma ehˇ-eu meh. (a. saw̰ seuˆ, b. shaw̰ sheuˆ, c. saw̰ sheuˆ)
  2. Lawˇjaˇ aˇ yehˆ _____ miˇ-a. (a. shaw qeṵ ni, b. saw qeṵ ni, c. sawˆ qeṵ ni)
  3. A̰ jḛ ga̰ˇ mˇ-eu ma̰ kha̰ _____-ehˇ jahˇ nya-eu lo̰ meh.
     (a. yaw saw saw, b. yaw shawˆ shawˆ, c. yaw shaw shaw)
  4. Aˇ myo̰ qhoeˇ_____ haw tca̰ lṵ ga̰ˇ haw sheˇ.
     (a. sehˇ mawˇ, b. shehˇ mawˇ, c. shehˆ mawˇ)
  5. Qha̰ lo _____-a̰, aˇ phoḛ qaˆ dui dui-eu meh. (a. sehˇ, b. shehˇ, c. sehˆ)
  6. Tsawˇ ha̰ hteu gha̰ _____ jehˆ nya-eu lehˇ-a.
     (a. qah̰ sehˇ, b. qhah̰ sehˇ, c. qhah̰ shehˇ)
  7. Oḛ lah̰-ahˇ _____ gheh sheˇ!
     (a. iˇ cṵ shehˆ ahˇ, b. iˇ cṵ sehˆ ahˇ, c. iˇ cṵ sheh ahˇ)

III. La̰ oˆ phaw bḭ hta̰-eṵ sah̰ bo̰ aˇ mawˇ neh daw̰ cehˆ bo̰ doˆ-aw̰.

  1. Pa̰ seh̰   5. Zaw-eu
  2. Pyaˆ-iˇ   6. Ho ca̰
  3. Bya̰-eu   7. Qha̰ dzeˇ za̰
  4. Tsaw̰ teh̰   8. Yaw jaw̰

IV. La̰ oˆ phaw jaˆ-eu sah̰ bo̰ deṵ-ahˇ chḭ hteˇ dawˆ tsa̰-aw̰.

    A hu ba chaw zaw ghoe-eu tsaw ha sm gha jaw-eu meh. Tsaw ha qhoe sm gha-a, hti gha sheh maw zaw-eh u-eu meh. Hti gha-a, na beh zaw-eh do-eu meh. Hti gha-a, mya nui na-aw, mya nui mya che zaw-eh do-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

    A̰ yuḭ a̰ tsu daw̰ naˇ ha̰-eu ba̰ da neh guḭ lah̰ baw-eu gaˇ kawˆ bo̰ la̰-aw̰.

40

Ya dzaw-eu 15

Daˇ khawˎ sehˇ byehˇ-euˎ gaˇ kawˆ

Qhoeˇ ngeh ba mahˎ dzaˇ yehˎ ahˎ-eu nyiˎ ma zaˎ jawˇ-eu meh. Tsahˎ gaˆ yamˎ keuˆ laˇ naˇ, bawˇ tsahˎ jaˆ gaˆ shiˇ jiˇ-awˇ dzaˇ nyoeˇ maˎ poˆ za nya-eu miˇ neh, aˎ ha ma zaˎ yawˎ dehˎ dehˎ-eu ghaˇ duˎ shaˎ dui dui laˇ-euˎ meh.

Htiˎ nah-aˎ, aˎ yawˎ nyaˎ ma zaˎ gawˎ jawˎ htiˎ jawˎ saˇ-i htiˎ jawˎ chah qawˎ ni, htiˎ gaˇ-iˎ jaˆ gaˆ yaw nyoeˇ maˎ mawˇ-a. Aˎ ha nyaˎ ma zaˎ nui ma cawˆ cawˆ-ehˇ jawˇ ngeh, aˎ li ghaˎ-aˎ maˎ iˇ keuˆ-euˎ htiˎ jawˎ jaˆ-a siˎ lehˇ noeˎ doˆ laˇ-euˎ meh.

Aˎ gaˇ iˇ qawˎ htiˎ gaˇ-iˎ jaˆ gaˆ yaw nyoeˇ maˎ dehˎ-eu miˇ neh, aˎ ha nyaˎ ma zaˎ nui ma noeˎ shaˎ noeˎ shaˎ-ehˇ naˇ qhah phaw ghoˎ-iˇ luˎ ngeh, qhaˎ lo ma htiˎ siˎ-eu naˇ qhah phaw zaw-ehˇ muiˎ-eu jaˆ gaˆ-ahˇ haw mawˇ-euˎ meh.

Aˎ ha nyaˎ ma zaˎ laˎ qhaˎ chehˇ laˇ-awˇ, mahˎ dzaˇ yehˎ-iˇ ngeh, htiˎ qhehˇ qhehˎ tehˎ-ehˇ aˎ ha nyaˎ ma zaˎ phi loˎ ni yehˎ doˆ-eu meh. Yawˎ shawˎ yawˎ keuˆ laˇ-awˇ phaˇ le qawˎ zawˇ-ehˇ muiˎ muiˎ-ehˇ phaˇ jaˆ-eu miˇ neh, heu tsahˇ-aˎ, sehˇ-eu miˇ tsaˎ nga lehˇ aˎ ha nyaˎ ma zaˎ-ahˇ siˎ leˇ-euˎ meh.

Yawˎ nah yawˎ-aˎ, aˎ li qhoeˇ ghaˎ miˇ tsaˎ heu tsahˇ-aˎ, aˎ jeˎ-eu sehˇ ahˇ nga loˇ lehˇ duˎ leˇ haw-euˎ meh. Ehˇ qawˎ ni, daˇ khawˎ-eu sehˇ byehˇ htiˎ hmˎ tehˎ-ehˇ duˎ mawˇ-euˎ meh. Aˎ yawˎ saˎ htiˎ poˆ ghawˇ dah-awˇ, daˇ khawˎ-eu sehˇ byehˇ-ahˇ biˎ dzeh-eu meh.

Aˎ yawˎ-euˎ aˎ ma siˎ nyaˎ naˇ, aˎ jeˎ miˇ neh biˎ dzeh hte. Daˇ khawˎ sehˇ byehˇ-aˎ, aˎ khuiˎ hawˎ biˎ-eu geuˎ nyaˎ tehˎ-a. Zaˎ dzaˇ biˎ-eu qawˎ geuˎ nyaˎ tehˎ-aˎ lehˇ ehˇ nehˎ-awˇ, aˎ li-ahˇ bi ghoˆ qoˎ laˎ leˇ-euˎ meh.

Daˇ khawˎ sehˇ byehˇ duˎ doˆ naˇ, miˇ tsaˎ qhoeˇ tsahˇ-ahˇ dzaˇ nyoeˇ dawˎ tawˆ luˎ phaˇ shuiˇ jiˇ-awˇ, maˎ phaˇ muiˎ nya-eu meh.

Ehˇ qawˌ aˌ ha nyaˌ ma zaˌ daˇ khawˌ-eu sehˇ byehˇ neh aˌ khuiˌ-ahˇ hawˌ bi dzaˌ ngeh, aˌ khuiˌ neh maˌ dzaˌ jiˇ-ehˇ hawˌ siˌ nyiˌ siˌ myahˌ yaˌ-euˌ meh.

Yawˌ shawˌ yawˌ-a, hawˌ siˌ qhoeˇ nyiˌ siˌ, sehˇ byehˇ htiˌ byah ni phaˇ byah laˇ-awˇ jaˆ-eu meh.

Aˌ ha nyaˌ ma zaˌ noeˌ-euˌ, sehˇ-a miˇ tsaˌ maˌ ngeuˇ nga. Daˇ khawˌ-eu sehˇ byehˇ heu hmˌ ngaˇ lehˇ siˌ duˌ leˇ-awˇ, phyuˇ aˇ cuiˆ yuˇ-awˇ, daˇ khawˌ-euˌ sehˇ byehˇ-ahˇ dawˆ ahˇ htaˌ-awˇ neh yuˌ qaˆ-euˌ meh.

Htiˌ noeˌ yuˌ-awˇ daˇ khawˌ sehˇ byehˇ-ahˇ haw-iˇ ngeh, sehˇ byehˇ htiˌ byah ni phyuˇ byah laˇ htaˌ-awˇ jaˆ gaˇ mawˇ-euˌ meh.

Qhoeˇ taˌ naˇ, aˌ ha ma zaˌ dzaˌ-eu maˌ mehˌ, dm-eu maˌ gaˆ ni dehˌ dzaˌ laˇ-euˌ u taˌ, phu laˌ qhoeˇ jawˇ-eu shaˌ zaˌ zahˌ zaˌ deuˌ-ahˇ qawˌ biˇ nehˌ biˇ nehˌ-ehˇ bi zmˌ-euˌ miˇ neh, htiˌ phu si smˇ muiˌ muiˌ laˇ-euˌ meh.

Ghawˌ myahˇ ni maˌ gheh-ehˇ, zawˇ qaˆ-eu smˇ muiˌ aˌ da htiˌ ghaˌ-ahˇ gaˌ-iˇ naˇ, daˇ khawˌ-euˌ sehˇ byehˇ-aˌ, aˌ yawˌ nyaˌ ma zaˌ jaˆ-eu maˌ ngeuˇ-a. Aˌ ha nyaˌ ma zaˌ neh aˌ yawˌ-euˌ daˇ khawˌ sehˇ byehˇ qhoeˌ-a lehˇ ehˇ-awˇ, daˇ khawˌ sehˇ byehˇ-aˌ, smˇ muiˌ aˌ da neh lu geuˌ-euˌ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da neh noeˌ-euˌ, aˌ chawˌ phyuˇ aˇ cuiˆ tehˌ-ehˇ jaˆ-eu dawˆ ahˇ-euˌ qawˌ smˇ muiˌ muiˌ laˇ-eu, ngaˌ-euˌ phyuˇ shuiˇ yaw myaˌ myaˌ-ehˇ phaˇ dawˆ ahˇ law nmˇ-aˌ, iˇ khahˇ htiˌ byah ni qawˌ byah laˇ-euˌ ngaˇ lehˇ noeˌ-euˌ meh.

Aˌ yawˌ phyuˇ shuiˇ qhaˇ jaˆ-eu dawˌ tawˆ luˌ yuˇ doˆ-awˇ, daˇ khawˌ-euˌ sehˇ byehˇ-ahˇ shehˆ ahˇ-awˇ neh yuˌ leˇ-euˌ meh.

Yawˌ shawˌ yawˌ-aˌ, aˌ yawˌ htuˇ laˇ-awˇ neh haw ngeh-aˌ, phyuˇ shuiˇ myaˌ laˇ-eu maˌ ngeuˇ. Aˌ yawˌ-eu phyuˇ shuiˇ qhoeˇ deuˌ qhaˌ lo tehˌ-ehˇ pyeuˌ jiˇ-euˌ meh.

Qhoeˇ miˇ neh, smˇ muiˌ aˌ da nui ma cawˆ-awˇ shiˇ-euˌ meh.

I. La˳ oˆ phaw naˇ ha˳ hta˳-eu˳ gaˇ ehˇ qo˳-aw˳.

1. Daw˳ oeˇ heu hm˳ la˳ qhoeˇ ahˇ-eu a˳ ha nya˳ ma za˳ a˳ je˳ gaˇ mˇ la.
2. Tsah˳ gaˆ yam˳-ahˇ dzaˇ yeh˳ ahˇ-eu ma˳ jaˆ ni sha˳ lu˳ ngeh a˳ joˆ-ehˇ jahˇ-eu˳ la.
3. A˳ ha nya˳ ma za˳ a˳ joˆ-ehˇ jahˇ-awˇ neh smˇ mui˳ mui˳ laˇ-eu˳ la.
4. A˳ ha nya˳ ma za˳ smˇ mui˳ mui˳ laˇ-eu˳ miˇ neh phu ghaˇ du˳ a˳ je˳ gaˇ dahˇ tsoe˳ la.
5. Zawˇ qaˆ-eu smˇ mui˳ a˳ da hti˳ gha˳-ahˇ a˳ ha nya˳ ma za˳ smˇ mui˳ mui˳-eu gaˇ kawˆ ga˳-iˇ ngeh, smˇ mui˳ a˳ da qhoeˇ gha˳ a˳ je˳ jahˇ-eu˳ la.
6. Smˇ mui˳ a˳ da qhoeˇ gha˳-eu˳ phyuˇ shuiˇ qhoeˇ deu˳ a˳ je˳ miˇ neh˳ qha˳ lo teh˳-ehˇ pyeu˳ jiˇ-eu˳ la.
7. A˳ ha nya˳ ma za˳ hawˇ-eu smˇ mui˳ a˳ da heu gha˳ a˳ je˳ lehˇ beu gaˇ-eu nga.

II. Tsa˳-eu aˇ bo˳ tseˇ-awˇ bo˳ ahˇ-aw˳.

1. A˳ phi˳ sa˳ khahˇ _____ lu˳ nga. (a. shehˆ ngeh˳, b. shehˆ ngeh˳, c. sehˆ ngeh˳)
2. A˳ bawˇ-eu˳ ghaˇ du˳ _____ zeuˇ-awˇ gho˳ leˇ ma.
   (a. meh˳ tsoe˳ hti˳ shehˆ, b. meh˳ tsoe˳ hti˳ sehˆ, c. meh˳ choe˳ hti˳ shehˆ)
3. A˳ phi˳ ehˇ-eu _____-eu tsawˇ ha˳ dza˳ tuiˆ dawˇ tuiˆ ma˳ jaˆ-a jeˇ.
   (a. haw˳ seh˳ seh˳, b. haw˳ sheh˳ sheh˳, c. haw˳ sheh˳ seh˳)
4. Dahˇ taˆ jawˇ-eu za˳ gu˳ deu˳ hti˳ gha˳ htiˇ gha˳ _____ zawˇ-ehˇ nya-a. (a. mi˳ sheh˳ yo sheh˳ seh˳-eu, b. mi˳ seh˳ yo seh˳ seh˳-eu, c. mi˳ sheh˳ yo sheh˳ sheh˳-eu)
5. Nga ma˳ phu-ahˇ hti˳ jaw hti˳ poˆ _____ meh.
   (a. a˳ za˳ seh˳-eu, b. a˳ za˳ sheh˳-eu, c. a˳ ya˳ sheh˳-eu)
6. Aˇloˆ a˳ chaw˳ a˳ buˇ-ahˇ _____ haw lu˳ nga. (a. qhoe˳ sho, b. qhoe˳ so, c. hoe˳ so)
7. I˳ nah yaˇ ngeh le-awˇ ghaw˳ pa˳ _____ khuiˇ-eu lehˇ miˇ-a.
   (a. so dza˳-eu˳, b. sho dza˳-eu˳, c. sho ja˳-eu˳)

III. La˳ oˆ phaw bi˳ hta˳-eu˳ sah˳ bo˳ aˇ mawˇ neh daw˳ cehˆ bo˳ doˆ-aw˳.

1. Phehˇ qhah˳	5. Yeh˳ qo˳
2. Buiˇ kha˳	6. Qaˆ phu˳
3. Byehˆ-eu	7. Nymˇ
4. Tsaw˳ guˆ iˇ-eu	8. Kha tehˆ

IV. La˳ oˆ phaw jaˆ-eu sah˳ bo˳ deu˳-ahˇ chi˳ hteˇ dawˆ tsa˳-aw˳.

Hti nah-a, sm mui a da-eu ya khm-ah a yaw-eu za oe gha qha lo ngaw dzeh-eu leh qha lo qhoe si-ah ngaw-i-eu meh. Eh qaw qha lo yaw hui mi neh a yaw ma ma ngaw do nya-eh sha lu ngeh, A ju ni i maw-aw, ui ui-eh na ha-eu, Naw ma qha lo-ah a ca pa taw hta-aw a je jah hte leh na ha-eu meh.

Nga ma qha lo heu si-ah ngaw dzeh-eu leh gheh le. Eh qaw qha lo yaw hui mi neh ma ngaw dzeh choe nga. A do-o, Naw gha phyaw zaw-eh ja meh je. Nga ma-ah meh neh la-aw leh A ju ni-ah eh neh-eu meh.

V. I˳ˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Naw˳-eu sah˳ bo˳ dzaw nymˇ gaˇ kawˆ bo˳ la˳-aw˳.

43

Ya dzaw-eu 16
Mehˇ nmˇ nyiˬ gha˳-euˬ gaˇ kawˆ

Aˇ hu ba a˳ buˇ nyiˬ mehˇ nmˇ jawˇ-eu meh. A˳ nya˳ nmˇ-a˳, a˳ ma a˳ da shiˇ-awˇ, a˳ ma a˳ da neh qhaˇ mˇ hta˳ ya˳-euˬ nymˇ dah˳ myaw˳ gah˳ deu˳ biˇ geu˳-eu meh.

Nymˇ dah˳ myaw˳ gah˳ qhoeˇ biˇ geu˳ ngeh-a˳, a˳ yui˳ gha˳ teh˳-ehˇ yuˇ geu˳ jiˇ-awˇ, a˳ nyiˇ gha˳-ahˇ-a˳ ma biˬ ni hteh dzeh-euˬ meh.

Qhoeˇ naˇ a˳ nyiˇ gha˳ ehˇ-eu, "A˳ khaˇ htiˬ nah nga˳-ahˇ qaw˳ htiˬ poˆ ya ghoe teh˳-a˳ lehˇ ehˇ-awˇ, nawˇ nahˇ ma doˆ qheh˳ phaw iˇ naˇ, ngaˇ nahˇ ma ga qheh˳ phaw iˇ ma lehˇ ehˇ-eu meh.

A˳ yaw˳-a˳ nahˇ ma doˆ qheh˳-eu la˳ taˆ phaw daˆ leˇ-awˇ, smˇ mui˳ smˇ baw-eu za˳ yo htiˬ gha˳-ahˇ dah˳ dza˳ leˇ-euˬ meh. Qhoeˇ naˇ, a˳ yui˳ gha˳ zahˇ shaˇ na˳-eu miˇ neh, za˳ qaw˳ mya˳ le-awˇ, a˳ da a˳ ma-eu je˳ biˇ nymˇ dah˳ myaw˳ gah˳ qhoeˇ qaw˳ dza˳ jiˇ dawˇ jiˇ -awˇ, sha˳ dui zah˳ dui dui-eu je˳ a˳ yui˳ qhoeˇ ju˳ pheh˳ za˳-ahˇ keuˆ le-euˬ meh.

Qhoeˇ naˇ, htiˬ nah-a˳, a˳ yui˳ gha˳, Aˇ, ngaˇ-a˳ sha˳-eu lehˇ-a˳ dui law hawˇ miˇ-a lehˇ noe˳-awˇ, a˳ yaw˳-euˬ a˳ nyiˇ jawˇ gaˇ haw˳ shaˇ leˇ-euˬ meh. A˳ nyiˇ jawˇ gaˇ le keuˆ-awˇ ehˇ neh˳-eu, "Sha˳-eu lehˇ ehˇ-eu je˳-a˳ nga˳-euˬ qhoeˇ taˆ dui law hawˇ miˇ-a. Heu miˇ neh, nga˳-eu˳ za˳ deu˳ ya dza˳ ni a˳ je˳ qaw˳ biˬ la˳-awˇ lehˇ ehˇ neh˳-euˬ meh.

A˳ yaw˳-euˬ a˳ nyiˇ qhoeˇ gha˳ qaw˳ aˇ hu a˳ yaw˳-ahˇ jahˇ neh˳ la˳-euˬ gaˇ noe˳ mawˇ leˇ-awˇ, ehˇ neh˳-eu, "Naw˳-ahˇ biˬ pha˳-ehˇ gheh-eu htiˬ je˳-i˳ ma jaˆ-a. Ehˇ qaw˳ yaw˳ ha-

eu� a�’ yui˷ mi˘ neh ghaw˷ sha˷ ga˷ nya. Nga˷-eu˷ u˷ du˷-ah˘ sheh˘ maw˘ haw neh˷ la˷-aw˷. I’ no cheh˘ phyu˘ bi˷ ma” leh eh˘-aw˘ sheh˘ maw˘ bi haw-eu˷ meh.

A˷ yaw˷-eu˷ a˷ nyi˘-ah˘ sheh˘ maw˘ hti˷ qheh˷ haw gha˷ na˘, cheh˘ phyu˘ hti˷ peh˷ bi˷ neh˷-eu˷ meh. Qhoe˘ na˘ a˘ yui˷ gha˷ gheh, “Nga˷-eu˷ za˷ deu˷ shi˘ ji˘-eu˷ mi˘-a” leh˘ eh˘-aw˘ ceh^ qo˷ gheh-eu˷ meh.

Eh˘ qaw˷ a˷ nyi˘ gha˷-a˷, hti˷ qheh˷ jaw˘ na˘, nga˷-eu˷ u˷ du˷-ah˘ sheh˘ maw˘ ma˷ haw seh˷ ji˘ nya je˘ leh˘ eh˘ neh˷-i˘-aw˘, cheh˘ phyu˘ qhoe˘ la˷ qo˷ la˷-i˘ leh˘ a˷ yaw˷-eu˷ za˷ qa^ deu˷-ah˘ eh˘ neh˷-aw˘ bi la˷ qo˷ la˷-i˘-eu˷ meh.

Qhoe˘ na˘, hti˷ je˷-i˷ ma˷ gheh nya-eh˘ a˷ yaw˷-eu˷ za˷ deu˷ shi˘ ji˘-eu˷ mi˘-a leh˘ eh˘-aw˘ gho˷ le˘-eu˷ meh.

A˷ yaw˷ gho˷ le˘ lu˷ ngeh, u˷ ci˷ qaw˷ ci˷ le-aw˘, ga˘ ma qhoe˘ pa^ ma pa^ kha˘ phyaw˘ chi˷ htaw hta˷-eu˷ lo˷-eh˘ qha˷ lo lo gu˘ chi˷ htaw hta˷-eu˷ meh. Qhoe˘ ga˘ a˘ law˘ law˘ ma hti˷ maw˘ yu˷ tsoe˷ hta˷-eu˷ meh.

A˘, nga˷-eu˷ za˷ deu˷ shi˘ ji˘ shaw-i˷ mi˘-a. Yaw mui˷ je na˘ qaw˷ ga˘ phaw˘ phaw˘ neh˷ la˷-aw˷. Ma˷ ngeu˘ na˘ qaw˷ kaw˷ seh˷ neh˷ la˷-aw˷ leh˘ hti˷ po^ sa˘-i hti˷ po^ eh˘ eh˘-eh˘ jaw˘ na˘, a˘ law˘ law˘ ma qhoe˘ maw˘ hti˷ po^ ui cui^ ui cui^-eh˘, pheh˘ htah˘ htah˘ ma-ah˘ joe u˘ gheh-eu˷ meh.

A˷ yui˷ qhoe˘ gha˷ gheh, a˷ yaw˷-eu˷ za˷ deu˷ shi˘ ji˘ shaw-i˷ mi˘-a leh˘ a˷ yaw˷-eu˷ za˷ deu˷-ah˘ ga˷ dui dui la˘-aw˘, i˘ khah˘ keu^ ni ceh^ gho˷ le˷-aw˘ i˘ khah˘ gho˷ keu^ le˘ ngeh-a˷, “A˷ ma-o˘, a˷ da-o˘, haw˷ meh˷-eu shi˘ shaw-i˷ mi˘-a leh˘ ngoe˘ ngoe˘-eh˘ sha˘-eu meh.

Qhoe˘ na˘ a˷ ma gha˷ qaw˷, hti˷ je˷-i˷ sha˘ noe˷-eu ma˷ do^-eh˘, hta˷ hteh˷ law˷ si˷ li-o˘ bu˘-o˘ leh˘ eh˘-aw˘, a˘ law˘ law˘ ma qhoe˘ maw˘ deu^ qeh˷ deu^ qoe^-aw˘, sa˷ bah˷-ah˘ daw^ sa˷-eu˷ meh.

Za˷ deu˷ qaw˷ meh˷ seh˷ shaw-i˷ mi˘-a leh˘ sha˘ hteh˘ hteh˷-eu mi˘ neh, a˷ ma gha˷ qaw˷ sa˷ bah˷ htah˷ qha˘ haw ngeh-a˷, a˷ yaw˷ neh daw^ sa˷-eu˷ a˘ law˘ law˘ ma qhoe˘-a˷, phyu˘ qho˘ shui˘ qho˘ pyeu˷ la˘ ji˘-eu˷ meh.

Qhoe˘ ga˘ neh na˘, haw˷ ma˷ eh˘, nui je ma˷ eh˘, zeu˘ dza˷ nya la˘-aw˘, sm˘ mui˷ mui˷ la˘-eu˷ meh.

I. La˷ o^ phaw na˘ ha˷ hta˷-eu˷ ga˘ eh˘ qo˷-aw˷.
   1. Daw˷-oe˘ la˷ qhoe˘ a˷ yui˷ gha˷ a˷ nyi˘ gha˷-ah˘ je˷ bi˘ yaw mui˷-eh˘ bi˷ neh˷ meh lo˘.
   2. A˘ sa˷ sa˷ ngeh a˷ yui˷ gha˷ deh˷ dza˷ la˘-eu˷ meh lo˘.
   3. A˷ nyi˘ gha˷ a˘ yui˷ gha˷-ah˘ cheh˘ phyu˘ yaw mui˷-eh˘ daw^ neh˷-eu˷ meh lo˘.
   4. A˘ yui˷ gha˷ cheh˘ phyu˘ hti˷ peh˷ za ngeh a˷ je˷ eh˘-aw˘ ceh^ qo˷ gheh-eu˷ la.
   5. U˷ ci˷ phaw˷ gho˷ le˘ ngeh, a˷ yui˷ gha˷ a˷ je˷ maw˘-eu˷ la.
   6. Daw˷-oe˘ la˷ qhoe˘ ah˘-eu lo˷-eh˘ naw˷-ah˘ jah˘ doe˘ dui dui hta˷-eu naw˷-eu meh˘ nm˘ naw˷-ah˘ lo˷ dui dui la˘ ngeh naw˘ a˷ jo^-eh˘ jah˘ mui˷ qo˷ neh˷ nm˘.

II. Tsa˅-eu a˅ bo˷ tse˅-aw˅ bo˷ ah˅-aw˅.
   1. Tsaw˅ ha˷ za˷ yaw deh˷ deh˷-eu gha˅ du˷ _____ qaw˷ a˷ ye˅ hui˷ meh.
      (a. haw˅ ja˷-eu, b. haw˷ za˅-eu, c. haw˷ dza˅-eu)
   2. Haw˅ je qhoe˅ taˆ _____ hti˷ byah ni jaˆ lu˷ meh.
      (a. dza˷ dza˷ daw˅ daw˅, b. ja˷ ja˷ daw˅ daw˅, c. dza˷ ja˷ daw˅ daw˅)
   3. Haw˅ m˅ dza˅ sa˷ jah˅-eu gha˅ du˷ _____ she˅.
      (a. mi˷ dza˷ baw do˷, b. mi˷ ja˷ baw do˷, c. mi˷ za˷ baw do˷)
   4. Sah˷ bo˷ dzaw za˷ deu˷ sah˷ bo˷ yaw mui˷-eh˅ _____ lo˷ meh.
      (a. leh dzeh-eu, b. leh jeh-eu, c. leh zeh-eu)
   5. Yaw sa˷ sa˷ la˅-eu˷ mi˅ neh peh˅ qhah˷ _____ le je˅.
      (a. lehˆ dzeh-eu, b. lehˆ jeh-eu, c. leh dzeh-eu)
   6. Dah˅ taˆ le-eu gha˅ du˷ law˷ li˷ ga˅ ma ma˷ dah˅-eu mi˅ neh _____-aw˅ le ma.
      (a. mah˷ ji˷, b. mah˷ dzi˷, c. mah˷ zi˷)
   7. Deh ga˷ seh˷ hta˷-eu˷ cheh˅ _____ deh˷ doˆ la˅ shaw-eu˷ nga˅-a.
      (a. dzi˅ dzeh˷ ni, b. ji˅ jeh˷ ni, c. ji˅ dzeh˷ ni)
   8. Nyeh˅ dzah˅ nga behˆ a˅ si˷ pyaˆ na˅ _____ doˆ le meh. (a. a˅ ji˷, b. a˅ zi˷, c. a˅ dzi˷)

III. La˷ oˆ phaw bi˷ hta˷-eu˷ sah˷ bo˷ a˅ maw˅ neh daw˷ cehˆ bo˷ doˆ-aw˅.

   1. Paw˷ law˷   6. Law˷
   2. Naw˷ pyaw˷   7. Ho phi˷
   3. Meh˷ tsoe˷   8. Qo˷ shui˷
   4. Phyaw˷-eu   9. Jaˆ gha˷
   5. Shui˅ u˷ qoˆ   10. Htah˷ qho˷

IV. La˷ oˆ phaw jaˆ-eu sah˷ bo˷ deu˷-ah˅ chi˷ hte˅ dawˆ tsa˷-aw˅.

   Hti nah-a, A yeh a yaw-eu deh ma-ah chah haw-i ngeh, deh ma deh bah-ah ho ca byoe hti byoe byoe hta-eu meh. A yaw ho ca byoe-ah du ngeh, ho ca ma u-a. Phyu phyu qho hti si du do-eu meh. Ghaw mya ni ah-eu je nga leh noe-aw du ngeh, a di ma-eh ghaw mya si du doˆ-eu meh.

V. I˅ khah˅-ah˅ ya m˅-eu ga˅

   Ji˅ ba˷ daw˅-eu mi˅ neh yaw doe˅ pyeu˷ la˅-eu ga˅ kawˆ bo˷ la˷-aw˅.

Ya dzaw-eu 17
A˅ myoˏ dzoe˯ maw˯-ahˇ beu^ leˇ-euˏ

A˅ hu zawˇ shaˏ-eu tsawˇ haˏ nyiˏ ghaˏ jawˇ-euˏ meh. Htiˏ ghaˏ-aˏ, A˅mui˯ lehˇ khuˇ-awˇ, htiˏ ghaˏ-a˅ A˅yo lehˇ khuˇ-eu meh.

Htiˏ qoˏ-aˏ, yehˇ khuˏ dzaˏ-eu keu^ laˇ naˇ, aˏ chaw˯-aˏ, aˏ nyoˏ sehˏ dzaˏ-eu lehˇ shaˏ qhoˇ kha-eu meh. Ehˇ qawˏ A˅mui˯-aˏ, phyuˇ maˏ daw^ nya-eu miˇ neh bawˇ tsahˏ-euˏ shaˏ beu^ sehˏ dzaˏ-eu lehˇ miˏ beu^ baˏ-awˇ ya˅ saˏ-ahˇ chah leˇ-euˏ meh.

A˅mui˯ uˏ shaw˯ yaw naˏ-ehˇ htuˇ-awˇ, aˏ myoˏ-euˏ ga˅ daˏ-ahˇ loˏ leˇ-euˏ meh. A˅ myoˏ dzoe˯ maw˯ A˅mui˯ loˏ ga˅ oe ngeh, A˅mui˯ miˏ beu^ ngoˏ da^-awˇ aˏ myoˏ dzoe˯ maw˯-ahˇ beu^-eu lehˇ gheh-euˏ meh.

A˅, ngaˏ-ahˇ htaˏ beu^. Naw˯-ahˇ aˏ jeˏ maw˯ nya lehˇ aˏ myoˏ dzoe˯ maw˯ naˇ haˏ-eu meh.

Ngaˇ-aˏ, shaˏ-eu zahˏ-eu miˇ neh aˏ chaw˯ yehˇ khuˏ shaˏ qhoˇ kha qawˏ phyuˇ maˏ daw^ nya-ehˇ ngaˏ-euˏ zaˏ shaˏ ji˅ shaˇ nga lehˇ shaˏ ji˅ beu^ laˇ-euˏ ma lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Ngaˏ-ahˇ maˏ beu^ ni ghoˏ-iˇ-awˏ. Ehˇ qawˏ naw phehˏ zaˏ laˏ qhoeˇ iˏ dehˏ iˏ cheh maˏ do^ ni qhaˏ dahˇ chi qhm˅ htaˏ-awˇ yuˏ naˇ, ni shaw˯ nawˇ noeˏ laˏ ngeh-aˏ, phyuˇ shuiˇ tehˏ-ehˇ bi byah le ma lehˇ aˏ myoˏ dzoe˯ maw˯ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

A˅mui˯ qawˏ aˏ myoˏ-euˏ dawˏ-ahˇ naˇ haˏ-awˇ iˇ khahˇ ghoˏ le-eu meh. Iˇ khahˇ ghoˏ keu^-iˇ naˇ, htiˏ jeˏ-iˏ maˏ beu^ sehˏ leˏ-aˏ loˇ lehˇ A˅mui˯-eu miˏ zaˏ naˇ haˏ-eu meh.

A˅mui˯ ehˇ-euˏ, beu^ lawˏ nm˅-aˏ ya beu^ sehˏ-eu meh. Ehˇ qawˏ htaˏ beu^ nehˏ laˏ lehˇ aˏ myoˏ dzoe˯ maw˯ ehˇ-euˏ miˇ neh maˏ beuˏ-euˏ ma. Qhoeˇ naˇ, a˅myoˏ dzoe˯ maw˯ neh qhaˇ ehˇ-euˏ loˏ-ehˇ aˏ yaw˯-euˏ miˏ zaˏ-ahˇ dzawˇ nehˏ-euˏ meh.

Eh⸜, Hti⸜ je⸜-i⸜ ma⸜ ngeuˇ-aˇ, hti⸜ je⸜-i⸜ ma⸜ ngeuˇ-aˇ. Gui⸜ lah⸜ lehˇ baw teh⸝-a⸜ lehˇ ehˇ-awˇ, a⸜ yaw⸜ pheh⸜ za⸜ yu⸜ ngeh qha⸜ dahˇ chi⸜ qhmˇ-awˇ i⸜ deh⸜ i⸜ cheh ma⸜ doˆ ni yaw mui⸜-ehˇ yu⸜ leˇ-eu⸜ meh.

Yaw⸜ shaw⸜ yaw⸜-a⸜, Aˇmui⸜ a⸜ ha nya⸜ dzeˇ za⸜ htuˇ ngeh-a⸜, a⸜ diˇ ma-ehˇ phyuˇ hawˇ-eu shuiˇ teh⸝-ehˇ byah laˇ hta⸜-eu⸜ miˇ neh, Aˇmui⸜-a⸜ smˇ mui⸜ mui⸜ laˇ-eu⸜ meh.

Hti⸜ nah-a⸜, Aˇyo Aˇmui⸜ jawˇ gaˇ iˇ-awˇ naˇ ha⸜-iˇ-eu⸜ meh. Tcui⸜ yehˇ-oˇ, nawˇ qaw⸜ nga⸜ lo⸝-ehˇ sha⸜-eu a⸜ joˇ-ehˇ gheh-awˇ smˇ mui⸜ mui⸜ laˇ-eu⸜ hte lehˇ naˇ ha⸜-iˇ-eu⸜ meh.

Aˇmui⸜ qaw⸜ a⸜ yaw⸜ neh aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜-ahˇ beuˆ-eu lehˇ gheh-eu⸜ gaˇ kawˆ qhaˇ ngeuˇ-eu lo⸝-ehˇ dzawˇ meh⸜ neh⸜-eu⸜ meh.

Hti⸜ nah-a⸜, Aˇyo qaw⸜ Aˇ mui⸜ lo⸝-ehˇ smˇ mui⸜ mui⸜ maw⸜-eu miˇ neh, aˇ myo⸜ jawˇ-eu daw⸜ pheh lo⸝ leˇ-eu⸜ meh. A⸜ diˇ ma-ehˇ aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜ hti⸜ mawˇ Aˇyo lo⸝ gaˇ oe-eu⸜ meh. Aˇyo mi⸜ beuˆ ngo⸜ daˆ-awˇ beuˆ-eu lehˇ gheh-eu⸜ meh.

Qhoeˇ ngeh aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜ ehˇ-eu, Aˇ, nga⸜-ahˇ hta⸜ beuˆ. Nga⸜-ahˇ hta⸜ beuˆ. Nawˇ gho⸜-iˇ-awˇ, naw-eu pheh⸜ za⸜ ma za⸜ i⸜ deh⸜ i⸜ cheh ma⸜ doˆ ni qha⸜ dahˇ chi⸜ qhmˇ hta⸜-awˇ yu⸜-iˇ naˇ, qha⸜ dahˇ hti⸜ byah ni phyuˇ shuiˇ bi byah le ma lehˇ ehˇ neh⸜-eu⸜ meh.

Aˇyo qaw⸜ Aˇmui⸜ lo⸝-ehˇ smˇ mui⸜ mui⸜ laˇ ma lehˇ nui ma la⸜ qhoeˇ noe⸜ htm⸜ hta⸜-awˇ gho⸜-iˇ-eu⸜ meh. Iˇ khahˇ gho⸜ keuˆ-iˇ naˇ, hti⸜ je⸜-i⸜ ma⸜ beuˆ seh⸜ le⸜-a⸜ loˇ lehˇ mi⸜ za⸜ gha⸜ naˇ ha⸜-eu meh.

Hti⸜ je⸜-i⸜ ma⸜ beuˆ seh⸜ le⸜-a⸜ lehˇ ehˇ neh⸜ naˇ, mi⸜ za⸜ gha⸜-a⸜, nawˇ-a⸜ hti⸜ je⸜-i⸜ beuˆ seh⸜ le⸜ nya-eu ma⸜ baw-a lehˇ ehˇ neh⸜-eu⸜ meh.

Qha⸜ dzeˇ za⸜ gha⸜-a⸜, "Aˇ, hteu lo⸝-ehˇ hta⸜ ehˇ, hta⸜ ehˇ. Aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜ ehˇ-eu, a⸜ dui pheh⸜ za⸜ i⸜ deh⸜ i⸜ cheh ma⸜ doˆ ni, qha⸜ dahˇ chi⸜ qhmˇ hta⸜-awˇ yu⸜ naˇ, phyuˇ shuiˇ teh⸜-ehˇ bi byah le ma jeˇ lehˇ ehˇ neh⸜-eu⸜ meh.

Ehˇ qaw⸜ mi⸜ za⸜ gha⸜-a⸜, a⸜ chaw⸜ gui⸜ lah⸜ baw qaw⸜ naw⸜-eu gui⸜ lah⸜ ma⸜ baw-aˇ lehˇ ehˇ ehˇ-ehˇ nui ma phehˇ-eu meh.

U⸜ ci⸜ ci⸜ le-awˇ yu⸜ yam⸜ tsa⸜ laˇ naˇ, qha⸜ dahˇ chi⸜ qhmˇ-awˇ yu⸜ leˇ-eu⸜ meh. Yaw⸜ shaw⸜ yaw⸜-a⸜ u⸜bya aˇ cuiˆ bya laˇ naˇ, Aˇyo tsaw⸜ htuˇ-awˇ, qha⸜ dahˇ-ahˇ haw-iˇ ngeh-a⸜, phyuˇ shuiˇ byah le-eu ma⸜ ngeuˇ-a. Aˇ myo⸜-eu che⸜ teh⸝-ehˇ byah le hta⸜-eu⸜ meh.

I. La⸜ oˆ phaw naˇ ha⸜ hta⸜-eu⸜ gaˇ ehˇ qo⸜-aw⸜.
    1. Aˇmui⸜-a⸜, a⸜ je⸜ miˇ neh mi⸜ beuˆ ba⸜-awˇ, bawˇ tsah⸝-ahˇ chah leˇ-eu⸜ la.
    2. Aˇmui⸜ aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜-ahˇ ma⸜ beuˆ ni a⸜ je⸜ miˇ neh gho⸜ iˇ la⸜. Nawˇ Aˇmui⸜ law nmˇ a⸜ joˇ-ehˇ jah nmˇ.
    3. Aˇ myo⸜ dzoe⸜ maw⸜ Aˇmui⸜-ahˇ, naw pheh⸜ za⸜ a⸜ je⸜ jahˇ-iˇ lehˇ ehˇ neh⸜-eu⸜ la.
48

4. Aˇyo phehˎ zaˎ aˇ myo� dzoeˎ mawˎ nehˎ ehˇ nehˎ-euˎ loˎ-ehˇ jahˇ-euˎ meh loˇ.
5. Aˎ jeˎ miˇ neh A`muiˎ neh chiˎ qhmˇ htaˎ-euˎ qhaˎ dahˇ-ahˇ phyuˇ shuiˇ byah le-awˇ, Aˇyo neh chiˎ qhmˇ htaˎ-euˎ qhaˎ dahˇ-ahˇ aˇ myoˎ cheˎ byah le-euˎ la.
6. Nymˇ jiˇ laˎ qhoeˇ iˎ dehˎ iˎ cheh maˎ jaˆ naˇ aˎ joˆ-ehˇ gheh-awˇ, nymˇ jiˇ laˎ qhoeˇ iˎ dehˎ iˎ cheh jaˆ naˇ aˎ joˇ-ehˇ pyeuˎ laˎ-eu nga.

II. Tsaˎ-eu aˇ boˎ tseˇ-awˇ boˎ ahˇ-awˎ.
1. Yaˇ khmˇ-ahˇ iˇ-awˇ _____ shaˇ-iˇ ma. (a. zaˎ dzaˇ, b. yaˎ dzaˇ, c. ghaˎ dzaˇ)
2. Miˇ tsaˎ _____ dehˎ-eu tsawˇ haˎ deuˎ khuˇ-awˇ ya bi haw le-eu nga.
   (a. daˇ ja, b. daˇ za, c. daˇ dza)
3. Li lahˎ-euˎ aˎ khuiˇ jaˆ ghaˎ bi tcawˆ lehˎ-awˇ _____-iˇ-euˎ la jeˇ.
   (a. khuiˇ zaˇ zaˇ, b. khuiˇ jaˇ jaˇ, c. khuiˇ dzaˇ dzaˇ)
4. Tsawˇ haˎ heu ghaˎ sahˎ boˎ qawˎ maˎ dzaw mawˎ, gaˇ qawˎ maˎ mˇ nahˇ lehˇ
   _____. (a. yaw dza ngaˇ-a, b. yaw ja ngaˇ-a, c. yaw za ngaˇ-a)
5. Nymˇ mˎ maˎ ghoeˎ miˇ neh uˎ yehˇ yehˇ naˇ _____ ahˇ le nya.
   (a. iˇ jaˆ jaˆ, b. iˇ zaˆ zaˆ, c. iˇ dzaˆ dzaˆ)
6. Aˇ yamˎ jaˆ ngeh _____-eu ya leh jeh meh.
   (a. tsawˇ gahˇ dzaw, b. tsawˇ gahˇ jaw, c. chawˇ gahˇ jaw)
7. Aˎ dzawˎ aˎ byahˎ deuˎ-aˎ dawˎ maˎ ngehˎ nya-ehˇ _____ meh.
   (a. laˎ jawˇ jawˇ, b. laˎ zawˇ zawˇ, c. laˎ dzawˇ dzawˇ)
8. Nawˇ maˎ geuˎ mawˎ-ehˇ _____ jeˎ-ahˇ htaˎ phaˇ seˇ laiˇ.
   (a. biˎ dzeh-euˎ, b. bi jeh-euˎ, c. bi zeh-euˎ)

III. Laˎ oˆ phaw biˎ htaˎ-euˎ sahˎ boˎ aˇ mawˇ neh dawˎ cehˆ boˎ doˆ-awˎ.

1. Phawˎ tsahˇ
2. Yaw pyehˆ yaw lehˆ
3. Bya-eu
4. Tcehˆ iˇ-eu
5. Dzahˎ taˎ

6. Lah duˎ
7. Qhaˎ lo
8. Htehˎ daˇ
9. Tehˆ ma
10. Deh ma

IV. Laˎ oˆ phaw jaˆ-eu sahˎ boˎ deuˎ-ahˇ chiˎ hteˇ dawˆ tsaˎ-awˎ.

Sm mui a da htu-aw, la qha hti cheh ya ci sha ji dza-eu leh haw jeh-ah jaw-i ngeh, dza ui chi da hta-eu ga haw-aw, sha ji deu a ga sha ha-i ji hte leh na ha-eu meh. A baw-o, sha ji-a, sm nah ma ngeu na ma mui-a. Dza ui-a shi nah mui-a je leh naw nga-ah meh-eu ma ngeu lo. Hteu mi neh, sm nah teh-eh mui-eu sha ji deu-a nga neh dza ji-aw, shi nah mui-eu dza ui deu-a naw-ah bi daw-eu leh hta neh-eu ma leh eh neh-aw, byaw ga ni gheh-eu dza ui deu-a, sm mui a da a yaw ya daw-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ
   Nawˎ-ahˇ sahˎ boˎ mehˎ nehˎ chaw-eu saˎ laˎ/ma-euˎ gaˇ kawˆ boˎ laˎ-awˎ.

Ya dzaw-eu 18

Sehˇ duˏ-euˏ

Yehˇ ghahˇ yamˏ keuˆ laˇ naˇ, Aˏjuˇniˏ-euˏ nymˇ-aˏ maˏ yuˏ maˏ jawˇ nya-a. Uˏ yehˇ yehˇ ngeh iˇ khahˇ laˏ qhoeˇ uˏ yehˇ yoeˇ-awˇ, uˏ tsaˇ tcoˏ laˇ naˇ, iˇ khahˇ laˏ qhoeˇ uˏ tsaˇ tcoˏ-eu meh.

Uˏ ciˏ phaw yuˏ zaˇ-ahˇ yuˏ naˇ, ba la aˏ guiˇ-ahˇ mawˇ laˇ-eu meh. Htiˏ nah-iˏ maˏ jawˇ nya-ehˇ iˇ-awˇ, aˏ yawˏ nymˇ htiˏ nymˇ tcoˆ-eu lehˇ lehˇ hmˏ-euˏ meh.

Htiˏ nah-aˏ, aˏ yawˏ nymˇ dzahˇ siˏ duˏ ngeh, uˏ tsaˇ qaˆ dui dui-eu meh. Ehˇ qawˏ aˏ yawˏ maˏ naˏ ni khawˏ phyuˇ khawˏ tsaˇ ju ni duˏ luˏ gaˇ phyuˇ zawˇ-ehˇ sahˇ-eu smˇ muiˏ aˏ da htiˏ ghaˏ oe mawˇ-euˏ meh.

Aˏjuˇniˏ-oˇ, nah tsaˇ hteu naˆ naˆ-ehˇ qaˆ ngeh ghaˏ naˏ qawˏ maˏ naˏ ni aˏ jeˏ duˏ hte lehˇ naˇ haˏ-eu meh. Zawˇ muiˏ-eu mˇ myawˏ htiˏ hmˏ-ahˇ duˏ le lehˇ Aˏjuˇniˏ ehˇ nehˏ-eu meh. Aˏ jeˏ-eu mˇ myawˏ-a lehˇ phaˇ naˇ haˏ-eu meh. Aˏjuˇniˏ-aˏ,

"Sahˏ phaˏ-oˇ, nawˇ iˇ-eu gaˇ ma yaw khawˇ-ehˇ iˇ-awˏ. Nawˇ maˏ iˇ ni hteu gaˇ haw haw-ehˇ jawˇ-eu maˇ-iˏ, ngaˇ maˏ phaˏ duˏ ma lehˇ ehˇ-awˇ, Aˏjuˇniˏ khawˏ phyuˇ siˆ gui-awˇ, naˇ shmˇ-ahˇ ghaˏ naˏ naˏ leˇ shaw-eu meh.

Smˇ muiˏ aˏ da-aˏ, Aˏjuˇniˏ zaw-ehˇ muiˏ-eu htiˏ jeˏ du-eu nga lehˇ aˏ yawˏ-euˏ nui ma laˏ qhoeˇ noeˏ-awˇ, Aˏjuˇniˏ nuiˇ-eu dawˏ pheh nuiˇ leˇ-awˇ naˇ haˏ-euˏ

Aˏ nyiˇ-oˇ, nawˇ aˏ jeˏ htiˏ jeˏ-ahˇ mawˇ htaˏ-awˇ duˏ hte lehˇ naˇ haˏ ngeh, "Sahˏ phaˏ-oˇ, aˏ chiˏ chu. Nymˏ-mˇ aˏ chawˏ gaˏ naˇ aˏ chawˏ qawˏ duˏ le-a. Ngaˇ aˏ chawˏ-ahˇ maˏ bi siˏ pheuˏ-ehˇ duˏ hte" lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da-aˌ, "Iˌ nah aˇ nyaˌ htiˌ kawˆ loˌ-ehˇ duˌ ma. Aˌ diˇ ma-ehˇ sehˇ-ahˇ duˌ mawˇ naˇ, htiˌ kawˆ loˌ-ehˇ biˇ geuˌ tehˌ-aˌ lehˇ ehˇ-awˇ, htiˌ qhehˌ qawˌ maˌ nuiˇ naˌ ni Aˌjuˇniˌ-euˌ tsehˌ ma lu doˆ-awˇ duˌ-iˇ-euˌ meh.

Aˌ yawˌ duˌ doeˇ laˌ qawˌ sehˇ-ahˇ maˌ mawˇ-eu miˇ neh, khawˌ phyuˇ siˆ guiˌ-awˇ ehˇ-eu, "Sehˇ heu-aˌ, aˇ mah ni naˌ gaˇ ahˇ-eu nga" lehˇ Aˌjuˇniˌ-ahˇ naˇ haˌ-euˌ meh.

Aˌjuˇniˌ uiˇ uiˇ-ehˇ ehˇ nehˌ-eu, Zawˇ-ehˇ muiˌ-eu sehˇ duˌ mawˇ-eu lehˇehˇ-eu-aˌ, hteu naˆ naˆ-ehˇ maˌ awˌ-aˇ. Heu naˇ-eu htiˌ lmˇ byah ni duˌ naˌ-awˇ, miˇ jehˌ deuˌ-ahˇ gheu dzeh naˇ mawˇ laˇ tehˌ-aˌ lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da qhoeˇ ghaˌ, "Nawˇ hawˌ dzaˌ-awˇ jawˇ-eu ma loˇ" lehˇ Aˌjuˇniˌ-ahˇ naˇ haˌ-euˌ meh. "Ma dzaˌ-aˌ siˇ" lehˇ ehˇ nehˌ naˌ, "Nawˇ hawˌ yaw khawˇ-ehˇ dzaˌ-iˇ-awˌ. Iˇ no ngaˌ-ahˇ ghaˌ phaˇ phaˇ laˇ de" lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Aˌjuˇniˌ uiˇ uiˇ-ehˇ, Nawˇ duˌ htawˌ maˇ-iˌ de. Ngaˇ hawˌ dzaˌ-iˇ-a. Heu gaˌ-ahˇ nawˇ htaˌ byehˇ dzeh de lehˇ ehˇ nehˌ-awˇ, Aˌjuˇniˌ-aˌ aˌ yawˌ-euˌ iˇ khahˇ cehˆ uˇ leˇ-awˇ yuˌ qaˆ-euˌ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da-aˌ, Aˌjuˇniˌ chah dzeuˇ naˇ, aˌyawˌ tehˌ-ehˇ duˌ mawˇ geuˌ-eu lehˇ nui ma laˌ qhoeˇ noeˌ qhoeˌ-awˇ, htiˌ laˌ saˇ-i htiˌ laˌ duˌ dui dui ngeh, sehˇ-ahˇ maˌ duˌ mawˇ-aˌ.

Aˌjuˇniˌ yawˌ muiˌ-ehˇ yuˌ dehˆ-awˇ sehˇ-ahˇ duˌ mawˇ ma loˇ lehˇ naˌ haˌ-iˇ-euˌ meh. Maˌ duˌ mawˇ-aˌ. Aˌjuˇniˌ-oˇ, nawˇ ngaˌ-ahˇ jaˌ myawˌ myawˌ-eu ma ngeuˇ loˇ lehˇ naˇ haˌ-euˌ meh.

Nawˌ-ahˇ maˌ phaˇ myawˌ-aˇ neh. Jaˌ myawˌ myawˌ gaˇ guˆ-eu maˇ-iˌ, nawˇ ghoˌ-iˇ-awˌ. Ngaˇ tehˌ-ehˇ qawˌ duˌ ma lehˇ ehˇ-awˇ, Aˌjuˇniˌ tsehˌ ma baˌ-awˇ duˌ-iˇngeh, maˇ byoeˌ htiˌ byoe duˌ mawˇ-euˌ meh.

Qhoeˇ naˇ, Aˌjuˇniˌ-aˌ, sahˌ phaˌ-oˇ, nawˇ-aˌ ngaˇ maˌ mawˇ khaˌ-ahˇ zaw-ehˇ muiˌ-eu sehˇ nawˌ neh duˌ geuˌ-euˌ ngaˇ lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Smˇ muiˌ aˌ da-aˌ, ngaˇ-aˌ maˌ duˌ mawˇ-aˌ. Nawˇ ngaˌ-ahˇ jaˌ myawˌ myawˌ-eu nga lehˇ Aˌjuˇniˌ-ahˇ ehˇ nehˌ ngeh, maˌ duˌ mawˇ-eu maˇ-iˌ, heu gaˌ sehˇ ahˇ-eu, duˌ qawˌ baw ngaˇ. Sehˇ-aˌ nawˌ neh yuˇ zaˌ-awˇ, ngaˌ-ahˇ maˌ mawˇ-aˌ lehˇ myawˌ-eu nga lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Maˇ byoe hteu-aˌ, aˌ iˌ tsaˌ phahˌ yaw oeˇ jaˆ-eu meh. Laˌ qhoeˇ htiˌ jeˌ-iˇ sehˇ maˌ ahˇ-a lehˇ Aˌjuˇniˌ-ahˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh. Nawˇ ngaˌ-ah jaˌ myawˌ myawˌ-eu nga.

Ngaˌ-eu sehˇ nawˌ tehˌ-ehˇ yuˇ geuˌ mawˌ-eu miˇ neh, ngaˌ-ahˇ hawˌ dzaˌ-iˇ-awˌ lehˇ qhehˇ-eu ngaˇ. Gaˇ kawˆ heu-aˌ, sahˌ phaˌ yaw huiˌ jawˇ gaˇ keuˆ ni ya ja keuˆ-iˇ nga lehˇ Aˌjuˇniˌ ehˇ nehˌ-eu meh. Smˇ muiˌ aˌ da-aˌ, guˆ dui dui-iˇ-awˇ, htiˌ poˆ tehˌ-ehˇ cehˆ-euˌ meh.

Htiˌ qhehˌ gheh naˇ, Aˌjuˇniˌ smˇ muiˌ aˌ da neh nymˇ dzahˇ siˌ duˌ saˇ nehˌ gaˇ nymˇ htiˌnymˇ tcoˆ-euˌ meh.

I. La‿ oˆ phaw naˇ ha‿ hta‿-euˇ ga‿ ehˇ qo‿-aw‿.

   1. A‿ juˇ ni‿-eu iˇ khahˇ ma‿ tcoˆ si‿ qhoeˇ a‿ yaw‿-eu iˇ khahˇ yaw mui‿ meh loˇ.

   2. A‿ juˇ ni‿ nymˇ dzahˇ si‿ du‿ ngeh a‿ suˇ gha‿ oe doˆ-eu‿ la.

   3. A‿ juˇ ni‿ iˇ khahˇ-ahˇ gho‿-iˇ-awˇ a‿ je‿ jahˇ-iˇ-eu‿ la.

   4. A‿ juˇ niˇ iˇ khahˇ-ahˇ gho‿-iˇ ngeh, smˇ mui‿ a‿ da a‿ je‿ jahˇ-eu‿ la.

   5. Phyuˇ shuiˇ-ahˇ nui qhahˇ jaˆ-awˇ yaw aw‿-awˇ lehˇ za ni jahˇ ngeh, a‿ je‿ pyeu‿-iˇ nya la. Nym‿-mˇ saˇ kha‿ yaw khawˇ khaw‿ ma-ehˇ phyuˇ jaˆ-eu a‿ da pyeu‿ laˇ ni jahˇ-eu miˇ neh hti‿ paˆ na deu‿ a‿ joˆ-ehˇ sha‿ lu‿-a.

II. Tsa‿-eu aˇ bo‿ tseˇ-awˇ bo‿ ahˇ-aw‿.

   1. Ghaw‿ nyoeˇ heu deu‿ _____-awˇ ni shaw‿ nah ah‿-iˇ ma.

     (a. aˇ jah‿ jah‿, b. aˇ dzah‿ dzah‿, c. aˇ zah‿ zah‿)

   2. A‿ je‿ jahˇ qaw‿ _____ naˇ ma‿ mui‿-eu je‿ doˆ laˇ nya-eu meh.

     (a. aˇ jeh‿ jeuˇ, b. aˇ jeh‿ dzeuˇ, c. aˇ dzeh‿ dzeuˇ)

   3. U‿ ci‿ miˇ lah aˇ mawˇ kaw‿-awˇ _____-eu miˇ neh ma‿ yu‿ qaˆ leˇ nya-a.

     (a. yaw dzuiˆ dzuiˇ, b. yaw juiˆ juiˆ, c. yaw zuiˆ zuiˆ)

   4. Aˇloˆ-a‿ _____ aˇ ghehˇ tsa‿ leˇ-eu miˇ neh A‿kha‿ meh‿ tsoe‿ phaˇ bi dm law nmˇ-a‿ aˇ naˆ ni haw mui‿-eu pha‿ ma‿ si‿. (a. sehˆ dzeu‿, b. shehˆ jeu‿, c. shehˆ dzeu‿)

   5. A‿ bawˇ Htu‿ neh _____-eu‿ zawˇ-ehˇ chiˇ-a de.

     (a. nuiˇ gaw‿ jeu‿, b. nuiˇ gaw‿ dzeu‿, c. nuiˇ gaw‿ zeu‿)

   6. I‿ nah a‿ bawˇ _____ peh‿ za nymˇ daˆ daˆ le jeˇ. (a. joe‿ ma, b. zoe‿ ma, c. dzoe‿ ma)

   7. Phu deh la‿ qhoeˇ _____ mi‿ ma geu‿-eu deu‿ ehˇ ga‿ ya naˇ ha‿ meh.

     (a. zahˇ dzoe‿, b. yahˇ joe‿, c. ghahˇ dzoe‿)

   8. Haw‿ dza‿ ngeh ghaw‿ nyoeˇ _____ ma‿ ahˇ naˇ dza‿-eu yaw sha‿ miˇ-a.

     (a. dzaˇ uiˇ, b. jaˇ uiˇ, c. zaˇ uiˇ)

III. La‿ oˆ phaw bi‿ hta‿-eu‿ sah‿ bo‿ aˇ mawˇ neh daw‿ cehˆ bo‿ doˆ-aw‿.

1. Naw‿-eu	6. Qha‿ tcehˆ
2. Phyaw‿ kha‿	7. Nyehˇ bahˇ
3. Mya‿ deh‿ ni	8. Haw‿ Htah‿
4. Myaˆ naˆ-eu	9. La‿ qawˆ tehˆ
5. Dza‿-eu	10. Daw‿ mi‿

IV. La‿ oˆ phaw jaˆ-eu sah‿ bo‿ deu‿-ahˇ chi‿ hteˇ dawˆ tsa‿-aw‿.

     Sa zi-a, za si tsaw gah zaw-eh ah-a leh a chaw Sa zi-ah ja cheu-eu meh. Eh qaw a baw ha ga na, nui qhah ma shi-a. a yaw noe-eu-a, a yaw ta-eh tsaw gah ah-eu hti gha-i ma jaw-a leh noe-eu meh.

     Hti nah-a, a baw Ha Sa zi-ah eh neh-eu, Sa zi-o, a chaw eh-eu, naw za si tsaw gah zaw-eh ah-eu hti gha meh je. Eh qaw nga-ah-a, ma jah nya. I nah naw nga-ah ja myaw myaw jah nya na, naw tsaw gah ah-eu teh-a. Ma myaw jah nya na nga naw-ah a dzaw leh khu ma. Nga-ah ja myaw myaw neh haw she leh eh neh-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu ga‿

     Yaw mui‿ jawˇ saˇ doˆ ni deh‿-eu ga‿ kawˆ bo‿ la‿-aw‿.

Ya dzaw-eu 19

Myaˆ behˌ hawˇ-eu khuiˇ kuˆ

Qhoeˇ ngeh Aˇlahˌ lehˇ khuˇ-eu htiˌ ghaˌ hawˇ-eu Aˇsaˇ lehˇ khuˇ-eu htiˌ ghaˌ lehˇ jawˇ-eu meh. Aˌ ha nyaˌ nyiˌ ghaˌ luˌ nui ma zaw-ehˇ muiˌ-awˇ, yaw tsaˌ yaw dawˇ mˇ-eu nyiˌ ghaˌ meh.

Aˇlahˌ miˌ zaˌ sheuˌ-awˇ, ghawˌ myahˇ maˌ gheh-ehˇ, myaˆ nuiˆ naˇ laˇ-awˇ, myaˌ behˌ behˌ-iˇ-euˌ meh.

Aˇsaˇ ghaˌ qawˌ miˌ zaˌ sheuˌ-awˇ ghawˌ myahˇ maˌ gheh-ehˇ aˌ khuiˇ naˇ laˇ-awˇ, khuiˇ kuˆ naˇ kuˆ-euˌ meh. Aˌ ha nyaˌ-euˌ miˌ zaˌ-aˌ, nui ma noeˌ cawˆ-awˇ, aˌ chawˌ nehˌ-ehˇ joe-eu meh.

Aˇlahˌ-euˌ miˌ zaˌ ehˇ-eu, Aˇ, aˌ yehˇ-oˇ, ngaˌ-eu qhaˌ dzeˇ zaˌ-aˌ, myaˆ behˌ behˌ-iˇ-awˇ, maˌ mˇ chu choeˇ luˌ-a. Qhoeˇ miˇ neh ngaˇ-aˌ aˌ chawˌ nehˌ-ehˇ qhaˇ dehˌ mawˌ-eu loˌ-ehˇ dehˌ ma lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Ngaˌ-euˌ qhaˌ dzeˇ zaˌ qawˌ khuiˇ kuˆ naˇ kuˆ-awˇ maˌ mˇ chu choeˇ luˌ-aˌ yehˇ-aˌ. Ngaˇ qawˌ qhaˇ dehˌ mawˌ-eu loˌ-ehˇ dehˌ ma lehˇ ehˇ nehˌ-euˌ meh.

Aˇlahˌ hawˇ-eu Aˇsaˇ aˌ ha nyaˌ htiˌ gaˇ tehˌ-ehˇ jawˇ dzoeˇ-awˇ, phaˇ bawˌ dzaˌ-eu meh. Aˇlahˌ ehˇ-eu, tcuiˌ yehˇ-oˇ, ngaˌ-euˌ miˌ zaˌ-aˌ, aˇ huˇ aˇ nah ngaˇ myaˆ behˌ maˌ behˌ-iˇ qhoeˇ-aˌ, ngaˌ nehˌ-ehˇ zaw-ehˇ dehˌ mawˌ-eu meh.

Ehˇ qawˌ ngaˇ myaˆ behˌ behˌ-iˇ nyaˌ lehˇ-aˌ, ngaˌ-ahˇ maˌ haw mawˌ-a. Aˌ chawˌ nehˌ-ehˇ qawˌ joe-eu meh. Ngaˌ-ahˇ qawˌ myaˆ behˌ behˌ-iˇ-euˌ miˇ neh, htiˌ jeˌ-iˌ maˌ gheh nya nya.

Qhoeˇ ba ghawˌ mahˇ ni khaˌ-eu gaˇ ma-ahˇ jaˆ ghaˌ zawˇ-ehˇ laˆ saˆ nya-eu htiˌ ghaˌ jawˇ meh jeˋ. Myaˆ behˌ qawˌ laˆ dahˇ nya, khuiˇ kuˆ qawˌ laˆ muiˌ nya meh jeˇ. Qhoeˇ gaˇ iˇ-awˇ laˆ saˆ haw-iˇ ma lehˇ Aˇsaˇ-ahˇ chawˌ-euˌ meh.

Iˇ ma tcuiˌ yehˇ-aˌ. Ngaˌ-euˌ miˌ zaˌ qawˌ htiˌ kawˆ meh. Ngaˇ aˌ khuiˇ maˌ naˇ cawˆ qhoeˇ-aˌ, yaw muiˌ yaw saˇ-ehˇ ngaˌ nehˌ-ehˇ dehˌ-eu meh.

Nymˬ-mˇ ngaˇ aˏ khuiˇ naˇ cawˆ nyaˬ lehˇ-aˏ, ngaˬ-ahˇ maˬ haw mawˏ-ehˇ, ngaˬ-eu miˇ zaˬ qawˏ aˏ chawˬ nehˬ-ehˇ joe luˬ-eu meh. Ngaˬ-ahˇ qawˏ aˬ khuiˇ maˬ luˆ maˬ laˆ-iˇ nya-eu miˇ neh, htiˬ jeˬ-iˏ maˬ gheh nya nya htoˬ.

Aˇ, toˆ-ehˬ maˇ-iˏ, ngaˇ-aˬ aˬ khuiˇ maˬ muiˬ qawˏ myaˆ nuiˆ muiˬ ma. Nawˇ-aˬ myaˆ nuiˆ maˬ mawˇ nya qawˏ aˬ khuiˇ muiˬ ngaˇ. Ngaˇ myaˆ nuiˆ geuˬ naˇ, nawˇ ghaˬ aˬ khuiˇ geuˬ-awˇ. Aˬ dui nyaˬ htiˬ kawˆ loˬ-ehˇ iˇ ma la lehˇ bawˬ dzaˬ-awˇ, khuiˇ kuˆ ghaˬ-aˬ, myaˆ behˏ-ahˇ byaˇ euˬ leˇ-awˇ, jaˆ ghaˬ laˆ saˆ-iˇ-eu lehˇ shaˬ gheh-euˬ meh.

Aˬ ha nyaˬ jaˆ ghaˬ laˆ saˆ-eu tsawˇ haˬ jawˇ gaˇ shaˬ keuˆ gheh-awˇ, aˬ ha nyaˬ-euˬ zaˬ miˬ zaˬ dehˬ doeˇ-eu gaˇ kawˆ qawˏ jaˆ ghaˬ laˆ saˆ nya-eu ghaˬ-ahˇ ja nehˬ gheh, jaˆ ghaˬ laˆ saˆ-eu ghaˬ qawˏ ghawˬ shaˬ zawˇ-ehˇ haw gaˬ-euˬ meh.

Jaˆ ghaˬ laˆ saˆ-eu ghaˬ ehˇ-eu, Aˇ, ngaˬ-ahˇ qawˏ naw nyaˬ-ahˇ ghawˬ shaˬ zawˇ-ehˇ gaˬ nya. Ehˇ qawˏ, htiˬ jeˬ-iˏ maˬ ngeuˇ-aˬ. Ngaˬ-ahˇ nui jah jaˆ naˇ, naw nyaˬ iˇ khahˇ maˬ ghoˆ keuˆ leˇ qhoeˇ neh myaˆ behˏ ghaˬ qawˏ myaˆ nuiˆ dahˇ laˇ-awˇ, khuiˇ kuˆ ghaˬ qawˏ aˬ khuiˇ muiˬ laˇ tehˏ-aˬ lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Aˬ ha nyaˬ nyi ghaˬ-ahˇ luˬ jaˆ ghaˬ jahˇ nehˬ-eu meh. Aˇlahˬ-eu myaˆ nuiˆ-ahˇ jaˆ ghaˬ nyehˏ ahˇ-awˇ, Aˇsaˇ-eu aˬ khuiˇ-ahˇ jaˆ ghaˬ lehˬ nehˬ ghaˬ naˇ, Aˇsaˇ khuiˇ kuˆ ghaˬ-aˬ, Aˇlahˬ myaˆ behˏ ghaˬ ahˇ byaˇ eu-awˇ, aˬ yawˏ nyaˬ neh qhaˇ iˇ-eu loˬ-ehˇ shaˬ ghoˬ laˬ-eu meh.

Aˬ ha nyaˬ gaˇ pehˇ ghoˬ keuˆ laˇ naˇ, khuiˇ kuˆ ghaˬ neh aˇ bawˇ uˬ du aˇ jiˇ bahˬ htiˬ bahˬ-ahˇ haw mawˇ-eu meh.

Oˇ, tcuiˬ yehˇ-oˇ, aˬ jiˇ bahˬ htiˬ bahˬ bahˬ htaˬ ngaˬ. Aˇ jiˇ zaˬ uˇ maˬ uˇ nga loˇ lehˇ nawˇ daˆ leˇ-awˇ beu haw leˇ-awˇ lehˇ Aˇsaˇ Aˇlahˬ-ahˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Aˇsaˇ ghaˬ aˇ bawˇ daw pehˬ-ahˇ euˬ htaˬ yaˬ-awˇ, Aˇlahˬ aˇ bawˇ-ahˇ daˆ leˇ naˇ, naˇ haˬ-eu, aˬgeu deuˬ-ahˇ nga tcuiˬ yehˇ-oˇ.

Aˇ cuiˆ laˬ taˆ nga si tcuiˬ yehˇ-oˇ.

Heu meh loˇ, heu meh loˇ.

Euˬ, hteu meh hteu meh.

Aˇlahˬ aˬ jiˇ bahˬ-ahˇ aˬ laˬ chawˬ uˇ leˬ-awˇ, aˇ lawˇ htiˬ mawˇ nyehˬ doˆ leˬ-eu meh. Aˬ jeˬ nga aˬ jeˬ nga tcuiˬ yehˇ-oˇ.

Oˇ, aˇ lawˇ nga aˇ lawˇ lehˇ Aˇsaˇ guˇ nehˬ naˇ, Aˇlahˬ-aˬ, aˇ lawˇ nga loˇ lehˇ haw mawˇ mawˬ-eu miˇ neh myaˆ nuiˆ ghawˇ byeh haw ngeh, myaˆ nuiˆ ghawˇ dah-awˇ, mawˇ nya laˇ shaw-euˬ meh.

Aˇlahˬ aˇ lawˇ phyehˬ kha leˬ naˇ, Aˇsaˇ-aˬ, aˇ bawˇ daw pehˬ-ahˇ jawˇ-awˇ, aˇ lawˇ-ahˇ guˆ-eu baˬ da neh behˆ behˆ-ehˇ teuˆ-awˇ, aˬ khuiˇ behˆ chawˬ gheh-awˇ, gaˇ ma chah nya laˇ shaw-euˬ meh.

I. Laˬ oˆ phaw naˇ haˬ htaˬ-euˬ gaˇ ehˇ qoˬ-awˇ.
1. Aˇlahˬ hawˇ-eu Aˇsaˇ aˬ jeˬ naˇ laˇ-awˇ, aˇ joˆ-ehˇ naˇ pyeuˬ gheh-euˬ la.
2. Aˇlahˬ hawˇ-eu Aˇsaˇ nyi ghaˬ-eu miˇ zaˬ nui ma muiˬ-eu miˇ zaˬ deuˬ meh loˇ.
3. Aˇlahˬ myaˆ behˏ hawˇ neh Aˇsaˇ khuiˇ kuˆ nyiˬ ghaˬ jaˆ ghaˬ laˆ saˆ-eu ghaˬ jawˇ gaˇ aˬ joˆ-ehˇ iˇ-keuˆ nya-eu la.
4. Aˇlahˬ myaˆ behˏ myaˆ nuiˆ aˬ joˆ-ehˇ mawˇ laˇ-euˬ la.
5. Aˇsaˇ khuiˇ kuˆ aˬ joˆ-ehˇ chah nya laˇ-euˬ la.
6. Nawˬ-euˬ laˬ qhoeˇ jaˆ-eu nawˇ bym jeˬ aˬ jeˬ le. Nawˇ ghoeˇ dui dui-eu nawˬ-eu chawˬ smˇ ghaˬ-eu bym-eu jeˬ aˬ jeˬ-a.

II. Tsa˰-eu aˇ bo˷ tseˇ-awˇ bo˷ ahˇ-aw˷.

1. A˷ duˇ Tsa˷-ahˇ _____ hti˷ gha˷-i˷ ma˷ beh˷ leˇ-a.
   (a. cha˷ joˆ joˆ-eu, b. tsa˷ dzoˆ dzoˆ-eu, c. tsa˷ joˆ joˆ-eu)

2. A˷ je˷-eu˷ gaˇ kawˆ sha˷ zah˷ doˆ laˇ-eu ma˷ kha˷ _____ a˷ geu hm˷ nga lehˇ ya chaw du˷ meh. (a. u˷ jah, b. u˷ zah, c. u˷ dzah)

3. Tsawˇ maw˷ ba˷ ma˷ _____ neˇ hta˷-awˇ haw˷ jaw˷ jaw˷ lu˰-eu zawˇ-ehˇ haw mui˷ nga. (a. u˷ dzah˷ dzah˷ neˇ, b. u˷ jah˷ jah˷ neˇ, c. u˷ jah˷ dzah˷ neˇ)

4. Li lm˷ hti˷ gha˷ jiˇ ba˷ dawˇ yeh˷ hta˷-awˇ _____ aˇ gah gah gah-ehˇ chah lu˷ nga si˷. (a. a˷ dzaw˷, b. a˷ jaw˷, c. a˷ zaw˷)

5. A˷ ha nya˷ _____-a˷, hti˷ gha˷ htiˇ gha˷ zawˇ-ehˇ ghoeˇ nya ga˷ nya meh.
   (a. nyi˷ jeˇ ya˷, b. nyi˷ dzeˇ za˷, c. nyi˷ dzeˇ ya˷)

6. A˷kha˷ zahˇ htaw˷-eu deu˷ a˷ phoe˷ lawˇ ngeh a˷ phoe˷ _____-eu meh.
   (a. lawˇ dzaˇ dza˷, b. lawˇ jaˇ ja˷, c. lawˇ dzaˇ ja˷)

7. Nga˷ da neh _____ nm˷-eu˷ aˇ dzeh˷-ehˇ khuiˇ-a de.
   (a. a˷ za˷ uˇ dzaw˷, b. a˷ ya˷ uˇ jaw˷, c. a˷ za˷ uˇ jaw˷)

8. A˷ ghaw˷ khahˇ mi siˇ naˇ sa˷ khahˇ _____-ahˇ neh ya siˇ meh.
   (a. meh˷ ja˷, b. meh˷ za˷, c. meh˷ dza˷)

III. La˷ oˆ phaw bi˷ hta˷-eu˷ sah˷ bo˷ aˇ mawˇ neh daw˷ cehˆ bo˷ doˆ-aw˷.

1. Yaw kha˷	6. Nga˷ sha˷
2. Guˇ-eu	7. Ho ca˷
3. Gaw˷ phu	8. Meh˷ ciˆ
4. A˷ guiˇ	9. Cho˷ ho˷
5. Ghaw˷ pa˷	10. Chehˇ ma

IV. La˷ oˆ phaw jaˆ-eu sah˷ bo˷ deu˷-ahˇ chi˷ hteˇ dawˆ tsa˷-aw˷.

A yaw-eu a da-a, a ji a ma a ji za-ah dza sha neh la ga htoe cheh-aw, Maw hui haw-eu Maw nyi a nya meh nm-ah eh neh-eu, "A li-o, i nah-a a da maw la-aw ma m dza choe, ma qaw daw choe-eh la mi-a. Naw nya nm qaw ma la sa choe-eh la-aw a da-ah ba ah-i-eu leh chah-eu nga. A ji a ma a ji za-ah dza sha neh la ga haw-aw" leh eh neh-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Naw˷-eu deh˷ ziˇ ghaˇ du˷ ma˷ jaˆ-ehˇ ma˷ pyeu˷ nya-eu je˷-eu˷ gaˇ kawˆ bo˷ la˰-aw˷.

Ya dzaw-eu 20

Ya ciˆ zaˏ aˎ yawˏ-euˎ aˎ ma-ahˇ shaˇ chaw-eu

Ya ciˆ ya byaˏ htiˎ mawˇ ya ciˆ ya zaˎ smˎ mawˇ ceuˏ-euˎ meh. Ya ciˆ ya byaˏ-aˎ, laˎ qhaˎ zaw-ehˇ chehˇ-eu meh.

Uˎ ciˎ phaw ya phahˏ-ahˇ yaˏ leˇ naˇ, aˎ yawˏ-euˎ zaˎ qhoeˇ smˎ mawˇ luˏ aˎ yawˏ-euˎ a dahˇ uˎ moˆ bi uˇ-awˇ, yaˏ-eu meh.

Uˎ shawˎ phaw ya phahˏ-ahˇ neh doˆ le naˇ, aˎ yawˏ maˏ-ahˇ sheuˎ-awˇ, poˆ dzaˎ poˆ dawˇ-eu gaˇ kawˆ aˎ yawˏ maˏ-ahˇ mehˎ nehˎ-euˎ meh.

Ya ciˆ ya zaˎ huiˎ laˇ-awˇ, aˎ ma-euˎ mehˎ nah chaw hteh chaw hteh-ehˇ aˎ yawˏ maˏ-euˎ ghaˇ duˎ aˎ yawˏ maˏ poˆ dzaˎ nya laˇ-awˇ, aˎ yawˏ aˎ ma-eu nui ma aˎ yawˏ maˏ-ahˇ ghawˎ shaˎ gaˎ-eu nga lehˇ qawˏ siˎ nya laˇ-euˎ meh.

Ya ciˆ ya zaˎ aˎ yawˏ maˏ tehˏ-ehˇ uiˎ leˇ-awˇ ja uˇ-eu, "Aˎ ma-aˎ, aˎ dui-ahˇ dzaˇ poˆ nehˎ laˎ-awˇ, aˎ dui-ahˇ bi dzaˎ huiˎ-eu miˇ neh, aˎ dui-eu aˎ ma-ahˇ aˎ dui phaˇ ya poˆ nehˎ-eu meh lehˇ ehˇ-eu meh.

Ya ciˆ ya phoeˇ zaˎ mawˇ phaˇ ehˇ-eu, "Ngaˇ chaˇ-eu laˎ qhaˎ chehˇ-eu hteˇ saˇ-ahˇ yawˎ jawˇ na luˏ aˎ ma ya bi gaˎ-eu meh lehˇ ehˇ-eu meh.

Htiˎ nah-aˎ, ya ciˆ ya byaˏ aˎ yawˏ-eu zaˎ deuˎ-ahˇ sheuˎ-awˇ aˇ bawˇ sahˎ qaˆ-euˎ dawˎ pheh poˆ dzaˎ-iˇ ngeh, aˇ hahˇ htiˎ mawˇ cehˆ doˆ laˎ-awˇ, aˎ ma mawˇ-ahˇ gheu-awˇ cehˆ-euˎ meh.

A˰ yaw˰ ma˰ hui˰ la˅ na˅, a˰ yaw˰-eu˰ a˰ ma a˅ hah˅ neh gheu dza˰-eu˰ mi˅ neh, a˰ yaw˰-eu˰ a˰ ma-ah˅ sha˅ chaw-i˅-eu˰ meh.

Ya ciˆ ya za˰ qhoe˅ deu˰-a˰, a˅ hah˅ neh a˰ yaw˰-eu˰ a˰ ma gheu-aw˅ i˅-eu˰ ga˅ ma phaw sha˅ chaw gheh-eu˰ meh.

A˰ yaw˰ ma˰ si˰ qha˰ a˅ baw˅-eu˰ daw˰ pheh˰-ah˅ le keu˅ ngeh, si˰ qha˰ ya ciˆ za˰-ah˅ na˅ ha˰-eu, "A˅ doˆ ya ciˆ a˰ yui˰-o˅, heu ga˅ a˅ hah˅ chah du˰-ah˅ naw ma˰ a˰ je˰ jah˅-eu la˅ hte˰ leh˅ na˅ ha˰-eu˰ meh.
Ya ciˆ ya za˰ sm˰ maw˅ lu˰ hti˰ maw˅ hti˰ daw˰-eh˅ a˰ yaw˰-eu˰ a˰ ma a˅ hah˅ neh gheu dza˰-eu˰ ga˅ kawˆ si˰ qha˰ a˅ si˰-ah˅ ja neh˰-eu˰ meh.

Si˰ qha˰ a˅ si˰ daw˰ qhoe˅-ah˅ ya ga˰ ngeh, si˰ qha˰ a˅ si˰ qaw˰ nui ma pheh˅ la˅-aw˅, "Nga˅ qaw˰ naw ma˰ neh˰-eh˅ i˅ ma. Nga˅ qaw˰ qha˅ gheh nya-eu lo˰-eh˅ chaw ba ma leh˅ eh˅-eu meh.

Ya ciˆ ya za˰ sm˰ maw˅ lu˰ la˰ qha˰ cheh˅ la˅-aw˅, si˰ qha˰ qhoe˅ qaw˰ a˰ yaw˰ ma˰-eu˰ qha˰ meh-ah˅ neh tceh˰-aw˅, law˅ ba˰ hti˰ gawˆ-eu˰ daw˰ pheh i˅ keuˆ ngeh, a˅ kha hti˰ maw˅ ya ciˆ qhoe˅ deu˰-ah˅ pha˅ na˅ ha˰-eu, "A˅ doˆ ya ciˆ a˰ yui˰-o˅, naw ma˰ heu mah mah-eh˅ kha˰ ga˅ a˰ je˰ jah˅ la˅ hte˰. Yaw khaw˅-eh˅ gho˰-i˅-aw˰" leh˅ eh˅ neh˰-eu˰ meh.

Ya ciˆ qhoe˅ deu˰-a˰, dzeu˅ la˅-eu˰ ga˅ kawˆ yaw˰ je˰ na lu˰ a˅ kha-ah˅ ja neh˰ ngeh, a˅ kha qhoe˅ maw˅ qaw˰ ya ciˆ ya za˰-ah˅ heu lo˰-eh˅ eh˅ neh˰-eu˰ meh.

A˅ hah˅ ya ciˆ ya bya˰-ah˅ gheu-aw˅ heu ga˅ neh i˅-eu˰ nga˅ maw˅-eu˰ ma. Nga˅ qaw˰ naw ma˰ neh˰-eh˅ hti˰ kaw˅ lo˰-eh˅ i˅ ma. Nga˅ qha˅ gheh nya-eu lo˰-eh˅ naw ma˰-ah˅ chaw˰ ba neh˰ ma leh˅ eh˅ neh˰-eu˰ meh.

A˰ yaw˰ ma˰ hti˰ qheh˰ i˅ gheh na˅, ya˅ hti˰ khaw˰-ah˅ i˅ keuˆ ngeh, htah˰ qho˰ hti˰ si˰ a˰ yaw˰ ma˰-ah˅ pha˅ na˅ ha˰-eu, "Nga˅ zaw˅-eh˅ ga˰-eu chaw hti˰ deu˰-o˅, naw ma˰ lehˆ a˰ geu lehˆ-ah˅ i˅ hte leh˅ na˅ ha˰-eu˰ meh.

Ya ciˆ ya za˰ qhoe˅ sm˰ maw˅-a˰, dzeu˅ la˅-eu phaw-eu˰ ga˅ kawˆ htah˰ qho˰-ah˅ yaw mui˰ pha˰-eh˅ dzaw˅ neh˰-eu˰ meh.

Htah˰ qho˰ eh˅-eu, A˅ hah˅-ah˅-a˰, nga˅ qaw˰ zaw˅-eh˅ bye nya. A˰ yaw˰ hti˰ qheh˰ ma˰ hta˰ ni heu ga˅ i˅ tcehˆ la˅ tcehˆ-eu mi˅ neh nga˰-eu, a˰ nyi˅ deu˰-ah˅ qaw˰ ghaw˰ mya ni a˰ yaw˰ la˅ seh˰-eu˰ meh. Nga˅ qaw˰ ni a˅ hah˅-ah˅ ya˅ qha˰ ja-i˅ maw˰-eu ma. A˰ dui ma˰ hti˰ kaw˅ lo˰-eh˅ i˅ ma leh˅ htah˰ qho˰ eh˅-eu meh.

Ya ciˆ qhoe˅ deu˰-a˰, daw˰ qhoe˅-ah˅ ga˰ na˅, la˰ qha˰ zaw˅-eh˅ cheh˅ la˅-aw˅, a˰ yaw˰ ma˰ hti˰ kaw˅ lo˰-eh˅ i˅-eu˰ meh.

A˅ baw˅ sah˰ qaˆ hti˰ tsah˰-ah˅ pha˅ i˅ keuˆ na˅, bya˰ hti˰ dzah˅ a˰ yaw˰ ma˰-ah˅ "Naw ma˰ a˰ ga˅ i˅-eu chah hte leh˅ pha˅ na˅ ha˰-eu meh. Qhoe˅ na˅, dzeu˅ la˅ ngeh a˅ hah˅ neh yaw doe˅ jah˅-eu˰ ga˅ kawˆ hti˰ gha˰ hti˰ daw˰-eh˅ ja neh˰-eu˰ meh.

57

Qhoeˇ ngeh byaˏ gheh nui ma phehˇ laˇ-awˇ, aˏ dui maˏ htiˏ kawˆ loˏ-ehˇ iˇ-awˇ ja-iˇ ma lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Aˇ hahˇ jawˇ-eu dawˏ pheh iˇ keuˆ ngeh, aˏ nyoˏ caˏ htiˏ bymˇ jaˆ-awˇ, aˏ yawˏ maˏ-ahˇ laˆ tsoeˏ-awˇ ehˇ nehˏ-eu, "Ngaˇ zawˇ gaˏ-eu chawˏ htiˏ deuˏ-oˇ, naw maˏ heu gaˇ neh naˇ maˏ phaˇ iˇ nya meh. Ghoˏ leˇ htehˇ htehˏ-awˇ" lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Ya ciˆ zaˏ qhoeˇ deuˏ-aˏ, "Aˏ jeˏ miˇ neh maˏ iˇ nya hta" lehˇ aˏ nyoˏ caˏ-ahˇ naˇ haˏ-euˏ meh.

Mehˏ hu phaw ghawˏ mahˇ ni maˏ khaˏ gaˇ aˇ hahˇ-euˏ nymˇ keuˆ le-iˏ-eu meh. Naw maˏ iˇ naˇ, maˏ phaˇ ya ghoˏ laˇ-aˇ lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh.

Nga maˏ dawˏ tawˆ luˏ aˇ hahˇ nehˏ-ehˇ yaˇ qhaˏ ja-iˇ-eu lehˇ oe-eu ma lehˇ ehˇ-awˇ, dzeuˇ laˇ ngeh aˇ hahˇ neh jahˇ-eu yaw doeˇ gaˇ kawˆ deuˏ ja nehˏ-euˏ meh. Qhoeˇ ngeh aˏ nyoˏ caˏ qawˏ nui ma phehˇ laˇ-awˇ, "Ngeuˇ meh ngeuˇ meh.

Aˇ hahˇ hteu mawˇ-aˏ zawˇ-ehˇ doeˇ-eu htiˏ mawˇ meh. Ngaˇ gaˇ ma-ahˇ jawˇ htaˏ-euˏ qawˏ, qhaˇ iˇ qhaˇ laˇ ngeh ngaˏ-ahˇ nawˏ-eu miˇ neh, aˏ dui maˏ htiˏ kawˆ loˏ-ehˇ ja leˇ ma lehˇ ehˇ-awˇ, aˏ nyoˏ caˏ qawˏ aˏ yawˏ maˏ nehˏ-ehˇ le-euˏ meh.

Aˇ hahˇ-euˏ iˇ khahˇ iˇ keuˆ naˇ, aˏ nyoˏ caˏ-aˏ dawˏ dzm dawˏ phehˏ-ahˇ loˏ-awˇ, htahˏ qhoˏ-aˏ dawˏ dzm uˏ ghmˏ-ahˇ loˏ-euˏ meh. Byaˏ-aˏ ghoˆ qhehˏ doe ni loˏ-awˇ, aˇ kha-aˏ, chehˇ duiˆ oeˏ lahˏ-ahˇ loˏ-euˏ meh.

Siˏ qhaˏ-aˏ, iˇ khahˇ uˇ keuˆ leˇ naˇ, miˏ dzaˏ tsawˏ bu-ahˇ tsawˏ uˇ gheh-awˇ, loˏ-euˏ meh. Aˏ yawˏ maˏ loˏ ghaˏ jiˇ naˇ, ya ciˆ zaˏ qhoeˇ deuˏ-aˏ, aˇ hahˇ yuˏ qaˆ htaˏ-euˏ dawˏ pheh le-awˇ, "Yaw khawˇ-ehˇ htuˇ-awˏ" lehˇ aˇ hahˇ-ahˇ gheu leˇ-euˏ meh.

Aˇ hahˇ noeˏ laˇ naˇ, ya ciˆ aˏ yawˏ-euˏ dawˏ pheh laˇ keuˆ htaˏ nga lehˇ noeˏ-awˇ laˏ qhaˏ chehˇ leˇ-euˏ meh.

Aˇ hahˇ-aˏ, ya ciˆ qhoeˇ deuˏ-ahˇ, naw maˏ yaw cehˆ cehˆ-ehˇ yawˏ-awˏ. Ngaˇ naw maˏ-ahˇ htiˏ mawˇ htiˏ mawˇ-ehˇ dzaˏ jiˇ neh nyaˇ. Ngaˏ-eu uˏ maˆ ma suˏ-iˇ nya siˏ lehˇ uˏ maˏ-ahˇ tehˆ-eu meh.

Ya ciˆ qhoeˇ deuˏ-aˏ, Ngaˏ-euˏ aˏ ma qawˏ naw neh dzaˏ-euˏ miˇ neh, nawˏ nehˏ-ehˇ yaˇ qhaˏ ja-eu lehˇ oe-eu ma lehˇ ehˇ nehˏ-euˏ meh. Aˇ hahˇ nui ma phehˇ laˇ-awˇ, ya ciˆ-ahˇ kawˏ-eu lehˇ gheh naˇ, miˏ dzaˏ tsawˏ bu-ahˇ loˏ-eu siˏ qhaˏ htaˏ htaˏ lehˇ tsawˏ laˇ-awˇ miˏ dzaˏ miˏ jiˆ tsawˏ lahˇ nehˏ-euˏ meh.

Miˏ dzaˏ lahˇ laˇ nya lehˇ iˇ cuˏ-ahˇ beuˏ-iˇ naˇ aˇ kha neh phaˇ biˏ htehˏ-euˏ meh. Aˏ yawˏ tsawˏ guˆ-iˇ-awˇ ghoˆ qhehˏ-ahˇ cehˇ doˆ-iˇ naˇ, byaˏ neh phaˇ bi dehˏ-euˏ meh. Qhoeˇ naˇ aˏ yawˏ dawˏ dzm-ahˇ phaˇ cehˆ kha gheh naˇ, aˏ nyoˏ caˏ-ahˇ naw juˇ-awˇ ga lah gheh gaˇ, dawˏ dzm uˏ ghmˏ-ahˇ loˏ-eu htahˏ qhoˏ ga le-awˇ aˇ hahˇ-euˏ, uˏ duˏ-ahˇ neh deh sehˏ-eu meh.

Hteu miˇ neh aˇ hahˇ-aˏ, aˇ naˆ ni qhaˏ-awˇ, aˇ naˆ ni gheh-eu qawˏ, iˏ nah keuˆ ni ya ciˆ ya byaˏ-ahˇ maˏ gheu-a.

I. Laˬ oˆ phaw naˇ haˬ htaˬ-euˬ gaˇ ehˇ qoˬ-awˬ.

1. Ya ciˆ ya byaˬ qhoeˇ mawˇ aˬ yawˬ-euˬ zaˬ-ahˇ aˬ jeˬ-euˬ gaˇ kawˆ mehˬ nehˬ-euˬ la.
2. Ya ciˆ ya zaˬ qhoeˇ deuˬ aˬ yawˬ maˬ tehˬ-ehˇ uiˬ leˇ-awˇ aˬ joˆ-ehˇ bawˬ dzaˬ-euˬ la.
3. Ya ciˆ ya ma-ahˇ aˬ jeˬ neh gheu dzaˬ-euˬ la.
4. Ya ciˆ ya zaˬ deuˬ aˬ yawˬ aˬ ma-ahˇ shaˇ chaw-iˇ ngeh gaˇ phehˇ-ahˇ aˬ suˇ suˇ ghaˬ nehˬ-ehˇ htahˬ phuˬ-euˬ la.
5. Ya ciˆ ya zaˬ qhoeˇ deuˬ aˇ hahˇ laˆ sehˬ nya ni aˬ suˇ ghaˬ neh chaw ba nehˬ-euˬ la.
6. Aˬ chawˬ shaˬ zahˬ jeˬ ya mawˇ ngeh nawˇ jiˇ chaw ba nehˬ ma loˇ.

II. Tsaˬ-eu aˇ boˬ tseˇ-awˇ boˬ ahˇ-awˬ.

1. Miˬ nahˬ _____ naˇ laˇ-awˇ uˬ maˆ ya pehˬ-euˬ nga jeˇ.
   (a. baw uˇ dzehˬ, b. baw uˇ jehˬ, c. baw uˇ zehˬ)
2. Iˬ nah aˬ yuiˬ aˬ tsu deuˬ mehˬ bawˬ _____ jaˆ meh.
   (a. bawˬ jaˬ-eu, b. bawˬ dzaˬ-eu, c. bawˬ zaˬ-eu)
3. Sahˬ phaˬ _____ miˇ qhahˬ-ahˇ ya dehˬ luˬ-eu zaˬ lahˇ deuˬ jawˇ-a siˬ.
   (a. joeˬ jaˬ-eu, b. dzoeˬ jaˬ-eu, c. dzoeˬ dzaˬ-eu)
4. Saˬ laˬ phehˬ zaˬ-euˬ nymˇ mehˬ shiˇ _____ htiˬ bawˇ bawˇ meh.
   (a. boeˬ dzaˇ aˇ bawˇ, b. boeˬ jaˇ aˇ bawˇ, c. boeˬ zaˇ aˇ bawˇ)
5. Baˇ chiˬ heh phu-aˬ Ta leuˬ _____-awˇ keuˆ le meh. (a. iˇ jeuˬ, b. iˇ dzeuˬ, c. iˇ zeuˬ)
6. Aˇ bawˇ bawˇ ma uˬ du _____ nga maˬ-oˇ.
   (a. byaˬ dzahˇ dzahˇ, b. byaˬ jahˇ jahˇ, c. byaˬ zahˇ zahˇ)
7. Phu ghahˇ cheh dehˬ-eu _____ aˇ bawˇ bawˇ ma qhoeˇ bawˇ-ahˇ aˇ jiˇ ghawˬ mya ni dawˬ nga. (a. nyehˇ jahˇ, b. nyehˇ dzahˇ, c. nyehˇ zahˇ)
8. Tsawˇ haˬ zaˬ htiˬ ghaˬ htiˇ ghaˬ yaw kha _____-eu jeˬ loˬ meh.
   (a. tsaˬ leˇ dzoeˇ leˇ, b. chaˬ leˇ joeˇ leˇ, c. tsaˬ leˇ joeˇ leˇ)

III. Laˬ oˆ phaw biˬ htaˬ-euˬ sahˬ boˬ aˇ mawˇ neh dawˬ cehˆ boˬ doˆ-awˬ.

1. Yaw khawˇ	6. Nga du
2. Gaˬ	7. Caˬ dzaˬ-eu
3. Guiˇ	8. Ya ciˆ
4. Gawˬ jawˬ	9. Chaˇ chaˬ
5. Ghawˬ loeˇ	10. Chehˇ nmˇ

IV. Laˬ oˆ phaw jaˆ-eu sahˬ boˬ deuˬ-ahˇ chiˬ hteˇ dawˆ tsaˬ-awˬ.

Qhoe ngeh a nyo ma hti maw a nyo la hi za zaw-eh mui-eu hti maw ghaw-eu meh. A yaw a nyo za-ah qha leh-eu yaw jaw deu-ah qaw meh la neh myeu shaw-aw lah daw pheh sheu gheh-aw, i cu daw-eu haw-eu dza dza-eu meh neh-eu meh. Zaw-eh hui-eu a nyo la hi hti maw oe-aw, a nyo za-a, nga neh ghaw-eu hte leh phyeh geu le-eu meh. A nyo ma maw qaw nui qhah ma shi choe-eh, baw tsah baw dah-eu je za deu-ah khu-i-aw, ga kaw qhoe-ah bi da la-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Saˬ laˬ/ma htiˬ ghaˬ-euˬ mehˬ-eu dawˬ gaˇ kawˆ boˬ laˬ-awˬ.

Ya dzaw-eu 21

Qha˯ pha˯ mi˯ za˯ sheu˯-eu˯

Phu hti˯ phu la˯ qhoeˇ a˯ phi˯ a˯ bawˇ mi˯ sawˇ yo za˯-ehˇ hti˯ zaw˯ jawˇ-eu meh. Aˇ qo˯ 60 dzeh˯-iˇ ngeh keuˆ ni za˯ ma˯ jawˇ le-eu miˇ neh, za˯-ahˇ teh˯-ehˇ noe˯-eu meh.

Aˇ yehˆ ma˯ pho˯-eu gaw˯ jaw˯-ahˇ-a˯, aˇ lu ma˯ haw maw˯-a. Za˯ ma˯ jawˇ-eu a˯ phi˯ a˯ bawˇ-ahˇ qaw˯ a˯ chaw˯ ma˯ haw maw˯-eu meh. Hti˯ qo˯-a˯, a˯ yaw˯ nya˯-eu yaˇ-ahˇ zawˇ-ehˇ mui˯-eu deh na˯ hti˯ si˯ si˯ le-eu˯ meh.

A˯ yaw˯ nya˯ iˇ khahˇ phi qo˯ la˯-awˇ deuˆ paˆ ngeh, qhm˯ ma˯ hui ni˯ hui˯-eu qha˯ pha˯ hti˯ mawˇ tsaw˯ doˆ le˯-awˇ, A˯ ma a˯ da-o˯, Ngaˇ naw nya˯-eu a˯ li ma lehˇ ehˇ-eu meh.

A˯ yaw˯ nya˯ qaw˯ hti˯ gha˯ hti˯ poˆ-ehˇ chi˯ chi˯-ehˇ la˯ qha˯ zawˇ chehˇ-eu meh. Qha˯ pha˯ 18 qo˯ qawˆ laˇ naˇ, a˯ ma a˯ da-o˯, ngaˇ mi˯ za˯ sheu˯-awˇ, naw ma˯-ahˇ bi chaw ba ma lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

A˯ ma a˯ da˯-a˯, Toˆ-ehˇ hta˯ ehˇ li-oˇ, a˯ dui pheh˯ za˯-ahˇ hti˯ gha˯-i˯ sha˯ chaw laˇ-eu ma˯ jawˇ-a lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh. Qha˯ pha˯ a˯ ha˯ ha˯ lehˇ hti˯ poˆ uiˇ-awˇ, ngaˇ-a˯ sah˯ pha˯-eu˯ a˯ buˇ zawˇ-ehˇ mui˯-eu qhoeˇ gha˯-ahˇ sheu˯ ma lehˇ ehˇ-eu meh.

Toˆ-eh˯ hta˯ ehˇ li-oˇ, naw˯-eu daw˯ hteu -a˯ sah˯ pha˯-eu na˯ bawˇ-ahˇ ga˯-iˇ naˇ, nawˇ sah˯ pha˯ neh ya bi seh˯ teh˯-a˯ lehˇ a˯ ma a˯ da ehˇ neh˯ meh.

Sah�û pha�û nga�û -ahˇ ma�û seh˛ laˇ-aˇ. Ngaˇ iˇ-awˇ ngeh˛ chaw˛-iˇ ma leh˛ eh˛-awˇ, qha˛
pha˛-a˛, sah˛ pha˛ jawˇ ga˛ iˇ-eu˛ meh. Qha˛ pha˛ sah˛ pha˛-eu nym˛-ah˛ iˇ keuˆ-awˇ, sah˛
pha˛-oˇ, naw˛-eu˛ a˛ bu˛ nga˛-ah˛ bi m˛ dza˛ la˛-aw˛ leh˛ eh˛ neh˛-iˇ-eu˛ meh.

A˛ joˆ-eh˛ qha˛ pha˛ sah˛ pha˛eu a˛ bu˛-ah˛ ngeh˛ chaw˛ le hte. Nga˛-eu˛ nym˛-ah˛ hta˛
oe. Yaw khaw˛-eh˛ cehˆ-aw˛ leh˛ qha˛ pha˛-ah˛ deh˛-eu˛ meh.

Sah˛ pha˛-oˇ, naw˛ toˆ-eh˛ yeh˛ baw˛-eh˛ hta˛ eh˛. Ngaˇ nah˛ ma neh naw˛ pheh˛ za˛-ah˛
bi puiˆ seh˛ nya hte leh˛ eh˛ neh˛-eu˛ meh.

Sah˛ pha˛-a˛, qha˛ pha˛ neh-a˛, a˛ yaw˛-ah˛ hti˛ je˛-i˛ ma jah˛ nya-aˇ leh˛ noe˛-aw˛, sah˛
pha˛ a˛ yaw˛-eu yeh˛ deu˛-ah˛ qha˛ pha˛ hteu maw˛ di˛ seh˛-aw˛ leh˛ qheh˛-eu˛ meh.

Qha˛ pha˛-ah˛ di˛ seh˛-eu leh˛ gheh ngeh, qha˛ pha˛ hti˛ poˆ teh˛-eh˛ nah˛ ma phaw
haw-aw˛, Va, va leh˛ mah˛ na˛, nah˛ ma mi˛ dza˛ mi˛ si˛ pyeu˛ la˛-aw˛, sah˛ pha˛ pheh˛ za˛
hti˛ gha˛-i˛ ma˛ deh˛ ma˛ jaw˛ nya ni bi lah˛-eu˛ meh.

Qha˛ pha˛-oˇ, nga˛-eu˛ a˛ bu˛ naw˛-ah˛ bi m˛ dza˛ la˛ ma. Sm˛ nah la˛ qhoe˛ naw˛ sheu˛
la˛ le-aw˛ leh˛ sah˛ pha˛ gu˛ dui dui-eu meh. Qhoe˛ na˛, qha˛ pha˛ nah˛ ma phaw haw-aw˛, Va,
va leh˛ mah˛ na˛, nah˛ ma a˛ yaw˛ yaw oe˛ lo˛-eh˛ pha˛ pyeu˛ la˛-eu˛ meh.

Sm˛ nah keuˆ la˛ na˛, qha˛ pha˛ mah˛ dzi˛-aw˛ sah˛ pha˛-eu za˛ mi˛ sheu˛ la˛-iˇ ngeh,
sah˛ pha˛ a˛ yaw˛-eu˛ yeh˛ deu˛-ah˛ qheh˛-aw˛, mi˛ shui˛ yo shui˛ a˛ ha nya˛-ah˛ qha˛ pha˛-eu˛
nym˛-ah˛ keuˆ ni bi sheu˛ qo˛ ha la˛-eu˛ meh.

Qha˛ pha˛ a˛ bu˛-eu mya˛ qhah˛-ah˛ deh˛ kha˛ hta˛-eu˛ pha˛ jeh gheu phah haw ngeh-a˛,
sah˛ pha˛-eu˛ a˛ bu˛ qhoe˛ gha˛ ma˛ ngeu˛-a. Zaw˛-eh˛ doe˛-eu a˛ bu˛ mya˛ beh˛ hti˛ gha˛ bi
sheu˛ ha le-eu˛ meh.

Qha˛ pha˛ nui ma pheh˛ la˛-aw˛, mah˛ dzi˛-aw˛ hti˛ poˆ teh˛-eh˛ iˇ-aw˛ heu lo˛-eh˛ pha˛
eh˛ neh˛-iˇ-eu˛ meh.

Sah˛ pha˛-oˇ, naw˛ nga˛-ah˛ ja˛ myaw˛ myaw˛-aw˛ a˛ joˆ-eh˛ naw˛-eu˛ a˛ bu˛ ma˛
ngeu˛-eu zaw˛-eh˛ doe˛-eu a˛ bu˛ mya˛ beh˛ hti˛ gha˛ bi sheu˛ ha le-eu˛ hte leh˛ eh˛ le˛-eu˛
meh.

Sah˛ pha˛ eh˛-eu, qha˛ pha˛-oˇ, naw˛ yaw˛ ha-eu maw˛ do-ah˛ qaw˛ qha˛ pha˛ buiˆ-eu˛
ma˛ toeˆ teh˛-eh˛, neh˛ maw˛ a˛ ma hti˛ maw˛ lo˛-eh˛ du˛-eu a˛ joˆ-eh˛ sah˛ pha˛-eu˛ za˛ mi˛
neh˛-eh˛ tsa˛ le˛-eu leh˛ sah˛ pha˛ eh˛ neh˛-eu˛ meh.
    Sah˛ pha˛-oˇ, naw˛ nga˛-ah˛ za˛ hti˛ gha˛ leh˛ haw-aw˛ a˛ joˆ-eh˛ yeh˛ baw˛-eh˛ eh˛ hte.
Ngaˇ-a˛, naw˛-eu˛ a˛ bu˛-ah˛ ma˛ sheu˛ -aˇ-a˛ ma˛ pha˛ hta˛ ma. Naw˛ nga˛-ah˛ ma˛ bi˛ leh˛
pha˛ eh˛-eu je˛ ma˛-i˛, iˇ cu˛ neh naw˛ pheh˛ za˛ -ah˛ bi dah˛ seh˛ ma leh˛ eh˛ neh˛-eu˛ meh.

Sah˛ pha˛-a˛, "Ma˛ bi˛ eh˛ na˛, ma˛bi˛-eu mi˛-a˛ leh˛ eh˛-eu˛ meh.

Qhaˬ phaˬ mˍ phaw haw-awˇ, Va va lehˇ mahˇ naˇ, uˬ yehˇ yehˇ dui dui le-awˇ, sahˬ phaˬ-euˬ lahˇ laˬ qhoeˇ iˇ cuˬ dahˬ byah laˇ luˬ-eu meh.

Sahˬ phaˬ guˆ dui dui-iˇ-awˇ, Biˬ ma. Ngaˬ-euˬ aˬ buˇ biˬ ma lehˇ phaˇ guˇ-eu meh.

Qhaˬ phaˬ mˍ phaw haw-awˇ, Va, va lehˇ phaˇ mahˇ naˇ, uˬ yehˇ tsiˇ leˇ-awˇ, iˇ cu qawˬ shuˇ-iˇ-euˬ meh.

Sahˬ pahˬ tsawˇ haˬ ghawˬ mya ni qhehˇ doˆ-awˇ, miˬ shuiˬ yo shuiˬ aˬ ha nyaˬ-ahˇ bi sheuˬ qoˬ ha leˇ-euˬ meh.

Gaˇ phehˇ le keuˆ naˇ, sahˬ phaˬ ja myawˬ phaˇ myawˬ-eu maˬ si lehˇ noeˬ-awˇ, aˬ buˇ-euˬ myaˆ qhahˬ-ahˇ dehˬ kha htaˬ-eu phaˇ jeh-ahˇ phaˇ phah haw ngeh, naˆ cawˬ ni zawˇ-ehˇ doeˇ-eu a phiˬ tsawˇ mawˬ htiˬ ghaˬ meh.

Qhaˬ phaˬ nui ma phehˇ dui dui laˇ-awˇ, sahˬ phaˬ jawˇ gaˇ phaˇ ghoˬ leˇ leˬ-awˇ, "Sahˬ phaˬ-oˇ, nawˇ-a shiˇ deˇ laˬ-euˬ je, nga. Aˬ joˇ-ehˇ tsawˇ haˬ htiˬ ghaˬ-ahˇ hteu naˆ naˆ-ehˇ ja myawˬ myawˬ qhmˍ-euˬ nya. Nymˇ poˆ-a, miˇ luˆ bi luˆ laˇ-awˇ, nawˬ-euˬ nymˇ qawˬ bi luˆ pyaˆ jiˇ-awˇ, naw phehˬ zaˬ qawˬ bi dehˬ sehˬ jiˇ ma lehˇ ehˇ nehˬ-iˇ-euˬ meh.

Qhoeˇ ngeh poˆ jawˇ-aˬ, sahˬ phaˬ qawˬ guˆ dui dui laˇ-awˇ, "Qhaˬ phaˬ-oˇ hta htehˬ siˬ. Ngaˇ nawˬ-ahˇ ma phaˇ myawˬ ma. Smˬ nah laˬ qhoeˇ ngaˬ-euˬ aˬ buˇ-ahˇ sheuˬ laˬ le-awˇ" lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Sahˬ phaˬ qawˬ guˆ dui dui laˇ-euˬ miˇ neh, heu poˆ-a aˬ diˇ ma-ehˇ aˬ yawˬ-euˬ aˬ buˇ biˬ-euˬ meh. Qhaˬ phaˬ sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ-ahˇ sheuˬ-awˇ iˇ khahˇ ghoˬ keuˆ leˇ naˇ, aˬ yawˬ-euˬ aˬ ma aˬ da qawˬ 30 qoˬ tehˬ-ehˇ qawˬ-eu zaˬ guˬ loˬ-ehˇ noeˬ chehˇ laˇ-euˬ meh.

Shaˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ-a, qhaˬ phaˬ-ahˇ ghawˬ shaˬ zawˇ gaˬ-eu meh. Ehˇ qawˬ qhaˬ phaˬ ma jah choeˇ-a. Hteu miˇ neh, sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ-ahˇ lawˬ haw-eu lehˇ phyuˇ aˇ cuiˆ biˬ nehˬ-awˇ, lehˆ-ahˇ myawˬ bi zeuˆ-iˇ-euˬ meh.

Sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ iˇ dzeuˇ naˇ, qhaˬ phaˬ-a, sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ aˬ diˇ ma-ehˇ aˬ dui-ahˇ gaˬ-eu nga loˇ lehˇ siˬ duˬ mawˬ-eu miˇ neh, qhaˬ phaˬ-eu baˆ qoˆ lehˆ hta yaˬ-awˇ, sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ ghoˬ le gaˇ dawˬ chaˇ chaˇ haw-iˇ ngeh, sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ-a, myaˆ haw ma chawˬ nehˬ-a.

Qhoeˇ naˇ, aˬ yawˬ zaw-ehˇ muiˬ-euˬ aˬ li zaˬ guˬ htiˬ ghaˬ phaˇ pyeuˬ-awˇ ngehˬ chawˬ-iˇ-euˬ meh.

Sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ-oˇ, nawˇ-a zawˇ-ehˇ muiˬ-eu htiˬ ghaˬ aˬ joˆ-ehˇ qhaˬ phaˬ-ahˇ mˍ dzaˬ-iˇ-euˬ hte lehˇ naˇ haˬ-iˇ-euˬ meh.

Sahˬ phaˬ-eu aˬ buˇ nui ma phehˇ laˇ-awˇ, Pheˇ-e lehˇ duˬ qhaˬ qhaˬ kha-awˇ, nga-euˬ qhaˬ dzeˇ zaˬ-a, aˇ naˆ ni doeˇ qawˬ nawˇ sha dawˬ-eu maˬ si nya-eu tsawˇ haˬ naˆ ma tseˇ-a, ngeuˇ tehˬ-a lehˇ ehˇ-awˇ, myaˆ nuiˆ qawˬ ma haw chawˬ ni chah-euˬ meh.

Yawˬ shawˬ yawˬ-a˭, uˬ bya aˇ ciˆ bya laˇ naˇ, sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ noeˬ laˇ ngeh, aˬ yawˬ neh˭-ehˇ yuˬ luˬ-eu ghaˬ miˇ nah gaˇ peh˭ mawˇ-euˬ aˬ li zaˬ guˬ qhoeˇ ghaˬ nga lehˇ haw-awˇ, htiˬ poˆ teh˭-ehˇ tsawˬ htuˇ naˇ, gaˇ dzeˇ phaw lehˆ htaˬ-eu qhaˬ phaˬ baˆ qoˆ-ahˇ phaˇ haw mawˇ-awˇ, aˬ dui-eu qhaˬ dzeˇ zaˬ nga lehˇ siˬ leˇ-euˬ meh.

Lehˆ htaˬ-euˬ qhaˬ phaˬ baˆ qoˆ qhoeˇ-a˭, qhaˬ phaˬ maˬ phaˇ bi pyeuˬ-iˇ-eu lehˇ sahˬ phaˬ-eu aˬ buˇ neh miˬ dzaˬ tsawˬ bu-ahˇ sheu puiˆ-euˬ meh.

Aˬ li noeˬ laˇ ngeh, qhaˬ phaˬ-euˬ baˆ qoˆ-aˬ miˬ dzaˬ neh puiˆ dzaˬ-euˬ miˇ neh, "Nawˇ peh˭ qhahˬ hteu aˬ jeˬ jahˇ-eu sheu puiˆ hte. Hteu-a˭, mˬ-ahˇ daˆ leˇ-eu peh˭ qhahˬ meh. Ngaˇ-aˬ, zawˇ-ehˇ shaˬ-eu aˬ phiˬ aˬ bawˇ-ahˇ chaw ba le-eu lehˇ qhaˬ phaˬ pyeuˬ-awˇ oe-euˬ ma" lehˇ ehˇ nehˬ-euˬ meh.

Qhaˬ phaˬ-euˬ baˬ qoˆ miˬ dzaˬ-ahˇ sheu puiˆ-euˬ miˇ neh, aˬ li qawˬ qhaˬ phaˬ maˬ phaˇ pyeuˬ nya-ehˇ, aˬ ha nyaˬ-aˬ zawˇ-ehˇ ghoeˇ, zawˇ-ehˇ gaˬ-eu miˬ sawˇ yo zaˬ pyeuˬ-euˬ meh.

I.   Laˬ oˆ phaw naˇ haˬ htaˬ-euˬ gaˇ ehˇ qoˬ-awˬ.
1. Zaˬ maˬ jawˇ-eu Aˬ bawˇ hawˇ-eu Aˬ phiˬ aˬ nyaˬ dzeˇ zaˬ aˬ suˇ ghaˬ-ahˇ chiˬ chu-euˬ la.
2. Qhaˬ phaˬ qhoeˇ mawˇ, aˬ suˇ ghaˬ-euˬ aˬ buˇ-ahˇ, aˬ yawˬ-euˬ miˬ zaˬ bi geuˬ-eu lehˇ shaˇ-iˇ-euˬ la.
3. Sahˬ phaˬ nui ma maˬ tsaˬ-eu miˇ neh, qhaˬ phaˬ sahˬ phaˬ peh˭ zaˬ-ahˇ aˬ jeˬ jahˇ nehˬ-euˬ la.
4. Qhaˬ phaˬ-euˬ miˬ zaˬ yaw beh ghaˬ aˬ joˆ-ehˇ gheh-eu la jeˇ.
5. Qhaˬ phaˬ nui ma peh˭ laˇ-awˇ, nyi po˭ htiˬ poˆ sahˬ phaˬ peh˭ zaˬ-ahˇ aˬ jeˬ phaˇ jahˇ nehˬ-euˬ la.
6. Qhaˬ phaˬ-euˬ miˬ zaˬ nyi ghaˬ htiˬ ghaˬ aˬ joˆ-ehˇ gheh la.
7. Sahˬ phaˬ-euˬ aˬ buˇ, aˬ yawˬ-ahˇ maˇ maˇ ni gaˬ-eu nga loˇ lehˇ siˬ nya ni ghaˇ duˬ qhaˬ phaˬ aˬ joˆ-ehˇ lawˬ haw-euˬ la.
8. Qhaˬ phaˬ qhoeˇ mawˇ aˬ jeˬ-a jeˇ.
9. Ghoeˇ-eu gaˬ-eu nymˇ jiˇ htiˬ hmˬ pyeuˬ nya ni, aˬ geu jeˬ jaˆ-eu loˬ nga lehˇ nawˇ noeˬ-eu nya.

II. Tsaˬ-eu aˇ boˬ tseˇ-awˇ boˬ ahˇ-awˬ.
1. Dahˇ taˆ jawˇ-eu _____ aˬ mui deuˬ jawˇ gaˇ dawˬ deh gha leˇ ma.
   (a. aˬ yawˇ, b. aˬ zawˇ, c. aˬ ghawˇ)
2. Nga peh˭ zaˬ-euˬ _____ laˬ qhoeˇ tsawˇ haˬ dawˬ tawˆ 7 ghaˬ jawˇ ma.
   (a. zawˬ nymˇ jiˇ, b. yawˬ nymˇ jiˇ, c. ghawˬ nymˇ jiˇ)
3. Aˇ jiˇ zaˬ _____- awˇ dzaˬ-eu khuiˇ-eu lehˇ miˇ-a. (a. luˇ yawˆ, b. luˇ yaw, c. luˇ zawˆ)
4. Qhaˬ qhoeˬ qhoeˇ mawˇ _____ leˬ gaˇ ngaˇ mawˇ-euˬ ma.
   (a. yaw diˇ, b. zaw diˇ, c. ghaw diˇ)
5. Mehˬ tsoeˬ hteu shehˆ-aˬ, nawˬ nehˬ-ehˇ _____ tsaˬ leˇ nga.

(a. yawˇ ma-ehˇ, b. yaw ma-ehˇ, c. zawˇ ma-ehˇ)

6. Iˇ khahˇ meh˷ shi deh˰-eu _____ heu deu˷ zawˇ-ehˇ gaˇ dahˇ tsoe˷-a.

   (a. zaw˷ aˇ bawˇ, b. ghaw˷ aˇ bawˇ, c. yaw˷ aˇ bawˇ)

7. Lawˇ baw˷ _____ luˇ saw-awˇ dawˇ ma.

   (a. yawˆ tceuˆ ni, b. zawˆ tceuˆ ni, c. ghawˆ tceuˆ ni)

8. Mi˷sehˇ _____ chi˷-eu˷ gaˇ haw neh˷-iˇ ma. (a. za˷ nah˷, b. ya˷ nah˷, c. za˰ nah˷)

9. Nawˇ ____ pyeu˷ law naˇ, A˷kha˷ daw˷ yaw mui˷-ehˇ ngeh˷-aw˷.

   (a. A˷kha˷ ya˷, b. A˷kha˷ dza˷, c. A˷kha˷ za˷)

III. La˰ oˆ phaw bi˷ hta˷-eu˷ sah˷ bo˰ aˇ mawˇ neh daw˷ cehˆ bo˰ doˆ-aw˷.

1. Daˇ dzm	6. Gaw˷ yoe˷
2. A˷ ka˰	7. Gha˷ tsah˷
3. Khaw˷ lahˇ	8. Ci˰ myeh˰
4. A˷ kha˷	9. Cha˷ oe˷
5. Gaˇ ma	10.Choeˇ doi

IV. La˰ oˆ phaw jaˆ-eu sah˷ bo˰ deu˷-ahˇ chi˷ hteˇ dawˆ tsa˷-aw˷.

A ju ni ya yoe-ah haw-aw eh-eu, A tsu-o, a do-a˷, na-eu mya-eu leh ma eh nya neh ngeu-i, shi-eu-a ya shi nga. A je mi neh eh na, A do a yaw neh qheh-aw qa-aw ma ya dza ma ya daw ni shi-eu deu chaw dza-eu nga leh eh neh-eu meh.

Sm mui a ma-a, a jo-eh jah pha nga leh A ju ni-ah na ha-eu meh. Hti qheh bi deh maw na, a hu a nah a do a yaw neh qheh-aw za qa qha bi geu haw-eu deu-ah cheh haw-eu phyu, hti gha-ah a cui a cui-eh bi neh-i-aw. To-eh jah na, hti qheh la qhoe ma shi-a leh eh neh-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Nawˇ ya leˇ-eu mˇ myaw˷ kheu kha hti˷ hm˷ gaˇ kawˆ bo˰ la˰-aw˷.

Ya dzaw-eu 22

A�Ꞌ nyoˆ ghoˆ ahˇ-eu za˯ gu˯

Qhoeˇ ngeh zawˇ bym-eu a˯ li za˯ gu˯ hti˯ gha˯ jawˇ-eu meh. A˯ yaw˯-a˯ yaw˯ nah na lu˯ a˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu miˇ neh a˯ chaw˯ a˯ yaw˯-ahˇ a˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu tsawˇ ha˯ lehˇ khuˇ-eu meh.

A˯ li qhoeˇ gha˯ a˯ yaw˯ yaw nyiˇ-ehˇ gheh ngeh neh a˯ da a˯ ma shiˇ jiˇ-awˇ, a˯ yaw˯ teh˯-ehˇ hti˯ gaˇ-i˯ haw qhaˇ ma˯ za ni deh˯-eu˯ meh. A˯ yaw˯ a˯ nyoˆ ghoˆ za ngeh poˆ jawˇ-a˯ dza˯, ma˯ ghoˆ za ngeh jawˇ-a˯ ma˯ dza˯ lehˇ sha˯-eu˯ meh.

Hti˯ nah˯-a˯, a˯ yaw˯ lehˆ-ahˇ iˇ-awˇ a˯ nyoˆ ah˯-iˇ ngeh, sah˯ pha˯-eu˯ a˯ buˇ a˯ yaw˯-ahˇ haw maw˯-eu˯ meh. Aˇ yam˯ qhoeˇ yam˯-ahˇ, a˯ chaw˯ smˇ mui˯ a˯ da-eu za˯ da˯ deu˯ ghaw˯ mya gha˯ ngeh˯ chaw˯-eu meh. Ehˇ qaw˯ sah˯ pha˯-eu˯ a˯ buˇ-a˯ ma˯ iˇ-a.

Qhoeˇ miˇ neh, a˯ chaw˯ phyuˇ shuiˇ jaˆ-eu tsawˇ ha˯-ahˇ qaw˯ ma˯ iˇ maˇ-i˯, a˯ joˆ-ehˇ gheh-eu tsawˇ ha˯-ahˇ iˇ-eu lehˇ le lehˇ a˯ yaw˯-eu˯ a˯ da naˇ ha˯-eu meh. A˯ buˇ gha˯-a˯, a˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu tsawˇ ha˯-ahˇ iˇ hte lehˇ a˯ yaw˯-eu˯ a˯ da-ahˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

Sah˰ pha˰-a˰, a˰ yaw˰ a˰ buˇ-eu daw˰-ahˇ ga˰ naˇ, nui ma phehˇ laˇ-awˇ, yaw˰ nah na lu˰ a˰ nyoˆ goˇ ah˰ ghoˆ ah˰-ehˇ chah-eu a˰ li qhoeˇ gha˰-ahˇ ehˇ-eu je˰ miˇ-a lehˇ ehˇ naˇ, a˰ buˇ gha˰ gheh, u˰ du˰ htah˰ htah˰-ehˇ, a˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu tsawˇ ha˰-ahˇ iˇ ma lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh.

Nawˇ toˆ-ehˇ gheh-eu tsawˇ ha˰-ahˇ ma˰ ngeuˇ naˇ ma˰ iˇ nya le˰ lehˇ ngeuˇ naˇ nga˰-eu˰ myaˆ phyaw˰ a˰ gaˇ bi chi˰ za˰-iˇ-eu lehˇ gheh hte lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh.

A˰ buˇ gha˰ qaw˰, a˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu tsawˇ ha˰-ahˇ ma˰ ya iˇ naˇ, nga˰-eu hti˰ ziˇ smˇ miˇ ma˰ iˇ lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh.

Sah˰ pha˰ ehˇ-eu˰, nawˇ a˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu tsawˇ ha˰-ahˇ mˇ dza˰-iˇ naˇ, hti˰ je˰-i˰ ma˰ bi˰. Nga˰-eu nymˇ ah˰ qaw˰ hti˰ jawˇ-i˰ hta˰ da˰ laˇ lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh. Sah˰ pha˰-a˰, daw˰ qhoeˇ lo˰-ehˇ gheh-eu neh a˰ yaw˰-eu˰ a˰ buˇ-ahˇ nyeh˰ cu˰ nya teh˰-a˰ lehˇ noe˰-eu˰ meh.

Ehˇ qaw˰ a˰ buˇ-a˰, a˰ yaw˰-eu ghawˇ mawˇ-ahˇ dm lu˰-eu boe˰-eu˰ phehˇ qhah˰ lehˆ hta˰-awˇ, phehˇ qhah˰ chehˇ hti˰ khahˇ dm-awˇ, a˰ yaw˰-eu˰ lahˇ dah-ahˇ sehˇ ghaw˰ mya ni tco˰-eu qaw˰ lehˆ hta˰-awˇ, sehˇ hti˰ si˰ teh˰-ehˇ tco˰-eu lahˇ dah hti˰ dah teh˰-ehˇ dah-awˇ sah˰ pha˰-eu˰ lahˇ la˰ qhoeˇ neh doˆ-iˇ-eu˰ meh.

A˰ buˇ a˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu a˰ li-eu nymˇ nymˇ pyaˆ-ahˇ iˇ keuˆ-awˇ neh, ghaw˰ myahˇ ni ma˰ gheh-ehˇ a˰ yaw˰ nya˰-ehˇ oeˇ mˇ baˇ dza˰-eu˰ meh. A˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu a˰ li gha˰ qaw˰, sah˰ pha˰-eu a˰ buˇ-ahˇ ya la˰-eu˰ miˇ neh, yaw˰ nah na lu˰ hti˰ nah-i˰ ma˰ na˰ ni la˰ qha˰ chehˇ chehˇ-ehˇ a˰ nyoˆ ghoˆ-iˇ-eu˰ meh.

Hti˰ nah-a˰, a˰ yaw˰ a˰ nyoˆ ma˰ ghoˆ za-ehˇ dza˰-eu ma˰ jaˆ-eu miˇ neh, za˰ mi˰ za˰ lahˇ dah-ahˇ-eu˰ sehˇ qhoeˇ si˰ tceuˆ phuiˇ-awˇ lehˆ-ahˇ bi ah˰-iˇ-eu˰ meh. A˰ yaw˰ phyuˇ nyi˰ byaˆ ah˰ za-awˇ neh, la˰ qha˰ hti˰ chehˇ, chehˇ phyuˇ zeuˇ-awˇ gho˰ leˇ naˇ, a˰ yaw˰-eu mi˰ za˰-ahˇ ehˇ neh˰-eu,

Toˆ-ehˇ gheh-eu mˇ myaw˰ a˰ phoe˰ baw-a loˇ. Ngaˇ a˰ nyoˆ ghoˆ-iˇ gaˇ qaw˰ jaˆ meh lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh. A˰ buˇ gha˰ la˰ qha˰ hti˰ chehˇ, sehˇ ga-eu maˇ-i˰, a˰ je˰ miˇ neh nawˇ ma˰ ghoˆ la˰ hte lehˇ ehˇ neh˰-eu˰ meh.

Yaw˰ nah yaw˰-a˰, a˰ nyoˆ ghoˆ ah˰-eu a˰ li la˰ qha˰ hti˰ chehˇ a˰ nyoˆ ghoˆ-iˇ-awˇ, a˰ nyoˆ qaw˰ ghaw˰ mya ni ghoˆ za-awˇ, sehˇ qaw˰ hti˰ si˰ ghoˆ-awˇ neh a˰ yaw˰-eu˰ mi˰ za˰-ahˇ ghoˆ haw la˰-eu˰ meh.

A˰ yaw˰ nya˰-ehˇ sehˇ qhoeˇ lehˆ-ahˇ ah˰-iˇ-awˇ, hti˰ nah saˇ-i hti˰ nah, hti˰ qo˰ saˇ-i˰ hti˰ qo˰ aˇ cuiˆ deh˰ daˆ laˇ-eu˰ meh. Hti˰ nah-a˰, a˰ nya˰ dzeˇ za˰ nymˇ nymˇ shui˰ tcoˆ-eu lehˇ baw˰ dza˰-eu˰ meh. Ehˇ qaw˰ hti˰ nah nah ga baw˰ ngeh ma˰ baw˰ tsa˰ nya-a.

Qhoeˇ miˇ neh a˰ yaw˰-eu˰ mi˰ za˰ ehˇ-eu, nawˇ nga˰-eu˰ a˰ da nymˇ-ahˇ le-awˇ, a˰ joˆ-ehˇ tcoˆ hta˰ nga˰ lehˇ haw leˇ-awˇ. Yaw hui˰ yaw mahˇ, yaw goˇ yaw aw daw˰ tawˆ lu˰ nawˇ daˇ dza deh˰-awˇ gho˰ le de lehˇ ehˇ neh˰-awˇ bi le-eu˰ meh.

A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯, sah˯ pha˯-eu˯ lahˇ la˯ qhoeˇ le keuˆ ngeh, sah˯ pha˯ a˯ yaw˯-ahˇ haw mawˇ-awˇ, a˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu tsawˇ ha˯, nawˇ nga˯-eu˯ nymˇ-ahˇ a˯ je˯ jahˇ -eu la˯ hte˯ lehˇ na˯ ha˯-eu˯ meh.

Ngaˇ naw˯-eu˯ nymˇ a˯ joˆ-ehˇ tcoˆ hta˯ nga˯ lehˇ haw la˯-eu˯ ma lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

Nawˇ nga˯-eu˯ nymˇ-ahˇ haw la˯-awˇ a˯ je˯-ahˇ bi tsoe˯ le˯-eu lehˇ le lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh. Ngaˇ ma˯ si˯. Naw˯ buˇ nga˯-ahˇ haw le˯-awˇ lehˇ eh˯-eu miˇ neh haw la˯-eu˯ ma lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯ sah˯ pha˯-eu˯ nymˇ-ahˇ haw doe ji˯-awˇ, yaw hui˯ ya mahˇ, yaw go˯ yaw aw daw˯ tawˆ lu˯ yaw mui˯-ehˇ noe˯ hta˯-awˇ, i˯ khahˇ gho˯ keuˆ-i˯ na˯, nymˇ tcoˆ-eu yaw nya deu˯-ahˇ khu˯-awˇ, sah˯ pha˯-eu˯ nymˇ lo˯-ehˇ yaw mui˯-ehˇ tcoˆ du˯-eu˯ meh.

Sah˯ pha˯-eu nymˇ-ahˇ ma˯ du˯ le˯-eu-a˯, ghoˆ qheh˯-ahˇ doˆ-i˯ ga˯-eu qha˯ lo hti˯ si˯ ma˯ du˯ le˯-eu teh˯ meh. A˯ naˆ ni nya-eu tsawˇ ha-ahˇ qheh˯-awˇ bi jahˇ qaw˯ ma˯ du˯ le˯-a.

A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯ a˯ yaw˯ a˯ nyoˆ ghoˆ-i˯ ga˯ qhoe˯ lo˯-ehˇ du˯-eu qha˯ lo hti˯ si˯ jaˆ meh lehˇ noe˯ doˆ la˯-awˇ ba˯ la˯-i˯-eu˯ meh.

Qha˯ lo qhoeˇ si˯ ba˯ keuˆ la˯ na˯, yaw mui˯-ehˇ sah˯ pha˯-eu nymˇ-ahˇ jaˆ-eu qha˯ lo qhoeˇ si˯ lo˯-ehˇ du˯-eu meh. A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯ neh ba˯ la˯-i˯-eu˯ qha˯ lo qhoeˇ si˯-a˯, a˯ phoe˯ mi˯ yehˇ chaw ba-eu miˇ neh, seh˯-eu a˯ ma-ahˇ za˯ le˯-eu˯ meh.

Nymˇ tcoˆ gha˯ na˯, a˯ ha nya˯ dze˯ za˯ nymˇ daˆ daˆ-eu˯ meh. Yaw˯ shaw˯ yaw a˯ yaw˯ htu˯-awˇ ghoˆ qheh˯-ahˇ doˆ-i˯ haw ngeh, qha˯ lo qhoeˇ si˯-eu daw˯ pheh sehˇ ghaw˯ mya ni jaˆ la˯-eu˯ meh.

Hti˯ qheh˯ gheh na˯, sah˯ pha˯-eu˯ a˯ buˇ a˯ yaw˯-eu a˯ da nymˇ-ahˇ phyu˯ dawˆ ahˇ-eu bah˯ keuˆ a˯ myaˆ keuˆ jaˆ nga lehˇ gui haw le˯-awˇ lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯ sah˯ pha˯-eu˯ nymˇ-ahˇ le keuˆ-awˇ, a˯ da-o˯, ngaˇ naw˯-eu˯ bah˯ keuˆ a˯ myaˆ keuˆ jaˆ nga lehˇ hti˯ poˆ gui haw-a lehˇ na˯ ha˯ le˯ ngeh, i˯ sha˯ za˯ toˆ-ehˇ gheh-eu nga˯-eu bah˯ keuˆ-ahˇ gui haw-awˇ a˯ je˯-ahˇ bi tsoe˯ le˯-eu lehˇ na˯ ha˯-eu˯ meh.

Ngaˇ ma˯ si˯. Naw˯ buˇ nga˯-ahˇ gui haw le˯ lehˇ ehˇ-eu miˇ neh ngaˇ gui haw la˯-eu˯ ma lehˇ ehˇ neh˯-eu˯ meh.

A˯ nyoˆ ghoˆ ah˯-eu za˯ gu˯ i˯ khahˇ-ahˇ gho˯ keuˆ-i˯ na˯, a˯ yaw˯-eu mi˯ za˯-ahˇ, naw˯ da-eu˯ nymˇ-ahˇ bah˯ keuˆ ghoe˯ keuˆ jaˆ nga lehˇ ehˇ neh˯-awˇ, yaw hui˯ yaw nyi˯ daw˯ tawˆ lu˯ a˯ yaw˯-eu mi˯ za˯ -ah dzaw˯ neh˯-eu˯ meh.

Sah˯ pha˯-eu˯ a˯ buˇ neh a˯ la˯ zaw˯-ehˇ nya-eu tsawˇ ha˯ hti˯ deu˯-ahˇ khu˯ la˯-awˇ, a˯ yaw˯ a˯ da-eu˯ bah˯ keuˆ lo˯-ehˇ du˯-eu tse˯ keuˆ bi jahˇ-eu˯ meh.

A˗ yaw˗-eu ghoˆ qheh˗-ahˇ ba˗ hta˗-eu sehˇ qha˗ lo qhoeˇ si˗, yaw˗ miˇ na lu˗ sehˇ-eu za˗ phu˗ neh˗-eu miˇ neh, a˗ ha nya˗ smˇ mui˗ mui˗ laˇ-awˇ, bah˗ keuˆ ghoe˗ keuˆ deu˗-ahˇ phyuˇ dawˆ byah-awˇ, hti˗ keuˆ-ahˇ-a˗ sehˇ teh˗-ehˇ dawˆ byah hta˗-eu˗ meh.

Hti˗ nah-a˗, a˗ buˇ a˗ yaw˗-eu˗ a˗ da-ahˇ a˗ yaw˗ nymˇ-ahˇ haw˗ bi dza˗ le-eu lehˇ bi khuˇ leˇ-eu˗ meh.

A˗ nyoˆ ghoˆ ah˗-eu za˗ gu˗ qhoeˇ gha˗ sah˗ pha˗-eu nymˇ-ahˇ le keuˆ-awˇ, a˗ da-oˇ, naw˗ buˇ ehˇ-eu, nga˗-eu nymˇ-ahˇ hti˗ poˆ gha le jeˇ lehˇ khuˇ-eu˗ meh.

Sah˗ pha˗ zawˇ-ehˇ jahˇ gheh jahˇ gheh-ehˇ ehˇ-eu, Naw ma˗ hteu naˆ naˆ-ehˇ sha˗-eu ngaˇ naw ma˗-eu˗ nymˇ-ahˇ bi oe-awˇ nuiˇ qhaˇ ma˗ za, gaw˗ yaw˗ yaw˗ qhaˇ qaw˗ ma˗ za-eu nga˗-ahˇ bi sha˗-eu lehˇ khuˇ-eu ma loˇ lehˇ ehˇ ehˇ-ehˇ sah˗ pha˗ ma˗ oe maw˗-a.

Ehˇ qaw˗, a˗ nyoˆ ghoˆ ah˗-eu za˗ gu˗ qhoeˇ gha˗ zawˇ-ehˇ shaˇ dui dui-eu miˇ neh ma˗ oe maw˗ ma˗ chawˇ-ehˇ oe-eu˗ meh.

A˗ nyoˆ ghoˆ ah˗-eu za˗ gu˗ qhoeˇ gha˗-eu nymˇ-ahˇ iˇ keuˆ-awˇ la˗ qhoeˇ uˇ leˇ na˗, mˇ myaw˗ yaw˗ je˗ na lu˗-ahˇ haw-awˇ, a˗ yaw˗-eu iˇ khahˇ uˇ leˇ gaˇ duˇ miˇ-a lehˇ sah˗ pha˗-eu˗ nui ma la˗ qhoeˇ noe˗ qhoe˗-eu˗ meh.

La˗ qhoeˇ phaw phaˇ uˇ keuˆ leˇ ngeh, phyuˇ shuiˇ-eu˗ bah˗ keuˆ ghoe˗ keuˆ-ahˇ haw-awˇ, phyuˇ shuiˇ teh˗-ehˇ shaˇ dawˆ hta˗-eu miˇ neh, tseˇ keuˆ qhoe˗ keuˆ-ahˇ phaˇ phah haw na˗, sehˇ teh˗-ehˇ dawˆ byah hta˗-eu˗ meh.

Qhoeˇ miˇ neh, a˗ yaw˗-eu˗ nui ma la˗ qhoeˇ-a˗, a˗ yaw˗ ma˗ mawˇ kha˗-ahˇ a˗ nyoˆ ghoˆ ah˗-eu za˗ gu˗ qhoeˇ gha˗ neh a˗ yaw˗-eu˗ mˇ myaw˗ qhoe˗ hta˗ le˗-eu nga lehˇ noe˗-awˇ, hti˗ qheh˗ teh˗-eh qaw˗ ma˗ nuiˇ hteh˗ nya ni gho˗ leˇ-eu˗ meh. A˗ yaw˗-eu˗ a˗ buˇ naˇ qhah phaw jawˇ-awˇ aˇ naˆ ni khuˇ na˗ qaw˗ ma˗ na˗ leˇ-a˗.

Sah˗ pha˗ a˗ yaw˗-eu˗ iˇ khahˇ gho˗ keuˆ leˇ-awˇ, a˗ yaw˗-eu˗ mˇ myaw˗-ahˇ haw leˇ ngeh, yaw˗ je˗ na lu˗ jaˆ-eu meh. Qhoeˇ gaˇ neh na˗, tsawˇ ha˗ hti˗ poˆ sha˗ qaw˗ gui˗ lah˗ keuˆ naˇ deh˗ dza˗ la˗ nya ngaˇ-a˗ lehˇ noe˗ leˇ-awˇ, qhoe˗ gaˇ neh na˗, sah˗ pha˗ qhoeˇ gha˗ iˇ sha˗ za˗-ahˇ ma˗ phaˇ ehˇ doeˇ-a.

68

I. La˳ oˆ phaw naˇ ha˳ hta˳-eu˳ ga˘ ehˇ qo˳-aw˳.

1. A˳ li qhoeˇ gha˳ yaw˳ nah na lu˳ a˳ je˳ ghoˆ ah˳ lu˳ la jeˇ.
2. A˳ yaw˳ lehˆ-ahˇ iˇ ngeh a˳ suˇ gha˳-eu˳ a˳ buˇ-ahˇ mawˇ-eu˳ la.
3. A˳ yaw˳-eu˳ a˳ buˇ, a˳ nyoˆ ghoˆ ah˳-eu gha˳-ahˇ bi dah˳ dza˳ iˇ-eu gha˘ du˳ Sah˳ pha˳ nui ma tsa˳ meh loˇ.
4. Sah˳ pha˳-eu˳ a˳ buˇ a˳ yaw˳ a˳ da-eu˳ nymˇ-ahˇ neh iˇ doˆ ngeh a˳ joˆ-ehˇ jahˇ-awˇ doˆ iˇ-eu˳ la.
5. A˳ yaw˳ nya˳ a˳ joˆ-ehˇ jahˇ-awˇ deh˳ dza˳ la˘-eu˳ la.
6. A˳ yaw˳ nya˳ nymˇ tcoˆ ngeh a˳ suˇ gha-eu˳ nymˇ-ahˇ duˇ leˇ ni tcoˆ-eu˳ la.
7. A˳ yaw˳ nya˳-eu˳ nymˇ la˳ qhoeˇ phyuˇ shuiˇ bah˳ keuˆ a˳ myaˆ si˳ jaˆ la.
8. A˳ yaw˳ nya˳ deh˳ dza˳ la˘-eu˳ ga˘ sah˳ pha˳ ya mawˇ ngeh nui ma la˳ qhoeˇ a˳ joˆ-ehˇ noe˳ leˇ-eu˳ la.
9. Sah˳ pha˳ za˳ mi˳ a˳ nyoˆ ghoˆ ah˳-eu tsawˇ ha˳ ahˇ dah˳ dza˳ iˇ-eu˳ pyeu˳ nya meh loˇ. Nawˇ-ahˇ a˳ joˆ-ehˇ noe˳ nya.

II. Tsa˳-eu aˇ bo˳ tseˇ-awˇ bo˳ ahˇ-aw˳.

1. A˳ phi˳-a˳ _____ baw-eu˳ miˇ neh oe˳ pha˳ oe˳ ma, oe˳ leh˳ deu˳-ahˇ keuˆ ni ya mawˇ haw nga˘-a. (a. yiˇ, b. ziˇ, c. dziˇ)
2. Nui ma _____ hta˳-awˇ mˇ pha˳-ehˇ gheh-eu ga˘ deu˳ yaw mui˳-ehˇ mˇ jiˇ-aw˳.
   (a. yi˳ dah ni, b. zi˳ dah ni, c. ji˳ dah ni)
3. Tsawˇ ha˳ za˳ _____ aˇ yam˳ keuˆ la˘ na˳, hti˳ gha˳-i˳ ma˳ laˆ na˳ nya-a.
   (a. ziˇ jiˇ-eu, b. yiˇ jiˇ-eu, c. zi jiˇ-eu)
4. A˳ da hteu da nui ma _____ gheh-a de ma˳-oˇ. (a. ziˇ toˆ ni, b. yiˇ toˆ, c. dziˇ toˆ ni)
5. A˳ myah lu˳ _____-eu tsawˇ ha˳ bi pyeu˳-aw˳.
   (a. saˇ jaˇ yi˳, b. saˇ jaˇ zi˳, c. shaˇ jaˇ yi˳)
6. Ya ciˆ za˳ hti˳ deu˳ _____-ehˇ ngaˆ-a.
   (a. yaw zuˇ yaw zaˆ, b. yaw yuˇ yaw yaˆ, c. yaw yuˇ yaw zaˆ)
7. Aˇ bawˇ-ahˇ daˆ leˇ-awˇ aˇ si˳ _____ dza˳ beuˇ ma˳-oˇ.
   (a. yuˆ kha, b. dzuˆ kha, c. zuˆ kha)
8. Aˇ doˆ _____-iˇ-eu˳ nga sha˳ ghaw˳ mya ni za la˳-eu˳ nga.
   (a. za dzeh, b. ya jeh, c. ya dzeh)
9. U˳ suˇ htuˇ le na˘ yaw˳ ha-eu˳ _____ bui bah˳ yaw mui˳-ehˇ laˆ luiˆ ya˳-awˇ ya htuˇ le meh. (a. yu˳ ya˘, b. yu˳ gha˘, c. yu˳ za˘)

III. La˳ oˆ phaw bi˳ hta˳-eu˳ sah˳ bo˳ aˇ mawˇ neh daw˳ cehˆ bo˳ doˆ-aw˳.

1. Da˘ heh	6. A˘ kha
2. Ka˳ cu˳-eu	7. Gaw˳ du˘
3. Kaˆ mya˳	8. Gheh˳ a˘ yeh˘
4. Jehˆ kaˆ	9. Nga behˆ
5. Kha˳ mu˘	10. Haw˳ ca˳

IV. Laˏ oˆ phaw jaˆ-eu sah�ï boˏ deuˏ-ahˇ chiˏ hteˇ dawˆ tsaˏ-awˏ.

Hti nah-a a baw tsaw maw hti gha law dzm-ah i tceh ngeh, a yaw-ah hti daw-i ma ngeh chaw-eu mi neh, Lu pa a baw-ah na ha-eu, dze bu a ma a baw sah qa-ah zaw do gheh-i ngeh qaw a baw a pa-ah ya la mah-eu.

A baw law dzm-ah tceh-eu, nga-ah daw yaw mui heu mya daw ma eh neh-eh a jo-eh i hte leh na ha neh-eu meh.

A baw tsaw maw eh neh-eu, za gu a ji hte sa-ah ga maw na, gaw jaw u du ya le da-eu meh. Naw nga-eu daw yaw mui-ah ga maw na, naw-eu law dzm heu zi ma zi leh nga law dzm ghah cheh i-aw zu haw ma de leh eh neh-eu meh.

V. Iˇ khahˇ-ahˇ ya mˇ-eu gaˇ

Nawˏ-euˏ nymˇ jiˇ zaˏdeuˏ-euˏ gaˇ kawˆ boˏ laˏ-awˏ.